

Evaluatie van de regeling meerjarige activiteitsubsidies 2013-2016

rapportnr. 1666

11 december 2018

Onderzoek in opdracht van het Fonds Podiumkunsten

Evaluatie van de regeling meerjarige activiteiten- subsidies 2013-2016

Onderzoek in opdracht van het
Fonds Podiumkunsten

Stefan van der Veen
Maartje Gielen
Philip de Jong
Nienke Bilo
Daphne van Kleef
m.m.v. Dionne Faber

Den Haag, 11 december 2018

 rapport nr. 1666

© APE Public Economics

Website: www.ape.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt via druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Inhoud

Managementsamenvatting		ix
1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond en aanleiding	1
1.2	Vraagstelling	3
1.3	Scope van het onderzoek en onderzoeksaanpak	3
1.3.1	Aanpak en methode	4
1.3.2	Conceptueel model	4
1.4	Opbouw rapport	7
2	Context	8
2.1	Financiering van de podiumkunsten	8
2.2	Achtergrond en ontwikkeling van de Regeling meerjarige activiteiten subsidie	9
3	Doelen, beoogde werking en effecten	11
3.1	De regeling	11
3.1.1	Doelgroepen: gezelschappen en festivals	11
3.1.2	Procedure	12
3.2	De beoogde werking van de regeling	17
4	Toekenning	19
4.1	De aanvraag	19
4.2	Invloed van de regeling op de plannen	21
4.3	Toetsing van de aanvraag	25
4.4	Rol cofinanciering lokale publieke subsidiënten	28
4.5	Conclusie	31
5	Uitvoering	34
5.1	Belang van de regeling	34
5.2	Doelrealisatie van de meerjarig gesubsidieerde instellingen	35
5.2.1	Kwalitatief hoogwaardig aanbod	35
5.2.2	Pluriformiteit	42
5.2.3	Publieksbereik	43
5.2.4	Ondernemerschap	48
5.3	Conclusie	50
6	Verantwoording	53
6.1	Financiële verantwoording	53

6.1.1	Financieringsmix	53
6.1.2	Financiële gezondheid	60
6.2	Subsidieprestaties	63
6.2.1	Aantal uitvoeringen	64
6.2.2	Zaalgrootte	65
6.2.3	Spreiding van speelbeurten	66
6.3	Reflectie interview respondenten	69
6.4	Conclusie	71
7	Samenvatting en conclusie	74
7.1	Doel en aanpak van het onderzoek	74
7.2	Context	75
7.3	De beoogde werking van de regeling	76
7.4	Uitkomsten van de regeling	77
7.5	Doelrealisatie	80
7.6	Knelpunten en verbetermogelijkheden	83
	Bijlage 1 Beschrijving onderzoeksanpak	86
	Bijlage 2 Respons en non-respons	89
	Bijlage 3 Vragenlijst enquête	91
	Bijlage 4 Interviewrespondenten	101
	Bijlage 5 Subsidiehoogtemethodiek	103
	Bijlage 6 Waarderingstabel toetsingscriteria	104

Managementsamenvatting

Achtergrond

Het Fonds Podiumkunsten (hierna ook het Fonds) heeft APE gevraagd de regeling meerjarige activiteitensubsidie 2013-2016 te evalueren. Deze regeling nam in deze periode 60 procent van alle subsidiemiddelen van het Fonds voor haar rekening en was qua financiële omvang het belangrijkste instrument van het Fonds. De regeling had tot doel *de kwaliteit en pluriformiteit in de podiumkunsten te stimuleren, het publieksbereik te vergroten* en te bevorderen dat instellingen *ook andere inkomstenbronnen aanboren om de eigen activiteiten te financieren*. Binnen deze regeling konden gezelschappen, ensembles, producenten (hierna: gezelschappen) en festivals en concoursen (hierna: festivals) subsidie aanvragen. Als hun aanvraag werd gehonoreerd, ontvingen zij subsidie voor een periode van vier jaar.

Het Fonds voerde één keer eerder een vierjarige subsidieregeling uit, in de periode 2009-2012. Toen betrof het een meerjarige *instellingsubsidie*. Daarna werd de regeling op last van de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, omgezet in een meerjarige *activiteitensubsidie*, waarbij het subsidiebedrag voor gezelschappen afhing van het aantal voorstellingen, gewogen naar zaalgrootte. Voor festivals gold een vast subsidiebedrag per editie, afhankelijk van de omvang van het festival. Het budget voor de meerjarige regeling 2013-2016 was bijna 40% kleiner dan in de voorgaande periode (2009-2012). Bovendien nam de druk op de regeling extra toe doordat ook de budgetten voor de culturele basisinfrastructuur (BIS) krompen. De instellingen die niet meer in aanmerking kwamen voor subsidie uit de BIS wendden zich als vanzelfsprekend tot de meerjarige regeling van het Fonds.

Doel van het onderzoek

Het Fonds is geïnteresseerd in de *werking* en *effecten* van de subsidieregeling: *in hoeverre* en *op welke wijze* heeft de subsidieregeling een bijdrage geleverd aan de beoogde doelen? Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een enquête onder de subsidie-aanvragers, op basis van interviews met instellingen, podia, overheden en brancheorganisaties en aan de hand van documenten- en data-analyse.

Werking van de regeling (“op welke wijze”)

De werking van de regeling in de periode 2013-2016 kreeg in de eerste plaats vorm door de wijze van *selectie* van instellingen en de inhoud van hun plannen. Aan de hand van zes criteria selecteerde het Fonds instellingen die naar verwachting bij zouden dragen aan het realiseren van de doelstelling van de subsidieregeling. Gedurende de uitvoering van de subsidieregeling werden de prestaties van de

instellingen gemonitord via jaarlijkse *verantwoording*. Voor de gezelschappen waren deze prestaties direct gerelateerd aan de activiteiten (aantal en zaalomvang) waarvoor zij subsidie aanvroegen. Voor de festivals gold een vast subsidiebedrag per editie.

De wijze waarop gesubsidieerde instellingen vorm gaven aan hun activiteiten en de mate waarin die vormgeving bijdroeg aan het bereiken van de doelen van de regeling waren de verantwoordelijkheid van de individuele instellingen. Dit *uitvoeringsproces* was alleen indirect beïnvloedbaar door het Fonds via de processen van toekenning (selectie) en verantwoording waarin de toetsingscriteria en de subsidieprestatie centraal stonden.

Uitkomsten van de regeling ("in hoeverre" I)

Voor de subsidieperiode 2013-2016 zijn 203 subsidieaanvragen ingediend bij het Fonds. 153 aanvragen kwamen op basis van hun plannen in aanmerking voor subsidiëring. Uiteindelijk zijn 82 aanvragen gehonoreerd: 69 gezelschappen en 13 festivals. Voor 71 aanvragen was er onvoldoende budget om de aanvraag te honoreren. Van de 82 gehonoreerde aanvragen zijn 55 subsidies toegekend aan instellingen met een standplaats in één van de vier grote gemeenten van Nederland (67%). 9 procent van de instellingen is 'nieuw' in de subsidieregeling. Dat wil zeggen dat zij niet eerder een meerjarige subsidie ontvingen van het Fonds of vanuit de BIS.

In de periode 2013-2016 is de bijdrage van de Fonds-subsidie in de totale baten van instellingen met 13 procentpunt afgenomen ten opzichte van periode 2009-2012 en die van de eigen inkomsten met 6 procentpunt gestegen

Het aandeel van de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds in de totale inkomsten van instellingen was gemiddeld 32 procent. Dat is 13 procentpunt lager dan in de periode 2009-2012. Het aandeel van de eigen inkomsten in de totale baten is ruim zes procentpunt toegenomen: van 40 procent in de periode 2009-2012 naar 46 procent in de periode 2013-2016. De subsidieafhankelijkheid van de instellingen van het Fonds in de periode 2013-2016 is afgenomen vergeleken met de periode 2009-2012.

Aannemelijk is dat er met een aanzienlijk kleiner budget door gezelschappen meer voorstellingen gespeeld zijn dan in de voorgaande subsidieperiode

De subsidieregeling legt voor gezelschappen een koppeling tussen prestaties van instellingen en de hoogte van de subsidie: aanvragers geven aan wat voor soort activiteiten ze wilden uitvoeren en in welke zalen van een bepaalde omvang. Bij het niet realiseren van de prestaties kon gekort worden op de subsidie.

In vergelijking met de subsidieperiode 2009-2012 was er minder geld te verdelen en zaten er minder instellingen in de regeling. Desondanks zien we dat het totaal aantal uitvoeringen per jaar en het gemiddeld aantal uitvoeringen per instelling fors zijn toegenomen. Gezelschappen realiseerden in de periode 2013-2016 gemiddeld 55 procent meer uitvoeringen per jaar dan in de periode 2009-2012. Het gemiddeld aantal uitvoeringen per gezelschap per jaar is toegenomen van 77 naar 119. Op basis van de evaluatie zien wij twee mogelijke verklaringen voor deze toename. In de eerste plaats kunnen de afspraken over subsidieprestaties hebben geleid tot over-presteren. Om het risico op korting op de subsidie te beperken hebben gezelschappen meer voorstellingen gespeeld dan noodzakelijk voor verantwoording van de Fondssubsidie. Een andere mogelijke verklaring zien wij in het feit dat gezelschappen ook ondersteund werden door andere (publieke en private) fondsen en lokale overheden. Deze subsidiënten konden op hun beurt prestaties voor subsidiëring vragen. Gezelschappen waren in de subsidieperiode 2013-2016 door de toegenomen druk op het subsidiebudget, in hogere mate afhankelijk van andere subsidiënten dan in de periode 2009-2012.

Doelrealisatie ("in hoeverre" II)

De fondsdoelstelling is vierledig. Via subsidiëring beoogt het Fonds een bijdrage te leveren aan de kwaliteit, de pluriformiteit, het publieksbereik en het ondernemerschap van instellingen.

De meerjarige FPK subsidie bevordert en borgt de kwaliteit van de podiumkunsten
Meerjarige subsidiëring door het Fonds bood instellingen de mogelijkheid om een hoog artistiek niveau te bereiken, of vast te houden. De instellingen stellen dat de subsidie hen tijd bood om aan producties en programma's van hoog niveau te werken en financiële ruimte gaf om te investeren in talent, decors, video, soundscapes en technische en artistieke innovaties. Dit alles draagt bij aan de oorspronkelijkheid, vakmanschap en zeggingskracht van producties en programma's van de gesubsidieerde instellingen, zowel wat betreft de borging als de stimulering van kwaliteit.

De productie en het aanbod van podiumkunsten concentreert zich in de Randstad
De geografische spreiding van speelbeurten van gezelschappen, en daarmee het lokale aanbod van podiumkunsten, blijkt niet evenredig over het land verdeeld te zijn. We zien een concentratie in de vier grote steden en het Westen en Zuiden van Nederland. Dit gold niet voor de festivals. Zes van de dertien festivals vonden plaats in één van de vier grote steden. De overige zeven festivals vonden buiten deze steden plaats. Verder kwamen verreweg de meeste gehonoreerde instellingen, circa 50 procent, uit Amsterdam.

Knelpunten en verbetermogelijkheden

Het meerjarig vastleggen van prestaties is een bedreiging voor artistieke vernieuwing

De subsidie van het Fonds moest achteraf verantwoord worden. Verantwoording gebeurde, onder andere, op basis van de plannen en prestaties (aantallen voorstellingen in een zaal van een bepaalde omvang). Omdat de subsidiehoogte in het geval van gezelschappen gekoppeld was aan de prestaties, lagen deze vast. Gezelschappen waren daardoor geneigd in hun aanvraag te kiezen voor meer toegankelijke, beter programmeerbare producties of planden zij minder producties. Dit kan de artistieke vernieuwing belemmeren.

Ook betekent de eis om een gedetailleerd productieplan voor vier jaar vast te leggen (gold voor zowel gezelschappen als festivals) dat de ruimte om ervan af te wijken beperkt was. Veranderende artistieke inzichten en mogelijkheden konden het echter wenselijk maken om bepaalde activiteiten op een manier uit te voeren die afweek van het gehonoreerde plan. Hierdoor zouden interessante vernieuwingen gemist kunnen worden. Hoewel verschillende gezelschappen en festivals aangeven dat het Fonds openstond voor aanpassing van het plan, mits goed onderbouwd, ervoeren lang niet alle instellingen deze ruimte. Zij hadden het gevoel de plannen uit te moeten voeren zoals ze deze in de aanvraag hadden voorgesteld.

Beperkte nieuwe instroom mogelijk risico voor innovatie en pluriformiteit

De instroom van instellingen, die niet eerder meerjarig door het Fonds of vanuit de BIS ondersteund werden, was beperkt. Minder dan 10 procent van de gehonoreerde aanvragen was van een instelling die voordien geen meerjarige subsidie ontving. Deze uitkomst is het min of meer onvermijdelijke resultaat van de doelstelling van de regeling en de daaruit voortvloeiende selectiecriteria. Deze *establishment bias* kan echter in de weg staan van vernieuwing en verbreding van de pluriformiteit van het podiumkunstenlandschap.

Het Fonds kan dit potentiële risico voorkomen door bijvoorbeeld ondersteuning te bieden bij een aanvraag of een voortraject te introduceren dat nieuwe instellingen helpt de professionaliseringsslag te maken die nodig is voor een succesvolle aanvraag van de meerjarige activiteitensubsidie – dit in aanvulling op de andere subsidieregelingen van het Fonds die professionalisering ook ondersteunen. Op die manier staan de deuren open voor de ‘nieuwe ontwikkelaars’ en worden de ‘gevestigden’ gestimuleerd zich te blijven ontwikkelen. Er zijn echter wel grenzen aan de mate waarin het Fonds ondersteuning kan bieden. Het Fonds moet er voor waken dat het bepaalde groepen aanvragers niet bevoor- of benadeelt ten opzichte van anderen. Het Fonds kan ook nadenken hoe het, samen met lokale en andere publieke financiers van podiumkunsten, de toegankelijkheid van en

instroommogelijkheid tot de meerjarige regeling kan vergroten. De regionale culturele infrastructuur kan hier een rol spelen als lokale incubator voor de professionaliseringsslag die gemaakt moet worden.

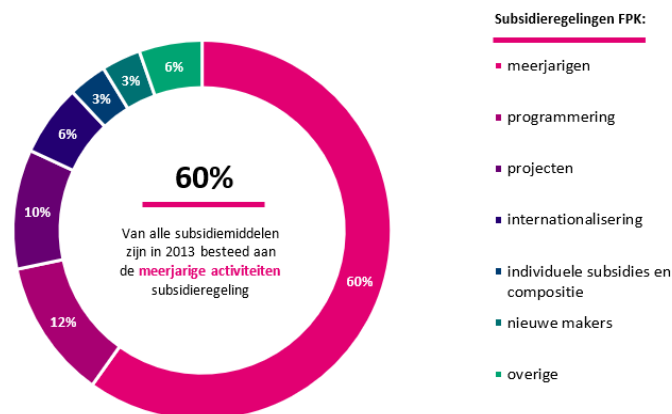
1 Inleiding

Het Fonds Podiumkunsten is hét Rijkscultuurfonds voor muziek, muziektheater, dans en theater in Nederland. Een van de subsidieregeling van het Fonds is de meerjarige activiteitensubsidie. Gezelschappen en festivals kunnen voor een periode van in totaal vier jaar subsidie aanvragen bij het Fonds. Het Fonds evalueert periodiek haar instrumentarium, met als doel leren en verbeteren. Het Fonds heeft APE gevraagd de regeling meerjarige activiteitensubsidie te evalueren.

1.1 Achtergrond en aanleiding

Het Fonds Podiumkunsten (hierna ook genoemd het Fonds) geeft namens de Rijksoverheid ondersteuning aan professionele podiumkunsten. Het Fonds ken een zogeheten meerjarige subsidieregeling waarvoor gezelschappen, ensembles, producenten en festivals die al enige tijd bestaan een aanvraag voor vierjarige financiële ondersteuning door het Fonds kunnen aanvragen. Het Fonds richt zich met de meerjarige subsidieregeling op kleine en middelgrote spelers in het veld. De meerjarige subsidieregeling biedt daardoor de mogelijkheid om in continuïteit voorstellingen, concerten en festivalprogramma's te realiseren. In de periode 2013-2016, waar we in dit onderzoek naar kijken, konden instellingen een aanvraag indienen voor de *meerjarige activiteitsubsidieregeling*. De activiteitensubsidies vormen een bijdrage aan de exploitatie voor een reeks van activiteiten van podiumkunstinstituten.

Naast deze meerjarige activiteitensubsidie bood en biedt het Fonds diverse subsidiemogelijkheden die zich richten op producties, programma en projecten. De meerjarige regeling van het Fonds was in financiële omvang het belangrijkste instrument. 60 procent van alle subsidiemiddelen waren in 2013 bestemd voor de meerjarige activiteitensubsidie.

Figuur 1-1 Verdeling subsidiemiddelen Fonds Podiumkunsten 2013

Het Fonds voerde één keer eerder een vierjarige subsidieregeling uit, voor de periode 2009-2012. Toen betrof het een meerjarige *instellingsubsidie*. Daarna werd de regeling op last van de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, omgezet in een meerjarige *activiteitensubsidie*. Hierdoor ontstond er een directere relatie tot de omvang van de subsidie en de activiteiten van aanvragers. De meerjarige regeling 2013-2016 kende bovendien een looptijd van twee keer twee jaar, in plaats van één periode van vier jaar. Voor de huidige subsidieperiode 2017-2020 werd de subsidielooptijd verlengd tot vier jaar, maar bleef de meerjarige regeling een activiteitensubsidie. Door rijksbezuinigingen op cultuur werd het Fonds voor de periode 2013-2016 geconfronteerd met een budget voor de meerjarige regeling dat bijna 40% kleiner was dan in de voorgaande periode. Bovendien nam de druk op de regeling extra toe doordat ook de budgetten voor de culturele basisinfrastructuur (BIS) afnamen, waardoor ook daar minder instelling subsidie konden aanvragen.

De algemene doelstellingen van het Fonds is het stimuleren van *een kwalitatief zo goed en veelzijdig mogelijk podiumkunstenaanbod met een zo groot mogelijk maatschappelijk bereik*. Bovendien wil het Fonds aanvullend zijn op het aanbod dat via de BIS wordt gesubsidieerd en het niet-gesubsidieerde aanbod.

De regeling meerjarige activiteitensubsidie¹ had als specifieke doelstelling *de kwaliteit en pluriformiteit in de podiumkunsten te stimuleren en het publieksbereik te vergroten*. Bovendien wilde het Fonds door middel van de regeling instellingen stimuleren *andere inkomstenbronnen aan te boren om de eigen activiteiten te financieren*. Het Fonds beoogde via de subsidieregeling effect te bereiken op het niveau van de podiumkunstsector en op het niveau van individuele instellingen.

¹ FPK (2011). *Meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016. Naar een nieuw evenwicht*. Deelregeling.

1.2 Vraagstelling

Het Fonds evalueert periodiek haar instrumentarium, met als doel te leren en te verbeteren. Onderwerp van deze evaluatie is de meerjarige activiteitsubsidie die in de periode 2013-2016 is uitgevoerd. Het Fonds is op dit moment geïnteresseerd in de *werking* en *effecten* van de regeling. Het gaat daarbij om de mate waarin de subsidieregeling (als kader en de wijze waarop het Fonds dit uitvoerde) een bijdrage heeft geleverd aan de beoogde doelen en op welke manier. De vraag waar deze evaluatie antwoord op geeft is de volgende:

In welke mate en op welke wijze worden de doelen die met de regeling voor ogen staan bereikt, zowel bij de individuele door het Fonds gesubsidieerde instellingen als, mede als gevolg daarvan, bij de sector?

Bij deze vraag horen de volgende deelvragen:

- Wat is de beoogde werking van de regeling?
- In welke mate worden de beoogde doelen van de regeling bereikt?
- In welke mate is het bereiken van de doelen het gevolg van de regeling?
- Indien doelen bereikt zijn: Hoe heeft de regeling bijgedragen aan het bereiken van de doelen?
- Indien doelen niet bereikt zijn: Wat heeft aan het bereiken van de doelen in de weg gestaan?

1.3 Scope van het onderzoek en onderzoeksaanpak

Deze evaluatie heeft betrekking op een van de belangrijkste instrumenten van het Fonds: de meerjarige activiteitsubsidieregeling. De evaluatie heeft betrekking op de subsidieperiode 2013-2016. Op deze manier wordt een afgeronde subsidieperiode onderzocht en kunnen uitspraken gedaan worden over de effecten van subsidiëring. Voor de huidige subsidieperiode, 2017-2020, zouden slechts uitspraken gedaan kunnen worden over tussentijdse, dus voorlopige effecten.

De regeling maakt onderscheid tussen twee groepen podiumkunstinstanties. Tot de doelgroep van de regeling behoren gezelschappen, ensembles en producenten. Dit zijn instanties die zich in hoofdzaak bezig houden met het produceren en uitvoeren van podiumkunst. Deze eerste groep duiden we in het vervolg aan met de gezamenlijke benaming: gezelschappen. Een tweede doelgroep die voor de regeling in aanmerking komt, zijn podiumkunstfestivals en concoursen. In de subsidieperiode die onderwerp is van evaluatie werd één concours gesubsidieerd door het Fonds. Voor het gemak spreken we daarom in het vervolg van festivals. Beide doelgroepen behoren tot de scope van de evaluatie. Daar waar relevant gegeven we

aan of en op welke aspecten de effecten, werking, of andere zaken verschillende zijn voor één van beide groepen.

1.3.1 Aanpak en methode

Voor de evaluatie van de effecten en werking van de subsidieregeling is een conceptueel model ontwikkeld, waarmee de samenhang tussen wat het Fonds doet (de regeling uitvoeren) en de effecten hiervan beschreven worden. Dit model levert een kader voor de evaluatie. We lichten dit model hierna, in paragraaf 1.3.2, toe. Daarnaast hebben we ons aan de hand van de regeling en andere beleidsdocumenten van het Fonds en op basis van gesprekken met medewerkers van het Fonds een beeld gevormd van de *beoogde* effecten en werking. Deze bespreken we in hoofdstuk 3.

In het onderzoek is aan de hand van het conceptuele model onderzocht wat de effecten en werking waren van de subsidieregeling en van de wijze waarop het Fonds deze uitvoerde. Daarbij is gebruik gemaakt van:

- (data uit) de plannen en jaarverslagen van aanvragers;
- de verantwoordingscijfers die instellingen indienen bij het Fonds ter verantwoording van de subsidie;
- een enquête, uitgezet onder alle gesubsidieerde aanvragers en onder aanvragers die voldeden aan de geldende subsidie-eisen, maar waarvoor niet voldoende budget was op de aanvraag te honoreren²; en
- interviews bij twaalf gesubsidieerde gezelschappen, vier gesubsidieerde festivals, zes podia/schouwburgen, zeven gemeenten, vier provincies, zes brancheorganisaties en het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap.³

In bijlage 1 gaan we nader in op de aanpak. In bijlage twee geven we een overzicht van de respons (en non-respons) op de enquête. De conclusie van de non-responsanalyse is dat niet-gesubsidieerden enigszins ondervertegenwoordigd zijn in de respondentenpopulatie.

1.3.2 Conceptueel model

De hoofdvraag van deze evaluatie is: In welke mate en op welke wijze worden de doelen die de regeling voor ogen staan bereikt, zowel bij de individuele door het Fonds gesubsidieerde instellingen als, mede als gevolg daarvan, bij de sector? Dit is een vraag naar de effecten en werking van de subsidieregeling. De *effecten* van de regeling worden gevonden door beantwoording van de vraag *in welke mate* de regeling bijdraagt aan de realisatie van de doelen. De *werking* betreft de vraag *op*

² Zie bijlage 3 voor de vragenlijst.

³ Zie bijlage 4 voor een overzicht van de interviewrespondenten.

welke wijze de regeling bijdraagt aan het bereiken van de doelen. De werking geeft dus aan hoe het effect tot stand komt.

Effecten

Effecten zijn de uitkomsten van subsidiëring door het Fonds. Uitkomsten zijn bijvoorbeeld de activiteiten die gesubsidieerde instellingen realiseren gedurende de periode dat ze subsidie ontvangen. Maar een uitkomst kan bijvoorbeeld ook zijn dat een instelling dankzij de subsidie zichzelf heeft kunnen professionaliseren of een nieuwe samenwerking is aangegaan.

Honorering van een subsidieaanvraag betekent dat het Fonds de verwachting heeft dat subsidiëring van de instelling de beoogde uitkomsten heeft en daarmee bijdraagt aan de doelstellingen van het Fonds. Vervolgens gaat het om de daadwerkelijke uitkomsten van subsidiëring. Daarin maken we onderscheid tussen effecten op het niveau van de *instelling* en effecten op het niveau van de *sector*.

Op het niveau van de sector wil het Fonds met de meerjarige regeling een bijdrage leveren aan de kwaliteit en pluriformiteit van het professionele podiumkunstenaanbod en aan het publieksbereik van dit aanbod. Op het niveau van individuele instellingen beoogt het Fonds een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de producties of festivals van de gesubsidieerde instellingen, aan hun publieksopbouw en aan het ondernemerschap van deze instellingen.

Werking

Om de werking van de regeling vast te kunnen stellen moeten we een idee hebben van het verband tussen de regeling en de beoogde uitkomsten: op welke wijze draagt de meerjarige FPK subsidie bij aan het tot stand brengen van de beoogde uitkomsten. We veronderstellen dat de uitkomsten van subsidiëring worden bepaald door het *toekennings-, uitvoerings- en verantwoordingsproces*.

De uitkomsten worden bepaald door de wijze waarop de subsidies worden *toegekend*. Het toekenningsproces omvat de subsidieregeling, inclusief de wijze waarop subsidieaanvragen beoordeeld worden. Beoordeeld worden het productieplan in combinatie met de kenmerken van de instelling, zoals haar staat van dienst, artistieke missie en karakter en haar financiële gezondheid. Het formele beoordelingskader wordt gegeven door de subsidieregeling en bespreken wij nader in hoofdstuk 3.

Na het proces van toekenning, worden de uitkomsten bepaald door de wijze waarop de gesubsidieerde activiteiten vorm krijgen en de mate waarin die vormgeving bijdraagt aan het bereiken van de doelen van de regeling (*de uitvoering*). Het uitvoeringsproces is alleen indirect beïnvloedbaar door het Fonds. In de

toekenningsfase selecteert het Fonds die instellingen waarvan het de verwachting heeft dat de plannen van de instelling het meest bijdragen aan de realisatie van de Fondsdoelen. Gedurende de subsidieperiode realiseert de instelling haar plannen. Via de jaarlijkse monitoring van het Fonds en de eindverantwoording heeft het Fonds de mogelijkheid om tijdens het uitvoeringsproces bij te sturen (zie ook hieronder). Daarbij is het goed om op te merken dat het uitvoeringsproces zich niet in een vacuüm afspeelt. Onvoorziene omstandigheden kunnen zich voordoen en plannen kunnen worden bijgesteld.

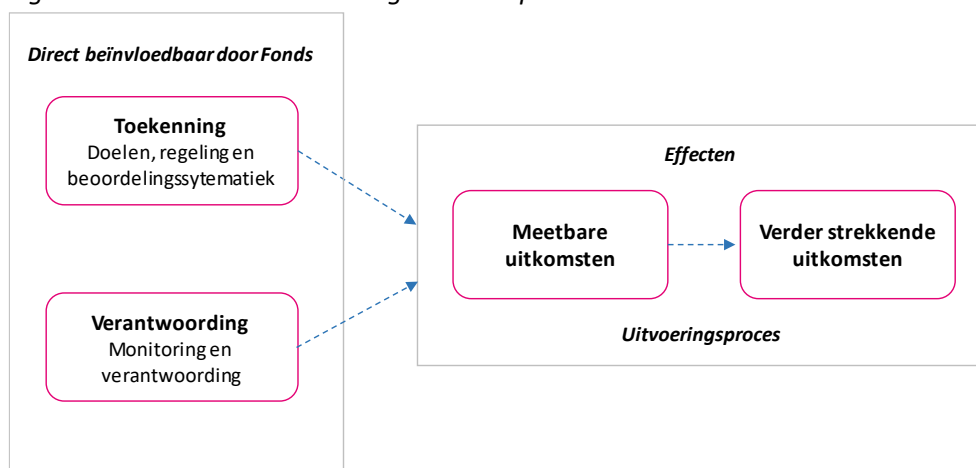
In de laatste plaats is de frequentie en wijze van *monitoring en verantwoording* van invloed op de uitkomsten. Instellingen die een subsidie ontvangen moeten over de besteding van de subsidie jaarlijks verantwoording afleggen aan het Fonds. Deze verantwoordingsplicht is er om na te gaan of de subsidie is besteed aan het doel waarvoor deze is verstrekt, of is voldaan aan de eisen uit de regeling en wetgeving en of de subsidievoorwaarden zijn nageleefd. Op deze manier heeft het Fonds gedurende de subsidieperiode zicht op het uitvoeringsproces en heeft het de mogelijkheid bij te sturen.

Samenhang werking en effecten

De uitkomsten worden dus bepaald door de wijze van toekenning, uitvoering en verantwoording. Alleen de toekenning en verantwoording zijn direct beïnvloedbaar door het Fonds. De uitvoering is indirect beïnvloedbaar via de processen van toekenning en verantwoording. De werking van de subsidieregeling is dan de wijze waarop toekenning en verantwoording de uitvoering beïnvloeden.

Bovenstaand conceptuele model kan samengevat worden in onderstaand schema.

Figuur 1-2 Schematische weergave conceptueel model

Honorering van een subsidieaanvraag betekent dat het Fonds de verwachting heeft dat subsidiëring van de instelling de beoogde uitkomsten heeft en daarmee bijdraagt aan de doelstellingen van het Fonds. Gedurende de vierjarige subsidieperiode heeft het Fonds via de monitoring de mogelijkheid bij te sturen. Ook de prestatieafspraken die aan de voorkant worden gemaakt tussen Fonds en subsidieontvanger en waarover verantwoording moet worden afgelegd beïnvloeden de uitvoering van gesubsidieerde activiteiten door subsidieontvangers. Vervolgens gaat het om de daadwerkelijke effecten van subsidiëring die bepaald worden door de wijze waarop de gesubsidieerde activiteiten vorm krijgen. Daarin maken we onderscheid tussen effecten op het niveau van de instelling en effecten op het niveau van de sector.

Daarbij gaat het op beide niveaus zowel om de directe (*meetbare*) uitkomsten van de regeling. Zoals het aantal producties, het aantal uitvoeringen (voorstellingen en concerten), verdeling van de uitvoeringen naar locatie en regio (geografische spreiding), het aantal bezoeken per uitvoering (publieksbereik) en de financiële gezondheid van gesubsidieerden. Het gaat ook om de doelen van de regeling die *verder strekken* dan het realiseren van de genoemde meetbare uitkomsten. Het gaat dan om resultaten die kenmerkend zijn voor de Fonds instellingen, bijvoorbeeld de kwaliteit van voorstellingen en programma's of dat Fonds-instellingen in artistieke zin een aanvulling geven op de BIS-instellingen en op de vrije producties. Het karakteristieke van de producties en programma's van FPK-instellingen betreft ook zaken als pluriformiteit door experiment en innovatie in uiting, diversiteit van publiek en uitvoerenden en samenwerking in de keten van talentontwikkeling. Daarnaast rekenen wij de bijdrage aan het lokale aanbod en de waardering van dat aanbod (ook in geld) ook tot deze verder strekkende resultaten. Zowel de direct meetbare uitkomsten als de verder strekkende uitkomsten betrekken wij in de evaluatie.

1.4 Opbouw rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 bespreken we de wijze waarop podiumkunsten worden gefinancierd en de rol en verantwoordelijkheid hierin voor het Fonds.
- In hoofdstuk 3 beschrijven we de regeling in detail en presenteren we een overzicht van de beoogde effecten en werking.
- In hoofdstukken 4 tot en met 6 gaan we achtereenvolgens in op de effecten en werking per 'fase' in de subsidiëring: de toekenning, uitvoering en verantwoording.
- Tot slot bespreken we in hoofdstuk 7 onze conclusies.

2 Context

Kunst en cultuur wordt in Nederland gesubsidieerd door zes Rijkscultuurfondsen en vanuit de BIS. Het Fonds Podiumkunsten is hét Rijkscultuurfonds voor de podiumkunsten. Het Fonds is uitvoerder, maar ook initiatiefnemer van de regelingen. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de wijze waarop podiumkunsten worden gefinancierd en de rol en verantwoordelijkheid hierin voor het Fonds. In de periode 2013-2016 was de druk op de subsidie-regeling hoog als gevolg van rijksbezuinigingen op cultuur. Hier gaan we ook op in.

Voor een goed begrip van de taak en positie van de meerjarige subsidieregeling van het FPK is het nodig de context van deze regeling te schetsen. Het gaat daarbij om de wijze waarop in Nederland de podiumkunsten gefinancierd worden, en in het licht daarvan de ‘opdracht’ van het Fonds. In de tweede plaats gaat het om de voor-geschiedenis van de huidige meerjarige regeling die het fonds voor het eerste uit-voerde in de periode 2009-2012.

2.1 Financiering van de podiumkunsten

In het culturele leven van Nederland spelen zes Rijkscultuurfondsen en de Raad voor Cultuur een bepalende rol. De fondsen en de Raad zijn actief binnen alle cul-turele disciplines: erfgoed, beeldende kunst, vormgeving, podiumkunsten, film, let-teren, architectuur, creatieve industrie en – overkoepelend – cultuurparticipatie en e-cultuur. De fondsen gaan over een specifieke deelsector, zoals letteren of podi-umkunsten, of over specifiek cultuurbeleid, zoals cultuurparticipatie. De Raad voor Cultuur adviseert de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) over de instellingen die dragers zijn van het cultuurbeleid, de culturele basisinfra-structuur (BIS).

Het Fonds Podiumkunsten is hét Rijkscultuurfonds voor de podiumkunsten: muziek, muziektheater, dans en theater in Nederland. Het Fonds is aanvullend op de BIS en richt zich op de instellingen die om verschillende redenen niet tot de BIS behoren. Het Fonds wordt gefinancierd door het ministerie van OCW. De minister is politiek verantwoordelijk voor het algehele beleid van het Fonds. Het Fonds is uitvoerder, maar ook initiatiefnemer van de regelingen. Voorafgaand aan een nieuwe vierjarige periode stelt de minister voor het Fonds Podiumkunsten en voor de andere fondsen

een beleidskader vast met inhoudelijke en financiële aanwijzingen. Het Fonds stemt zijn beleidsplan en begroting af op het beleidskader van de minister. De subsidieregelingen met daarin opgenomen de doelen, voorwaarden en criteria worden vooraf in overleg tussen OCW en het Fonds opgesteld en door de minister goedgekeurd en gepubliceerd in de Staatscourant.

2.2 Achtergrond en ontwikkeling van de Regeling meerjarige activiteiten subsidie

Het Fonds Podiumkunsten bestaat sinds 2007. Het Fonds kwam voort uit een fusie van het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing (FPPM), het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten (FAPK) het Fonds voor de Scheppende Toonkunst (FST). Na de fusie was er één integraal fonds voor de podiumkunsten waarbinnen de scheiding tussen productiefonds en afnamefonds was opgeheven. Tot 2010 was dit het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten+ (NFPK). Per februari 2010 draagt het Fonds de naam Fonds Podiumkunsten.

Het Fonds voerde één keer eerder een vierjarige subsidieregeling uit, voor de periode 2009-2012. Toen betrof het een meerjarige *instellingsubsidie* (exploitatie subsidie). Het totale budget voor deze subsidieperiode was 160 miljoen euro. Voor de periode 2013-2016 werd de regeling op last van de toenmalige staatssecretaris van OCW omgezet in een meerjarige *activiteitensubsidie*. De meerjarige regeling 2013-2016 kende bovendien een looptijd van twee keer twee jaar, zodat er halverwege de subsidieperiode de mogelijkheid was de subsidierelatie te herzien. Voor geen van de instellingen is in de periode 2013-2016 de subsidierelatie met het Fonds na de eerste twee jaar niet verlengd. Voor de periode 2013-2016 was er een totaal subsidiebudget beschikbaar van 98 miljoen euro.

Voor de periode 2013-2016 kreeg het Fonds dus te maken met een budget dat bijna 40% kleiner was dan in de voorgaande periode. De inkringing hing samen met de beleidsvisie van de toenmalig staatssecretaris waarin voor de fondsen een lichtere en minder institutionele vorm van meerjarige ondersteuning was voorzien. Enerzijds kon zo worden voldaan aan de wens de benodigde continuïteit te blijven bieden om kunst te kunnen maken met de vereiste kwaliteit. Anderzijds werden instellingen uitgedaagd hun ondernemerschap en hun band met markt en samenleving te verstevigen. De korting op het budget van het Fonds ging gepaard met extra druk vanuit de BIS. Ook daar nam het budget af. Dit alles heeft ertoe geleid dat de druk op het beschikbare subsidiebudget voor de periode 2013-2016 vele malen hoger was dan daarvoor.

Om het budget van 24,5 miljoen euro per jaar zo effectief en efficiënt mogelijk te besteden zijn de eisen voor, en de manier van subsidiering ingrijpend veranderd.

Het oude systeem van exploitatiefinanciering is vervangen voor een systeem van normbedragen per uitvoering. De *activiteitensubsidies* vormen een bijdrage aan de exploitatie voor een reeks van activiteiten. Gehonoreerde instellingen wisten zich verzekerd van twee jaar financiële ondersteuning voor (een deel van) de activiteiten en hadden de mogelijkheid tot verlenging met nog twee jaar. Voor de producerende instellingen is er op deze manier een directe relatie gekomen tussen de prestaties van instellingen en de subsidie. Voor festivals gold een vast subsidiebedrag per editie. Voor de periode 2017-2020 konden instellingen, in aanvulling op activiteitensubsidie, een subsidietoeslag ontvangen voor inspanning op het gebied van innovatie.

Voor de huidige subsidieperiode 2017-2020 werd de subsidielooptijd verlengd tot vier jaar. De meerjarige regeling bleef een activiteitensubsidie. Bovendien is het systeem van normbedragen per uitvoering voor een uitvoering in een bepaald circuit, in een zaal met een bepaalde omvang, aangepast: de categorieën klein en midden zijn samengevoegd. In de periode 2013-2016 kon een toeslag worden aangevraagd voor talentontwikkeling of (co-)productie in het geval van festivals. Ook is een vaste voet van 75 duizend euro per aanvraag ingevoerd voor producerende instellingen. Daardoor is de subsidie nu niet meer volledig afhankelijk van het aantal uitvoeringen en zijn de subsidiebedragen per uitvoering lager. Het criterium 'bijdrage lokale of regionale overheid' is vervallen. De nadruk ligt nu op geografische spreiding van uitvoeringen en instellingen.

3 Doelen, beoogde werking en effecten

In dit hoofdstuk bespreken we de regeling. Het gaat hierbij om een beschrijving van de doelgroep en een beschrijving van de regeling en de wijze waarop het Fonds deze uitvoert. Hierbij besteden wij ook aandacht aan de manier waarop de regeling beoogt effecten te bereiken.

De regeling meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016 heeft als doel de *kwaliteit* en *pluriformiteit* in de podiumkunsten te stimuleren, het *publieksbereik* te vergroten en instellingen te stimuleren meer te *ondernemen* en andere inkomstenbronnen aan te boren om de eigen activiteiten te financieren.⁴ De subsidieregeling is bedoeld voor gezelschappen en festivals (inclusief concoursen) die hoge artistieke kwaliteit weten te combineren met een doordachte visie op hun rol in de podiumkunstenbestel in Nederland en op die manier een bij hun voorstellingen of concerten passend publiek weten te vinden.

3.1 De regeling

3.1.1 Doelgroepen: gezelschappen en festivals

De meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016 bestaat uit de meerjarige productiesubsidie en de meerjarige festivalsubsidie. De subsidies zijn specifiek bedoeld voor instellingen die gedurende een aantal jaren op hoog niveau hebben gefunctioneerd of bewezen succesvol zijn.

De meerjarige productiesubsidie is gericht op instellingen die zich primair bezig houden met het zelf ontwikkelen en produceren van voorstellingen of concerten met een duidelijk herkenbare eigen artistieke signatuur. De meerjarige festivalsubsidie is gericht op instellingen die jaarlijks of tweejaarlijks een festival of concours organiseren dat een substantiële bijdrage levert aan het podiumkunstenbestel op nationaal en/of internationaal niveau.

Het grootste deel van het budget gaat naar de producerende instellingen. Een kleiner deel is beschikbaar voor festivals. Omdat voor de periode 2013-2016 het aantal aanvragen naar verwachting het beschikbare budget verre zou overstijgen, werden

⁴ FPK (2011). *Meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016. Naar een nieuw evenwicht*. Deelregeling.

er ten behoeve van een evenwichtige verdeling van het geld door het Fonds per discipline subsidieplafonds ingesteld (Tabel 3-1).

Tabel 3-1 Verdeling budget per kalenderjaar naar soort subsidie en discipline, meerjarige activiteitsubsidie 2013-2016

Subsidie/discipline	Budget	Subsidieplafond
Meerjarige productiesubsidie	22.400.000	
<i>Theater</i>		<i>9.800.000</i>
<i>Muziektheater</i>		<i>2.000.000</i>
<i>Dans</i>		<i>4.800.000</i>
<i>Muziek</i>		<i>5.800.000</i>
Festivalsubsidie	2.000.000	
Totaal	24.400.000	

3.1.2 Procedure

Drempelnormen

De regeling bevatte drempelnormen die als doel hadden de juiste doelgroep te selecteren: instellingen die gedurende een aantal jaren op hoog niveau hebben gefunctioneerd (gezelschappen) of bewezen succesvol zijn geweest (festivals). Het Fonds stelde hiervoor de volgende drempelnormen vast:

- *Norm aantal uitvoeringen (gezelschappen):*
Er zijn gemiddeld 40 of meer uitvoeringen per kalenderjaar gerealiseerd over de periode 2009-2011, of men kon aantonen dat dit in 2013 wordt gerealiseerd (gezelschappen).
- *Norm aantal edities (festivals):*
Het festival of concours is al minimaal driemaal gerealiseerd (festivals).
- *Norm eigen inkomsten:*
de zogeheten Eigeninkomstenquote⁵ (EIQ) is minimaal 20/100ste over de jaren 2009-2011 (geldt voor gezelschappen en festivals).

Als een aanvrager niet voldeed aan een van de twee drempelnormen kon bij wijze van uitzondering toch een aanvraag worden gedaan. In dat geval moest in de aanvraag aannemelijk gemaakt worden dat de drempelnorm met ingang van de subsidieperiode behaald zou worden. Als aan geen van beide drempelnormen werd voldaan, was het doen van een aanvraag binnen de regeling niet mogelijk.

⁵ De eigeninkomstenquote drukt het aandeel eigen inkomsten uit als percentage van de totale inkomsten. Eigen inkomsten zijn publieksinkomsten, sponsorinkomsten en private bijdragen.

Extra vereisten

Daarnaast stelde het Fonds een aantal extra eisen rond de aanvraag . Zo moesten instellingen:

- Minimaal 50 procent van de uitvoeringen waarvoor subsidie werd aangevraagd moest in Nederland plaatsvinden (gezelschappen). Dit om te zorgen dat aanbod dat gegenereerd was met publieke middelen in voldoende mate in Nederland te zien was.
- Complete speellijsten/programmagegevens en jaarrekeningen over de jaren 2009, 2010 en 2011 dienden samen met de aanvraag ingeleverd te worden (gezelschappen en festivals). Dit was nodig om na te gaan of voldaan werd aan de drempelnormen en om te toetsen of de ingediende plannen realistisch waren.

Indien niet aan de bovenstaande vereisten werd voldaan kon de aanvraag geweigerd worden. Daarnaast kon toegang tot het toetsingsproces worden geweigerd als de aanvraag onvoldoende concreet was, de aanvrager niet volledig rechtsbevoegd was, de instelling niet voldeed aan de normen voor *good governance* zoals overeengekomen in de Governance Code Cultuur⁶ en/of de aanvraag al vanuit een andere regeling van de Rijkscultuurfondsen werd gesubsidieerd⁷.

Hoogte van de subsidie

Instellingen vroegen subsidie aan voor de financiering van hun activiteiten en hadden de mogelijkheid een toeslag van 20 procent aan te vragen voor innovatie. Deze toeslag gold voor bijzondere, innovatieve bijdragen aan het aanbod van de podiumkunsten en diende als tegemoetkoming in de kosten die hiervoor gemaakt moesten worden. De regeling maakte in de bepaling van de subsidiehoogte onderscheid tussen producerende instellingen en festivals. Bij de producerende instellingen werd vervolgens onderscheid gemaakt tussen de disciplines. Hierbij werd rekening gehouden met het feit dat de voorbereidingskosten voor bijvoorbeeld muziekuitvoeringen doorgaans laag zijn en de uitvoeringskosten hoog, terwijl voor dans, theater en muziektheater de voorbereidingskosten over het algemeen hoger zijn en de uitvoeringskosten lager.

⁶ Zie: www.governancecodecultuur.nl

⁷ Regeling op het specifiek cultuurbeleid; Deelregeling meerjarige activiteitensubsidies Fonds voor Cultuurparticipatie; Deelregeling Meerjarige Programma's Architectuur, Vormgeving en E-cultuur; Regeling meerjarige subsidies Nederlands Letterenfonds; het Deelreglement Filmactiviteiten van de Stichting Nederlands Fonds voor de Film; artikel 2 onder b van de Regeling beeldende kunst, vormgeving en cultureel erfgoed van de Mondriaan Stichting.

Producerende instellingen dienden de hoogte van de aangevraagde subsidie te bepalen op basis van een in de regeling opgenomen *rekenregel*. Hiertoe waren de plannen van de instellingen met betrekking tot het aantal uitvoeringen en de grootte van de zalen waarin die plaats zou vinden de uitgangspunten. De hoogte van de subsidieaanvraag werd bepaald op basis van de onderstaande rekenregel.

Basissubsidie

$$= (\text{aantal uitvoeringen in kleine zalen} \times \text{bedrag per uitvoering}) + (\text{aantal uitvoeringen in middelgrote zalen} \times \text{bedrag per uitvoering}) + (\text{aantal uitvoeringen in grote zalen} \times \text{bedrag per uitvoering})$$

In de regeling waren per zaalgrootte oplopende normbedragen opgenomen: € 1.500 tot € 4.500 voor uitvoeringen in kleine zalen (tot 200 stoelen), € 3.000 tot € 6.000 voor middelgrote zalen (201-400 stoelen) en € 4.500 tot € 7.500 voor grote zalen (meer dan 400 stoelen).⁸ Per 'zalencircuit' was sprake van drie tredebedragen die gerelateerd waren aan de eigeninkomstenquote of aan de andere-inkomstenquote (alle inkomsten exclusief subsidie van het Fonds). Als een instelling op een van deze quota een bepaalde drempelnorm had bereikt dan werd er een hoger subsidiebedrag toegekend⁹. Het maximaal aantal uitvoeringen dat in de regeling werd gefinancierd was 80 per jaar voor Muziek en 100 per jaar voor Dans, Theater en Muziektheater.

Voor festivals werd in de regeling onderscheid gemaakt tussen grote festivals (meer dan 100 voorstellingen en meer dan 7 dagen), kleine/middelgrote festivals (minder dan 100 voorstellingen en/of 7 dagen of korter) en concoursen (competitie als centraal element). Voor elk van deze groepen was een vast subsidiebedrag per editie opgenomen in de regeling.¹⁰ In tegenstelling tot producerende instellingen werd de hoogte van de gesubsidieerde bedragen niet gekoppeld aan de eigeninkomstenquote. Wel gold er een streefnorm voor concoursen en kleine/middelgrote festivals van 25 procent eigen inkomsten en voor grote festivals 50 procent eigen inkomsten.

⁸ Voor de discipline Muziek golden andere normbedragen: € 1.000 tot € 2.000 voor uitvoeringen in kleine zalen (tot 200 stoelen), € 2.500 tot € 4.500 voor middelgrote zalen (201-400 stoelen) en € 5.000 tot € 10.000 voor grote zalen (meer dan 400 stoelen).

⁹ Zie bijlage 5 voor de exacte normen en subsidiebedragen per uitvoering.

¹⁰ Basisbedrag per editie grote festivals: € 250.000; basisbedrag per editie kleine/ middelgrote festivals: € 125.000; basisbedrag per editie concoursen: € 50.000;

Toetsingsproces

Na beoordeling van de geschiktheid van de aanvragers op basis van de drempelnormen en vereisten, volgde inhoudelijke toetsing van de aanvragen. Het doel van de toetsing was het selecteren van de aanvragen die bijdragen aan het bereiken van de doelstelling van de regeling. Het Fonds formuleerde hiervoor, op basis van haar doelstellingen, de hieronder volgende *toetsingscriteria*. De scoring en waardering per criterium is terug te vinden in bijlage 7. Elke score woog even zwaar in de eindscore. Op de criteria Artistieke kwaliteit en Ondernemerschap kon in tegenstelling tot de andere criteria ook negatief worden gescoord. Hierdoor hadden de scores op deze criteria een groter effect op de totale score.

Artistieke kwaliteit:

Vakmanschap, oorspronkelijkheid en zeggingskracht

Bij het beoordelen van artistieke kwaliteit werd steeds onderscheid gemaakt tussen de artistieke kwaliteit in de voorgaande periode (retrospectief) en de verwachte kwaliteit in de subsidieperiode (prospectief). Het eindoordeel was het gemiddelde van deze twee scores.

Ondernemerschap:

Bedrijfsvoering, inkomstenwerving en publieksbenadering

Het eindoordeel was het resultaat van de beoordeling op bovengenoemde onderdelen. Alleen bij een positieve score op alle onderdelen volgde de hoogste beoordeling. Het oordeel was kritischer naarmate de score op onderdelen minder goed was.

Bijdrage aan de pluriformiteit v.h. podiumkunstenaanbod in Nederland:

In vergelijking met andere aanvragers, BIS- en niet gesubsidieerde instellingen

Om de bijdrage aan pluriformiteit te beoordelen werden aanvragers in genres en disciplines gecategoriseerd. Alle aanvragers in dezelfde categorie scoorden in beginsel gelijk. Duidelijk onderscheid binnen de categorie, kon wel tot een hogere score leiden.

Bijdrage aan de geografische spreiding in Nederland:

In of buiten de G4 van standplaats en van aanbod

Als instellingen in standplaats (incl. binding) en speellijst bijdroegen aan spreiding (buiten de G4), werd de maximale score toegekend. Bij festivals werd alleen gekeken naar standplaats, hier was het vertrekpunt dat een festival in de G4 niet bijdraagt aan spreiding. Een festival buiten de G4 wel.

Financiële bijdrage van provincie of gemeente:

Het bij decentrale overheden aangevraagde subsidiebedrag werd hier als uitgangspunt genomen. Voor de scoring is een vuistregel toegepast uitgaande van de absolute en procentuele bijdrage. Omdat besluiten m.b.t. cofinanciering later dan de besluiten van het Fonds plaatsvonden is ook gekeken naar het effect van het uitblijven van cofinanciering.

Bijdrage aan de ontwikkeling van de podiumkunsten in Nederland:

Programming, state-of-the-art en vernieuwing

Dit criterium was alleen op festivals van toepassing. Bij de beoordeling werd gekeken naar de bijdrage in de afgelopen periode (retrospectief) en de plannen die waren voorgelegd voor de komende periode (prospectief).

Adviescommissies beoordeelden de aanvragen aan de hand van bovenstaande toetsingscriteria. Elke discipline (theater, muziektheater, dans, muziek en festivals) had zijn eigen adviescommissie. Elke commissie bestond uit 7 tot 9 leden en een voorzitter. De rol van de voorzitter binnen de adviescommissie beperkt zich tot structureren en bewaken van het besluitvormingsproces. De commissieleden bestonden uit adviseurs die als deskundigen worden gezien binnen de discipline.

Het besluitvormingsproces verliep als volgt;

1. De leden van de adviescommissie beoordeelden individueel de aanvragen en vormden een voorlopig eindoordeel (positief, twijfel, negatief).
2. De aanvragen werden plenair in de commissie besproken. Indien van toepassing, werd ook de aanvraag voor innovatietoelage besproken.
3. Op basis van de toegekende waardering werd een concept-rangschikking gemaakt van alle aanvragen binnen de discipline.
4. Deze rangorde werd vervolgens door de commissie besproken om te kijken of recht gedaan werd aan de aanvragen.
5. Vervolgens werden op basis van de rangorde de aanvragen opgesplitst in drie categorieën: A. honoreren, B. honoreren voor zover het budget het toeliet, en C. niet honoreren. Aanvragen die met een gelijke score eindigden, maar niet allemaal gehonoreerd konden worden, werden aan de hand van het toetsingscriterium 'pluriformiteit' nader op volgorde gezet, zonder aanpassing van de eindscore.

Verantwoording¹¹

Instellingen waren vanzelfsprekend verplicht om de gehonoreerde aanvraag uit te voeren. Over de uitvoering dienden zij periodiek verantwoording af te leggen.

¹¹ Zie ook: Deelregeling meerjarige activiteitsubsidie Fonds Podiumkunsten 2013-2016.

Instellingen die subsidie ontvingen moesten jaarlijks zowel een inhoudelijke als een financiële verantwoording naar het Fonds sturen. De inhoudelijke verantwoording is een verslag van de verrichte activiteiten. De financiële verantwoording moest een accountantsverklaring bevatten op basis van een vastgesteld protocol waarmee de rechtmatigheid van de bestedingen getoetst kon worden¹². Deze rapportages worden in jaarlijkse monitoringsgesprekken met medewerkers van het Fonds besproken.

Gezien het meerjarige karakter van de regeling was het mogelijk dat er factoren waren die de uitvoering van de gehonoreerde aanvraag konden belemmeren of vroegen om aanpassing van de plannen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan aanzienlijke artistieke en zakelijke wijzigingen. Dit moesten de instellingen zo snel mogelijk aan het Fonds melden, zodat hierover afspraken konden worden gemaakt.

3.2 De beoogde werking van de regeling

Zoals al is aangegeven moeten we bij de (beoogde) effecten en werking van de regeling onderscheid maken tussen effecten op het niveau van de *instelling* en op het niveau van de *sector*.

Op het niveau van de *sector* beoogt het Fonds een bijdrage te leveren aan:

- de kwaliteit en pluriformiteit van het professionele podiumkunstenaanbod; en aan
- het publieksbereik van het professionele podiumkunstenaanbod.

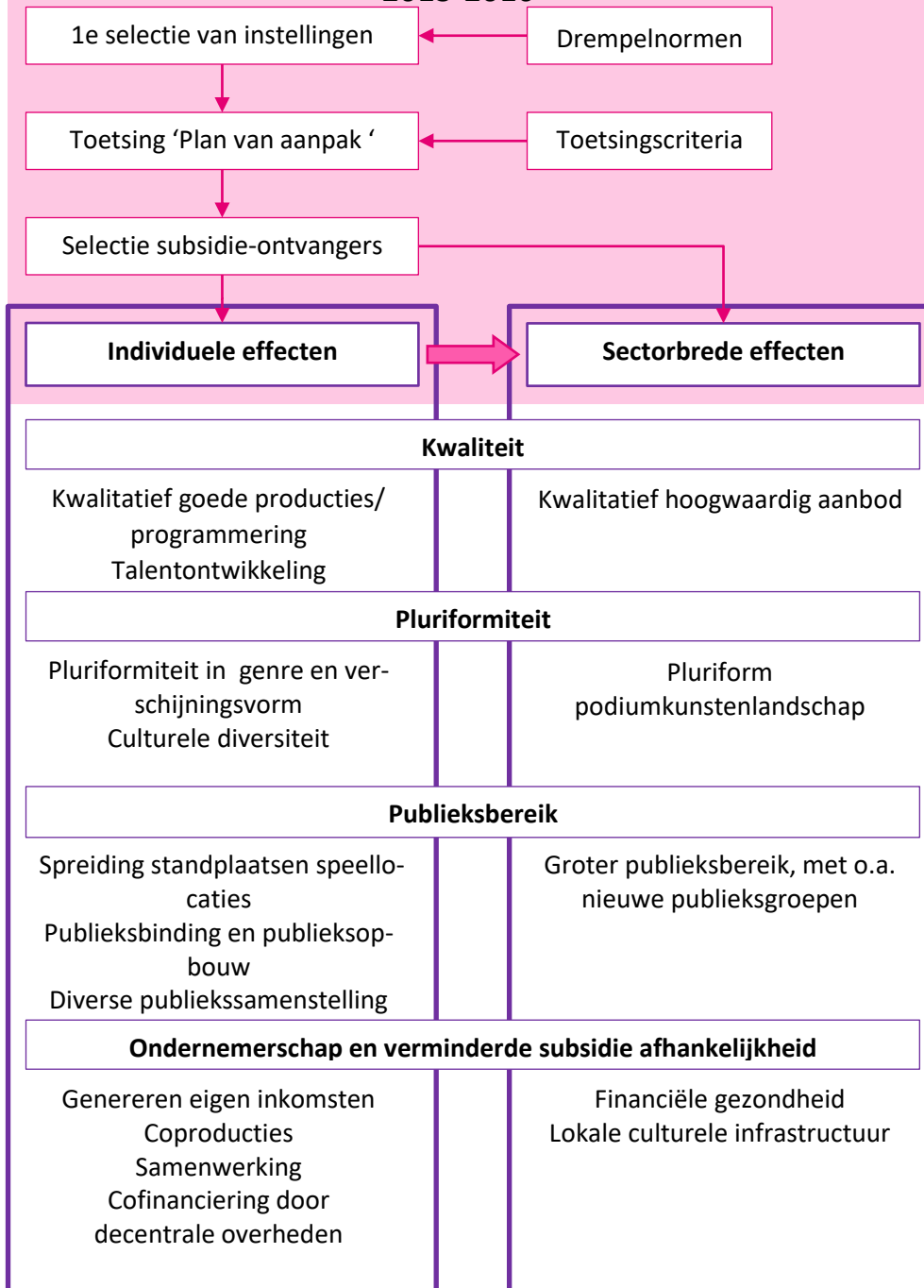
Op het niveau van *individuele instellingen* beoogt het Fonds een bijdrage te leveren aan:

- de kwaliteit van de producties of festivals van door het Fonds gesubsidieerde instellingen;
- de publieksopbouw van door het Fonds gesubsidieerde instellingen; en aan
- het ondernemerschap van door het Fonds gesubsidieerde instellingen.

Per fondsdoelstelling zijn in navolgend schema de beoogde subdoelen weergegeven. Dit schema is opgesteld op basis van de regeling en de in de regeling vastgelegde doelen en subdoelen. Het schema is besproken met medewerkers van het Fonds en daarna aangevuld. In de navolgende hoofdstukken gaan we in op het doelbereik van het Fonds op deze doelen en subdoelen en de mate waarin subsidiëring door het Fonds daaraan heeft bijgedragen.

¹² Als het subsidiebedrag over 2 jaar minder dan €125.000 bedroeg, was de ontvanger alleen verplicht tot een korte inhoudelijke verantwoording over de verrichte activiteiten.

Meerjarige activiteitsubsidie 2013-2016

4 Toekenning

In dit hoofdstuk beschrijven we de effecten voor zover deze uitkomst zijn van de toekenning. Daarbij besteden we ook aandacht aan de wijze waarop deze effecten tot stand komen en aan knelpunten en mogelijkheden voor verbetering.

Gezien het meerjarige karakter en de omvang van de regeling is een goed toekenningsproces essentieel. Ook met het oog op het bereiken van de beoogde effecten. Het doel van de toekenning, waarbij de subsidieregeling leidend is, was te komen tot een selectie van instellingen die behoren tot de doelgroep, voldoen aan de drempelnormen en voldoen aan de geldende minimumeisen voor de toetsingscriteria. Het Fonds had de verwachting dat subsidiëring van deze instellingen bijdraagt aan het realiseren van de fondsdoelen.

Om de uitkomsten van het toekenningsproces te beschrijven maken we in dit hoofdstuk gebruik van beschrijvende statistieken over subsidieaanvragen en honorering, van de enquêteresultaten en van de interviews.

4.1 De aanvraag

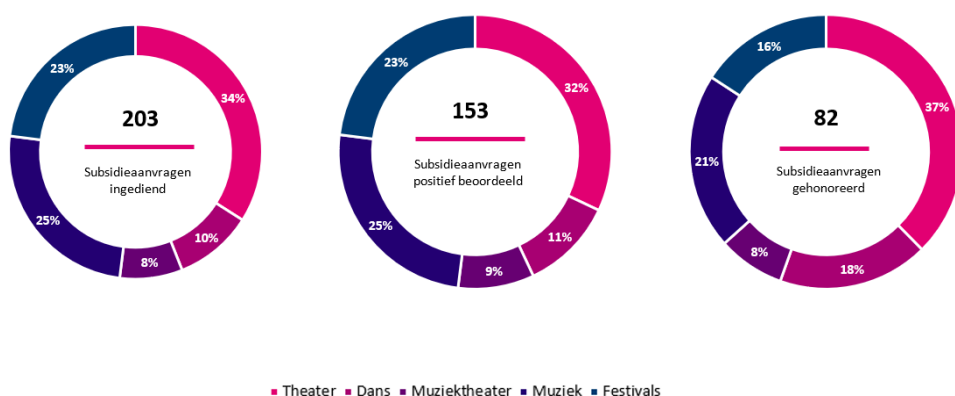
Aanvragen en honoreringen

Voor de subsidieperiode 2013-2016 zijn 203 subsidieaanvragen ingediend bij het Fonds. Voor de periode 2009-2012 waren dit 290 aanvragen. Het aantal aanvragen tussen de twee subsidieperiode is dus met 30 procent afgenomen. Het budget voor de periode 2013-2016 is met 40 procent afgenomen ten opzichte van het budget is de jaren daarvoor. De druk op de regeling is dus per saldo toegenomen.

Aanvragen werden gedaan binnen een discipline. Vervolgens werden aanvragen die voldeden aan de drempelnormen inhoudelijk beoordeeld. Eén aanvraag voldeed niet aan de drempelnormen. 202 aanvragen zijn dus inhoudelijk beoordeeld. 153 aanvragen kregen een positief advies. Dat betekent dat de totale waardering van in totaal 49 aanvragen (24% van 202) niet voldoende was om ook bij voldoende

budget de aanvraag te honoreren. Uiteindelijk zijn 82¹³ aanvragen gehonoreerd. Voor 71 aanvragen was er onvoldoende budget om de aanvraag te honoreren (46% van 153). In de periode 2009-2012 zijn 118 aanvragen gehonoreerd. Het totale budget per jaar was toen 39,4 miljoen euro. Voor de 82 gehonoreerde aanvragen in de periode 2013-2016 (-31% t.o.v. 2009-2012) was per jaar 24,5 miljoen euro beschikbaar (- 38% t.o.v. 2009-2012).

Aanvragen, positief beoordeelde aanvragen en gehonoreerde aanvragen waren voor de periode 2013-2016 als volgt verdeeld over de verschillende disciplines:

Figuur 4-1 Aanvragen, positief beoordeelde aanvragen en gehonoreerde aanvragen naar discipline

De ‘kans op honoreren’ was niet voor elke discipline hetzelfde (niet in figuur). De kans was het hoogst binnen de discipline Dans: 14 van de 20 aanvragen (70%) werd gehonoreerd. Festivals hadden de laagste kans op honorering: 13 van de 46 aanvragen (28%). Dit komt onder andere doordat de druk op het beschikbare subsidiebudget binnen deze discipline het hevigst was. Het budget bij de festivals was 205 procent overvraagd (6,4 miljoen euro aangevraagd ten opzichte van 2,1 miljoen euro budget). Het beschikbare budget binnen de discipline Dans werd 50 procent overvraagd (7,2 miljoen euro aangevraagd ten opzichte van 4,8 miljoen euro budget). Daarmee was de druk op het budget binnen Dans het geringst. De druk op het budget was het hevigst bij de festivals. Het totale budget was 24,5 miljoen euro per jaar in de periode 2013-2016.

Rol drempelnormen

Zoals gezegd, voldeden vrijwel alle aanvragen aan de drempelnormen. Uit de enquête blijkt dat de drempelnormen nauwelijks een belemmering vormden voor

¹³ Initieel had het Fonds 80 subsidieaanvragen gehonoreerd. Twee aanvragers zijn gedurende de subsidieperiode uit de regeling vertrokken. Vier anderen zijn toegevoegd. Uiteindelijk zijn dus 82 aanvragen gehonoreerd.

aanvragers in hun overweging om de subsidie aan te vragen. Bovendien vindt een meerderheid de normen goede selectiecriteria om te toetsen of aanvragers behoren tot de doelgroep van de regeling.

4.2 Invloed van de regeling op de plannen

Bekendheid doelen regeling

Wil de regeling effectief zijn, dan moeten de doelen van de regeling bekend zijn bij de aanvragers. Uit de enquête blijkt dat de *doelen van het Fonds* bij vrijwel alle aanvragers bekend waren. Een ruime meerderheid (71%) geeft bovendien aan dat de doelen van het Fonds aansloten bij de eigen plannen, doelen en visie. Ook de *doelen van de regeling* zijn goed bekend onder de aanvragers. Een meerderheid (64%) geeft aan zelf ook deze doelen na te streven

Invloed op de plannen en doelen beperkt

We veronderstellen dat een deel van de werking van de subsidieregeling ‘werkt’ via de drempelnormen en toetsingscriteria. Via de beoordeling komt de selectie van gehonoreerde aanvragen tot stand. Van deze aanvragen had het Fonds de verwachting dat zij bijdragen aan realisatie van de beoogde doelen. De ‘werking’ loopt ook langs de inhoud van de plannen die aanvragers indienen bij het Fonds. De regeling van het Fonds gaf (potentiële) aanvragers inzicht in de criteria waarop hun aanvraag beoordeeld werd. Zij konden hier bij het opstellen van de plannen rekening mee houden. Bovendien heeft het Fonds voorafgaand aan de subsidieperiode verschillende informatiebijeenkomsten georganiseerd om de sector in te lichten over de regeling en het nieuwe ‘activiteiten-karakter’ van de regeling. In het onderzoek hebben we in zowel de enquête als de interviews getoetst in hoeverre de veronderstelling dat de regeling de plannen en doelen van aanvragers beïnvloedde juist is.

Aanvragers zijn in de enquête gevraagd naar de invloed van de toetsingscriteria op hun plannen en doelen, zoals ze die in de aanvraag hadden opgeschreven. Het gaat bijvoorbeeld om de invloed op de inhoud, maar ook op het aantal voorstellingen en op het aantal producties:¹⁴ 40 tot 60 procent van de aanvragers oordeelt dat de toetsingscriteria van invloed zijn. Dit betekent dat ook ongeveer 50 procent vindt dat de toetsingscriteria niet of nauwelijks van invloed zijn. De mogelijkheid van het

¹⁴ Gevraagd is naar de invloed van de toetsingscriteria op de inhoud van de producties/programma's; het aantal uitvoeringen; het aantal producties; het aantal speellocaties; spreiding van de speellocaties; publieksopbouw; positionering; talentontwikkeling; experiment en innovatie; bedrijfsvoering; inkomstenwerving/het genereren van eigen inkomsten; programmering (alleen voor festivals).

aanvragen van een innovatietoeslag heeft voor een beperktere groep aanvragers invloed gehad op de plannen en doelen.¹⁵

Ook uit de met aanvragers gevoerde gesprekken blijkt dat de invloed van de regeling op plannen en doelen beperkt was. Al met al constateren we dat de toetsingscriteria van het Fonds geen dominante rol speelden bij het opstellen van plannen en bij het formuleren van de doelen:

“Je kijkt wel naar de criteria. Je houdt er rekening mee bij het opstellen van de plannen en de accenten die je legt, maar je schrijft er niet naar toe.” (medewerkers culturele instelling)

De respondenten geven aan het belangrijk te vinden een eigen koers te varen en “te blijven doen wat we doen en waar we goed in zijn”. Daarbij wordt wel gesteld dat de regeling en de criteria van het Fonds instellingen opmerkzaam maakte op bijvoorbeeld de rol en het belang van talentontwikkeling of (culturele) diversiteit in de sector.

Invloed van ‘subsidiehoogtesystematiek’ voor gezelschappen

De invloed van de regeling op de plannen was het sterkst waar het de berekening van de subsidiehoogte betreft, in geval van gezelschappen. De hoogte van de subsidie is afhankelijk van het aantal subsidiabele uitvoeringen, de zaalomvang waar de subsidiabele uitvoeringen plaatsvinden en de eigeninkomstenquote. De eigeninkomstenquote is bepalend voor het bedrag dat per uitvoering aangevraagd kan worden. Uit de interviews blijkt dat deze ‘systematiek’ op verschillende manieren de plannen van aanvragers heeft beïnvloed.

In positieve zin was de koppeling van het bedrag per uitvoering aan de eigeninkomstenquote stimulerend. Het had een positieve invloed op het ondernemerschap van aanvragers en zette hen, naar eigen zeggen, aan tot het genereren van (meer) eigen inkomsten voor de komende subsidieperiode. Zij konden daardoor een hoger subsidiebedrag per uitvoering aanvragen. Opgemerkt is wel dat dit betekent dat instellingen die al relatief hoge eigen inkomsten behalen, in aanmerking kwamen voor een hoger subsidiebedrag. Ook noemen respondenten de systematiek transparant en bevordert het in hun ogen de rechtvaardigheid van de verdeling van subsidie-middelen.

¹⁵ De innovatietoeslag heeft de meeste invloed gehad op de plannen en doelen van de respondenten met betrekking tot de inhoud van de producties/programma’s (25%), positionering (32%), talentontwikkeling (32%) en experiment en innovatie (34%). Voor de andere dimensies geldt dat de (mogelijkheid van de) toeslag voor slechts een kleine aantal respondenten van invloed is geweest op de plannen en doelen.

Uit de interviews blijkt dat de koppeling van de subsidiehoogte aan (onder andere) de zaalomvang de *speellocatie* en daarmee ook de inhoud van de productie beïnvloedde.

“Het benoemen van categorieën en de koppeling van de zaalomvang en het subsidiebedrag zorgt er voor dat er minder ruimte is voor makers om radicaal anders te denken over de plek van theater in de samenleving. Het beweegt makers indirect richting de theaterzaal.” (medewerker culturele instelling)

Producties en uitvoeringen buiten de zaal, bijvoorbeeld in een kerk of in de publieke ruimte kwamen in de beleving van verschillende respondenten moeilijker in aanmerking voor subsidie binnen de meerjarige activiteitenregeling.

“Er zit over het algemeen, sinds de introductie van het rekenmodel, veel inflexibiliteit in de subsidieregeling. Je declareert eigenlijk per speelbeurt, waarbij het bedrag afhangt van de zaalomvang. Dit frustreert het artistieke proces. Je hebt geen enkele flexibiliteit meer als je dit vier jaar vooruit plant. Je hebt niet meer de mogelijkheid om meer te doen, of minder te doen, of toch een andere zaalomvang of speellocatie te kiezen.” (medewerker culturele instelling)

Ook had de subsidiehoogtesystematiek invloed op het *aantal* uitvoeringen van de aanvragers. Uit de enquêteresultaten blijkt dat de regeling voor een kleine meerderheid van de aanvragers (54%) van invloed was op het aantal uitvoeringen. Uit de interviews blijft dat verschillende respondenten zuinig hebben aangevraagd, met het idee dat ze de aantallen wel moesten halen en anders subsidie zouden moeten terugbetalen. Om dit risico niet te lopen hebben ze, achteraf gezien, voor minder voorstellingen subsidie aangevraagd dan had gekund. Wat ook meespeelde blijkt uit de interviews is dat instellingen geneigd waren te kiezen voor meer toegankelijke, beter programmeerbare producties, om het risico op het terug betalen van subsidie bij het niet realiseren van afgesproken aantallen te beperken

“De invloed van het Fonds is heel direct dat je misschien wel 2 keer per week tegen elkaar zegt ‘die grote zaal, het moeten er wel echt 30 zijn, anders halen we het niet’.” (medewerker culturele instelling)

Zowel het zuinig als het inhoudelijk behoud aanvragen, hebben een potentiële negatieve impact op realisatie van de Fondsdoelen met betrekking tot kwaliteit, pluriformiteit en publieksbereik.

"Het gevaar is dat gezelschappen gaan sturen op output en activiteiten en niet altijd voldoende tijd nemen om de kwaliteit maximaal te ontwikkelen." (medewerker culturele instelling)

Opgemerkt is ook dat de automatische koppeling die het Fonds legde tussen de omvang van de subsidie en de kosten van een productie niet altijd opgaat en dat de beschikbare subsidiebedragen per voorstelling niet toereikend waren:

"Artistiek kunnen de kosten voor een voorstelling voor de grote zaal even hoog zijn als die voor een kleine zaal. Puur denken vanuit zaalcapaciteit en eigen eigeninkomstenquote is dus niet altijd bevorderlijk voor de artistieke kwaliteit en past niet altijd goed bij (onze) artistieke uitgangspunten." (medewerker culturele instelling)

Ook is genoemd dat bijvoorbeeld locatietheater hogere productiekosten kent dan theater in de schouwburgzaal. In de ogen van verschillende respondenten hield de regeling onvoldoende rekening met differentiatie in de productiekosten waardoor de subsidie in voorkomende gevallen niet toereikend was voor de voorgenomen producties. Ook dit kon makers beknotten in hun artistieke vrijheid en was dus een potentiële bedreiging voor realisatie van de Fondsdoelen op het terrein van kwaliteit en pluriformiteit.

Invloed mogelijk beperkt omdat doelen overeenkomen

Invloed van de regeling op de plannen kwam voor, maar voor de meeste aanvragers was de invloed relatief beperkt. Dit kan mogelijk verklaard worden uit het feit dat voor een ruime meerderheid van de aanvragers gold, zo blijkt uit de interviews en enquête, dat de doelen van het Fonds en de doelen van de regeling goed aansloten bij de eigen plannen, doelen en visie. Daarmee was de noodzaak voor aanvragers om hun plannen aan te passen aan de eisen van het Fonds beperkt. Binnen de regeling ervoeren de meeste aanvragers veel ruimte om de eigen plannen uit te voeren en daarbij een 'eigen koers te varen'. Bovendien geven de meeste aanvragers aan dat de criteria relevant zijn voor het selecteren van de beste aanvragen (zie ook paragraaf 4.3).

Waar er wel sprake was van beïnvloeding betreft dit de plannen van de aanvragers over de locatie van en het aantal uitvoeringen. We constateren dat de koppeling van de subsidie aan de activiteiten er toe heeft geleid dat een groep aanvragers zich beknot voelde in hun artistieke en creatieve vrijheid om subsidie aan te vragen voor uitvoeringen op niet-traditionele locaties.

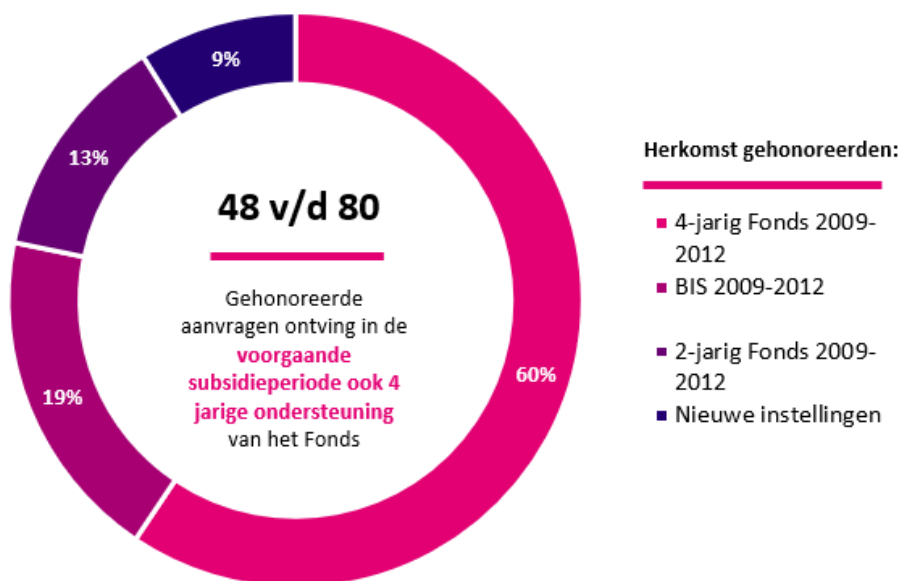
4.3 Toetsing van de aanvraag

Gehonoreerde aanvragen

De adviescommissies van het Fonds hadden een omvangrijke en belangrijke rol in het toekenningsproces. Zij beoordeelden de subsidieaanvraag en adviseerden over de mate waarin aanvragen 'scoren' op de toetsingscriteria. Op basis van de adviezen zijn 82 aanvragen gehonoreerd voor de subsidieperiode 2013-2016. Voor 71 aanvragen was niet voldoende budget om de aanvraag te honoreren. Deze aanvragen ontvingen wel een positief advies. Voor alle gehonoreerde aanvragen (en aanvragen met een positief advies) gold dat deze per definitie voldoen aan de minimum eisen op de toetsingscriteria.

De subsidie was specifiek bedoeld voor instellingen die gedurende een aantal jaren op hoog niveau hebben gefunctioneerd of bewezen succesvol zijn geweest. Het Fonds beoogde met de meerjarige financiering bovendien instellingen de mogelijkheid te bieden 'in continuïteit te produceren'. Als toets hebben we gekeken naar de mate van continuïteit tussen de voorafgaande subsidieperiode en de periode waar we in de evaluatie naar kijken.¹⁶

¹⁶ Deze analyse hebben we alleen kunnen maken voor de 80 instellingen die het Fonds initieel toeliet tot de regeling. Van de vier later toegevoegde instellingen weten we de 'herkomst' niet.

Figuur 4-2 'Herkomst' gehonoreerde instellingen (n=80)

Een minderheid van de instellingen was 'nieuw' in de subsidieregeling (7 instellingen, 9% van 80). Dat wil zeggen dat zij niet eerder een meerjarige subsidie ontvingen van het Fonds of vanuit de Basisinfrastructuur. De overige 73 instellingen ontvingen in de voorgaande subsidieperiode ook meerjarige ondersteuning, ofwel van het Fonds, ofwel vanuit de BIS. Dit betekent dat continuïteit voor het overgrote deel van de instellingen ook tussen de subsidieperiode gerealiseerd is. Keerzijde is dat de mogelijkheid voor nieuwe instellingen om voor de meerjarige regeling in aanmerking te kunnen komen, beperkt is.

Ter identificatie van die aanvragen die het best passen bij de doelstellingen van de regeling heeft het Fonds ook gekeken naar de 'bijdrage van aanvragen aan de geografische spreiding van het podiumkunstenaanbod'. Dit was een van de toetsingscriteria. Dit gaat om de standplaats van de aanvrager en de locatie van uitvoeringen (bij festivals is alleen gekeken naar standplaats). Daarbij is het zo dat het Fonds de bijdrage aan spreiding van standplaatsen groter achtte als aanvragers gevestigd zijn buiten de G4.

Tabel 4-1 *Standplaats gehonoreerde aanvragers (n=82)*

Regio	Aantal instellingen	Percentage van totaal
4 grote steden	55	67%
Amsterdam	40	49%
Utrecht	8	10%
Rotterdam	5	6%
Den Haag	2	2%
Regio's	27	33%
Zuid	9	11%
West	6	7%
Noord	5	6%
Oost	3	4%
Midden	4	5%

Van de 82 gehonoreerde aanvragen zijn 55 subsidies toegekend aan instelling (gezelschappen en festivals) in de G4 (67%). 27 aanvragers waren gevestigd buiten de vier grote steden (33%). Deze verdeling van standplaatsen van instellingen over Nederland is exact gelijk aan die in de daaraan voorafgaande subsidieperiode. De kans op honorering van een instelling uit de G4 was nagenoeg gelijk aan kans op honoreren van instellingen in de andere delen van Nederland. 41 procent van de G4-aanvragen is gehonoreerd. 37 procent van de aanvragen buiten de G4 is gehonoreerd.

Relevantie toetsingscriteria volgens aanvragers

De toetsingscriteria stonden centraal in het toekenningsproces. Aan de hand van de beoordeling per criterium bepaalde het Fonds welke aanvragen het best aansloten bij de doelstellingen van de regeling. We zijn nagegaan in hoeverre de aanvragers toetsingscriteria, net als het Fonds, relevant vonden voor de ontwikkeling van de podiumkunsten in Nederland. De criteria artistieke kwaliteit, ondernemerschap en pluriformiteit vinden vrijwel alle geënquêteerde aanvragers relevant voor de ontwikkeling van de podiumkunsten.

Ook in de interviews is met aanvragers gesproken over de relevantie van de toetsingscriteria en de mate waarin beoordeling langs die set van criteria leidt tot een selectie van gezelschappen en festivals die bijdragen aan de doelstellingen van de regeling. De meeste respondenten vinden de criteria die het Fonds hanteerde relevant en in overeenstemming met de doelstellingen die het Fonds met de regeling nastreefde. Het stimuleren van kwaliteit, pluriformiteit, publieksbereik en ondernemerschap wordt als waardevol gezien. Het selecteren van de gezelschappen en festivals die hier het meest aan bijdroegen wordt logisch geacht. Bovendien stellen de respondenten dat je op die manier goed differentiatie kunt aanbrengen tussen de verschillende aanvragers.

De relevantie van de eigen komsten als toetssteen voor de mate van ondernemerschap van aanvragers wordt door verschillende geïnterviewden in twijfel getrokken. Zij spreken de angst uit dat aanbod hier mogelijk 'minder avontuurlijk' van wordt. Aanbod waarmee meer eigen inkomsten, zijnde geen subsidie-inkomsten, kunnen worden gegenereerd is mogelijk minder innovatief, experimenteel of vernieuwend, zo denken zij. Het vermogen om eigen inkomsten te genereren beoordeelde het Fonds als onderdeel van ondernemerschap. Daarnaast keek het Fonds ook naar de bedrijfsvoering en wijze van publieksbenadering als onderdeel van ondernemerschap. Wel was het zo dat aanvragers voor een hoger subsidiebedrag in aanmerking kwamen als zij een groter deel van de totale begroting met eigen inkomsten konden dekken. Eigen inkomsten waren daarmee een belangrijk element van de subsidieaanvraag.

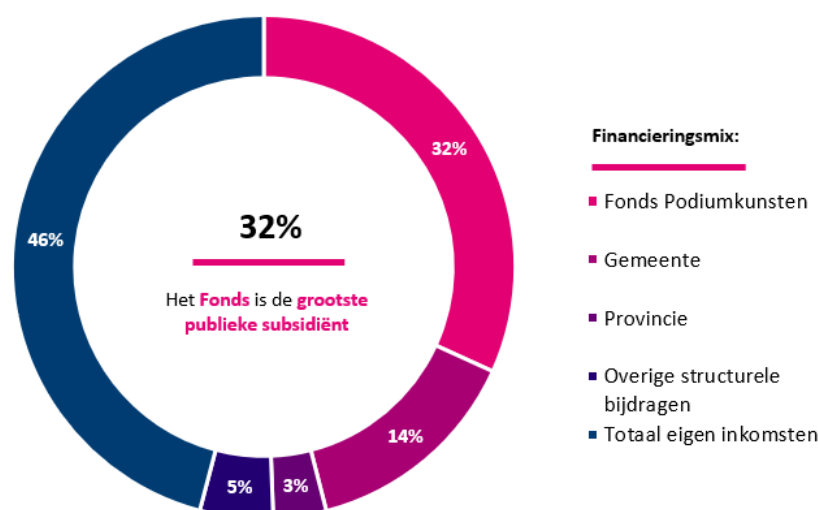
4.4 Rol cofinanciering lokale publieke subsidiënten

De mate van lokale verankering speelde een rol bij de beoordeling van aanvragen. Hiervoor werd het in de aanvraag opgenomen bedrag dat was gevraagd aan lokale overheden door het Fonds als uitgangspunt genomen bij de beoordeling van dit criterium. Daarbij is het zo dat lokale of regionale cofinanciering een positief effect had op de 'score' bij lokale verankering.

Cofinanciering volgens instellingen

Regionale cofinanciering is van wezenlijk belang voor de instellingen. In onderstaande figuur zijn voor de periode 2013-2016 de baten van de instelling weergegeven uitgesplitst naar bron. De eigen inkomsten van instelling zijn daarbij samengenomen. Deze post omvat private bijdragen, publieksinkomsten¹⁷ en sponsorinkomsten.

¹⁷ Het is mogelijk dat in de post 'publieksinkomsten' ook subsidiemiddelen zitten die instellingen verdienen via de uitkoopsommen die zij met podia afspreken. Podia ontvangen in voorkomende gevallen programmeringssubsidies.

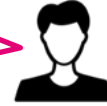
Figuur 4-3 Financieringsmix instellingen 2013-2016 (n=82)

Hoewel het Fonds met gemiddeld 32 procent de grootste publieke subsidiënt was, zijn de lokale overheden gemiddeld samen goed voor 17 procent van de totale baten. Geïnterviewden geven aan dat het 'keurmerk' van het Fonds een positief effect had op het aantrekken van regionale cofinanciering.

De mate van regionale cofinanciering verschilde van instelling tot instelling. In voorkomende gevallen werd de subsidie van het Fonds 'gematched' door de lokale overheid. De instelling kreeg dan evenveel subsidie van het Fonds als van de lokale overheid. In andere gevallen was de subsidie van lokale overheden 'slechts' een vijfde van de subsidie van het Fonds. Niet voor alle lokale overheden was het mogelijk de subsidie van het Fonds te matchen.

Evenals het Fonds stelden regionale cofinanciers eisen aan de besteding van de lokale subsidiemiddelen door de instellingen. Lokale financiers wilden dat de instellingen zich ook in de eigen regio manifesteerden. Naast dat regionale cofinanciering van belang is voor de exploitatie geven de geïnterviewde instellingen aan regionale inbedding belangrijk te vinden. Ze willen als instelling (ook) relevant en toegankelijk zijn voor hun directe omgeving. Hier vallen de belangen van regionale cofinanciers en instellingen samen. Overigens geven de meeste gezelschappen aan dat de regionale eis om in de eigen omgeving te spelen en actief te zijn, niet strijdig is met de wens van het Fonds dat voorstellingen door het hele land te zien zijn. Er is bij beide subsidiënten genoeg ruimte om te voldoen aan de eisen. Dit geldt niet voor alle geïnterviewden:

“Voor de huidige subsidieperiode ontvangen wij ook subsidie van het gemeentefonds. Hiervoor hebben we meer lokale speelbeurten ingepland. Dit heeft echter een ‘negatief’ vinkje bij spreiding opgeleverd bij het FPK. Bovendien hebben we ook van het gemeentefonds minder gekregen vanwege de verhouding lokale en totale bezoekersaantallen.” (medewerker culturele instelling)

Een andere instelling had minder last van de tegenstelde verwachtingen en geeft aan dat dit ook een positieve werking kan hebben.

“De gemeente verwacht ook wel wat anders soms van ons dan het fonds. En de particuliere fondsen verwachten ook wat anders. Ik geloof in de frisheid van zo’n mix! Je moet je eigen koers blijven varen en een beetje flexibel omgaan en meegaan met wat overheden vinden.” (medewerker culturele instelling)

Cofinanciering volgens cofinanciers

Subsidiëring door het Fonds is volgens zowel de instellingen als lokale cosubsidiënten een ‘*seal of approval*’. Dit heeft te maken met de expertpositie die het Fonds wordt toegeschreven. Verschillende lokale cosubsidiënten geven dan ook aan bij de eigen subsidiëring rekening te houden met subsidiëring door het Fonds, en goed naar het Fonds en de beoordeling te kijken.

Anderen lokale cosubsidiënten geven aan de kwaliteit van de instelling weliswaar te erkennen als ze meerjarig door het Fonds gesubsidieerd werden, maar de eigen subsidiëring toch los te hebben gekoppeld van het Fonds. Redenen hiervoor zijn dat de aanvraag wel moest passen bij de lokale subsidieregeling die andere accenten kan kennen dan de regeling van het Fonds. De ‘*couleur locale*’ vonden zij van belang bij de subsidiebeoordeling. Wel is het zo dat vrijwel geen van de geïnterviewde lokale overheden subsidiëring door het Fonds ziet als argument om een instelling niet ook met lokale subsidiemiddelen te ondersteunen. De meeste zijn zich bewust van het belang om deze landelijk gesubsidieerde instellingen ook lokaal te ondersteunen en de lokale verankering te stimuleren. Echter is het – onder druk van de bezuinigingen in de periode 2013-2016 – wel voorgekomen dat lokale overheden afzagen van subsidiëring van Fondsinstellingen om instellingen die niet voor landelijke financiering in aanmerking kwamen te kunnen ondersteunen.

Mate van afstemming Fonds en cofinanciers.

Uit de interviews blijkt dat er geen inhoudelijke afstemming over individuele subsidieaanvragen tussen het Fonds en lokale subsidiënten plaats vond. Ook waren er geen afspraken tussen deze partijen over de inhoud van de regeling, bijvoorbeeld

over toetsingscriteria of verantwoordingseisen. Instellingen geven aan hierdoor in voorkomende gevallen onderworpen te zijn aan verschillende ‘subsidieregimes’, met niet altijd gelijkgeschakelde doelen en vereisten. Dit leidde tot, in hun ogen, onnodige administratieve lasten. Hier gaan we in het hoofdstuk over de verantwoording nader op in. Uit de interviews blijkt wel dat lokale subsidiënten zich hiervan bewust zijn en daarom streven naar een bepaalde mate van uniformering en afstemming op het Fonds in de toekenning en verantwoording. Waarbij ze wel zeggen dat de ‘*couleur locale*’ belangrijk is en blijft.

Uit de gesprekken is ook gebleken dat er met de toen geldende procedures en tijdslijn voor het bekend maken van de honoreringen voor lokale overheden en instellingen weinig ruimte was om te zoeken naar alternatieven in geval van niet-honorering door het Fonds. Wanneer het Fonds besliste niet te honoreren was er voor instellingen, en lokale overheden die er een belang bij hebben dat de instelling op niveau kan blijven functioneren, weinig tijd om alternatieve financiering te vinden. Anderzijds is het ook zo dat een vereiste voor Fondssubsidiëring was dat instellingen subsidie ontvangen van lokale overheden. Als lokale overheden beslissen een instellingen niet te honoreren kan de Fondssubsidie in gevaar komen. Er was een grote mate van afhankelijkheid in de subsidiëring.

4.5 Conclusie

Voor de meerjarige activiteitensubsidie 2013-2016 zijn 203 aanvragen bij het Fonds Podiumkunsten ingediend. 82 aanvragen zijn na beoordeling gehonoreerd. De kans op honoreren was niet gelijk tussen de verschillende podiumkunstdisciplines. Dit kwam onder andere door de druk op het beschikbare subsidiebudget per discipline. De druk was het groots bij de festivals. De druk op de regeling in zijn geheel was bovendien toegenomen als gevolg van inkrimping van het budget met ongeveer 40 procent en toegenomen druk van instellingen die door de bezuinigingen niet meer in aanmerking kwamen voor subsidiëring vanuit de Culturele Basisinfrastructuur.

De overgrote meerderheid van de instellingen met een gehonoreerde subsidie ontving in de jaren ervoor al meerjarige subsidie van het Fonds of vanuit de BIS. 9 procent van de gehonoreerden waren ‘nieuwe’ instellingen. Dit betekent dat voor het overgrote deel van de instellingen ook over de subsidieperiodes heen continuïteit gerealiseerd werd. Keerzijde is dat de instroom van nieuwe instellingen in de meerjarige regeling beperkt was.

In dit hoofdstuk is stil gestaan bij het proces van toekenning waarmee het Fonds instellingen ‘selecteert’ waarvan verwacht mocht worden dat deze bijdragen aan de realisatie van de Fondsdoelstellingen.

Selectie van 'best passende' instellingen

Met de wijze waarop de toekenning door het Fonds werd uitgevoerd is een groep instellingen geselecteerd die meerjarige subsidie ontvingen. Voor het maken van de selectie hanteerde het Fonds drempelnormen en *toetsingscriteria*. Aanvragen die aan de drempelnormen voldeden en het best 'scoorden' op de toetsingscriteria werden gehonoreerd. Uit het onderzoek blijkt dat de criteria volgens aanvragers relevant zijn als selectiecriteria. Dit blijkt zowel uit de enquête als uit de interviews. Ook niet gehonoreerden vinden de selectiecriteria relevant.

Wil de regeling effectief zijn, dan moeten de doelen van de regeling bekend zijn onder de aanvragers. Uit het onderzoek blijkt dat de *doelen van het Fonds* bij vrijwel alle aanvragers bekend waren. Een ruime meerderheid geeft bovendien aan dat de doelen van het Fonds aansloten bij de eigen plannen, doelen en visie. Ook de *doelen van de regeling* waren goed bekend onder de aanvragers. Een meerderheid geeft aan zelf ook deze doelen na te streven.

Het Fonds streeft onder andere het doel na een bijdrage te leveren aan publieksbereik van het professionele podiumkunstenaanbod in Nederland. Daarvoor wil zij de spreiding van gesubsidieerde instellingen over Nederland bevorderen. 55 van de 82 gehonoreerde aanvragers waren gevestigd in een van de vier grootste gemeenten. De overige 27 instellingen waren gevestigd in andere delen van het land. De kans op honorering van een instelling uit de G4 was nagenoeg gelijk aan kans op honoreren van instellingen in de andere delen van Nederland. 41 procent van de G4-aanvragen is gehonoreerd. 37 procent van de aanvragen buiten de G4 is gehonoreerd.

De 'werking' van de subsidieregeling loopt ook langs de inhoud van de plannen die aanvragers indienen bij het Fonds. De regeling van het Fonds gaf (potentiële) aanvragers inzicht in de criteria waarop hun aanvraag beoordeeld werd. Zij konden hier bij het opstellen van de plannen rekening mee houden. Uit het onderzoek blijkt dat de invloed van het Fonds en de regeling op plannen van aanvragers beperkt is. Binnen de regeling ervoeren de meeste aanvragers veel ruimte om eigen plannen op te stellen en daarbij een 'eigen koers te varen'.

Wel ging er invloed uit van de subsidiehoogtesystematiek, in geval van gezelschappen. Deze had een positieve invloed op het genereren van (meer) eigen inkomsten (een aspect van ondernemerschap). Mede omdat gezelschappen met een hogere eigeninkomstenquote een hoger subsidiebedrag per uitvoering konden aanvragen. De systematiek wordt bovendien als transparant gezien en bevorderde een rechtvaardige verdeling. Aan de andere kant blijkt uit het onderzoek dat de koppeling van het subsidiebedrag aan uitvoeringen in zalen van een bepaalde omvang van invloed was op keuzes die instelling maakten. In voorkomende gevallen heeft dit geleid tot

strategisch aanvraagd. Omdat de subsidie afhankelijk is van vooraf vastgelegde 'subsidieprestaties', waren gezelschappen geneigd te kiezen voor meer toegankelijke, beter programmeerbare producties of vroegen zij subsidie aan voor minder uitvoeringen dan achteraf gezien gerealiseerd hadden kunnen worden. Dit kan de artistieke vernieuwing, maar ook het publieksbereik belemmeren.

Regionale cofinanciering

Regionale cofinanciering is van wezenlijk belang voor de instellingen. Gemiddeld een vijfde van hun baten ontvingen zij in de periode 2013-2016 van lokale overheden. De subsidie van het Fonds was goed voor gemiddeld een derde van de totale baten. Bij subsidiëring door lokale overheden werd in voorkomende gevallen rekening gehouden met subsidiëring door het Fonds en hadden fondsgesubsidieerde instellingen een 'streepje voor'. In andere gevallen vond beoordeling onafhankelijk plaats en vond men het belangrijker de *couleur locale* te benadrukken.

Het onderzoek laat zien dat er grote afhankelijkheid was tussen subsidiëring door het Fonds enerzijds – het Fonds waardeerde lokale financiële verankering – en lokale overheden anderzijds – die het Fonds zagen als kwaliteitskeurmerk. De aansluiting en afstemming tussen het Fonds en de regionale subsidiënten was echter niet optimaal, waardoor instellingen in geval van niet-honoreren van de aanvraag door het Fonds ofwel een lokale subsidiënt, in de problemen konden komen.

5 Uitvoering

In dit hoofdstuk laten wij zien hoe de gezelschappen en festivals uitvoering hebbe gegeven aan de meerjarige activiteitensubsidie. De uitvoering van de subsidieplannen was een belangrijke 'schakel' bij de realisatie van de doelen van het Fonds.

In dit hoofdstuk bespreken we hoe de uitvoering van de subsidieplannen bij heeft gedragen aan de effecten en werking van de subsidieregeling. We doen dit aan de hand van de doelstellingen van de regeling die zich richten op het stimuleren van kwaliteit, pluriformiteit, publieksbereik, ondernemerschap en regionale spreiding.

De verwevenheid en onderlinge afhankelijkheid van gezelschappen, festivals, podia en subsidiënten in de podiumkunstensector is groot. Het is een complexe context waarbinnen het Fonds opereert en haar doelen nastreeft. Deze context heeft natuurlijk ook (in)direct effect gehad op de resultaten van de meerjarige activiteiten-subsidie in de periode 2013-2016. In dit hoofdstuk besteden wij hier dan ook aandacht aan omdat het helpt de effecten en werking van de subsidie beter te duiden.

5.1 Belang van de regeling

Voordat we ingaan op de prestaties van de meerjarig gesubsidieerde gezelschappen en festivals bespreken we hoeveel belang de gesubsidieerden en andere betrokken actoren aan de regeling hechten. Veel van de gesubsidieerde instellingen geven aan alleen te kunnen bestaan dankzij de meerjarige activiteitensubsidie. De enquêteresultaten laten zien dat slechts 10 procent van de respondenten gelooft dat de regeling *niet* cruciaal is voor het voortbestaan van de eigen instelling. Subsidie van het Fonds stelt de instellingen dus in staat op niveau (kwaliteit, bereik, innovatie) te opereren. Dit zien we ook terug in het aandeel dat de subsidie vormt van de totale inkomsten van instellingen. De subsidie van het Fonds was in de periode 2013-2016 gemiddeld goed voor bijna 40 procent van de totale inkomsten van de instellingen, naast inkomsten van andere (publieke) subsidiënten en de eigen inkomsten. De subsidie van het Fonds is daarmee van cruciaal belang voor het functioneren van de instellingen en legt hiermee de basis voor het bereiken van de doelstellingen van het Fonds. Het feit dat deze instellingen kunnen bestaan en artistiek hoogwaardige voorstellingen kunnen produceren draagt op zich al bij aan de doelstellingen van het Fonds.

5.2 Doelrealisatie van de meerjarig gesubsidieerde instellingen

De meerderheid van de enquêterespondenten is van mening dat de meerjarige activiteitensubsidie een positieve bijdrage leverde aan het functioneren van de organisatie zowel op artistiek gebied (kwaliteit producties, innovatie, pluriformiteit) als op het gebied van de bedrijfsvoering (bv. Publieksbenadering, marketing, salaris, eigen inkomsten). Dit laat onverlet dat instellingen ook knelpunten en verbeterpunten ervaren. In het vervolg van deze paragraaf bespreken wij de werking en effecten van de regeling aan de hand van de vier doelstellingen: kwaliteit, pluriformiteit, publieksbereik en ondernemerschap. Daarbij staan we ook stil bij de knelpunten.

5.2.1 Kwalitatief hoogwaardig aanbod

De interviews laten zien dat kwaliteit werd onderschreven als belangrijk doel, door zowel gezelschappen en festivals als andere betrokken actoren zoals podia en co-subsidiënten. Binnen de meerjarige activiteitensubsidie is kwaliteit gedefinieerd als vakmanschap, oorspronkelijkheid en zeggingskracht. Omdat de beoordeling van kwaliteit op deze punten sterk samenhangt met de discipline van de aanvrager, heeft het Fonds Podiumkunsten voor elke discipline een aparte beoordelingscommissie, bestaande uit *peers* en experts, die de aanvragen beoordeelden. Hoewel een beoordeling van kwaliteit tot in zekere mate altijd arbitrair en moeilijk te duiden zal blijven (het is niet te kwantificeren), blijkt uit de interviews dat het veld de beoordelingsproces over het algemeen legitiem vond. Dit geldt zowel voor instellingen als bijvoorbeeld ook gemeenten, podia en provincies.

Zowel de enquêteresultaten (75% van de respondenten geeft aan dat de regeling bijdraagt aan een kwalitatief hoogwaardig en pluriform aanbod) als de bevindingen uit de interviews benadrukken het belang van de subsidieregeling voor de ontwikkeling en de groei van de Nederlandse podiumkunsten en de eigen producties of programmering van instellingen. Het meerjarige karakter van de activiteitensubsidie speelt hierbij een belangrijke rol. Instellingen geven in de interviews aan hierdoor de rust en ruimte te krijgen om zich zowel in artistieke zin als op het vlak van professionalisering te ontwikkelen. De invloed van de meerjarige activiteitensubsidie op kwaliteit geldt zowel voor festivals als voor gezelschappen. Een illustratief voorbeeld is dat van een festival dat dit als volgt aangeeft:

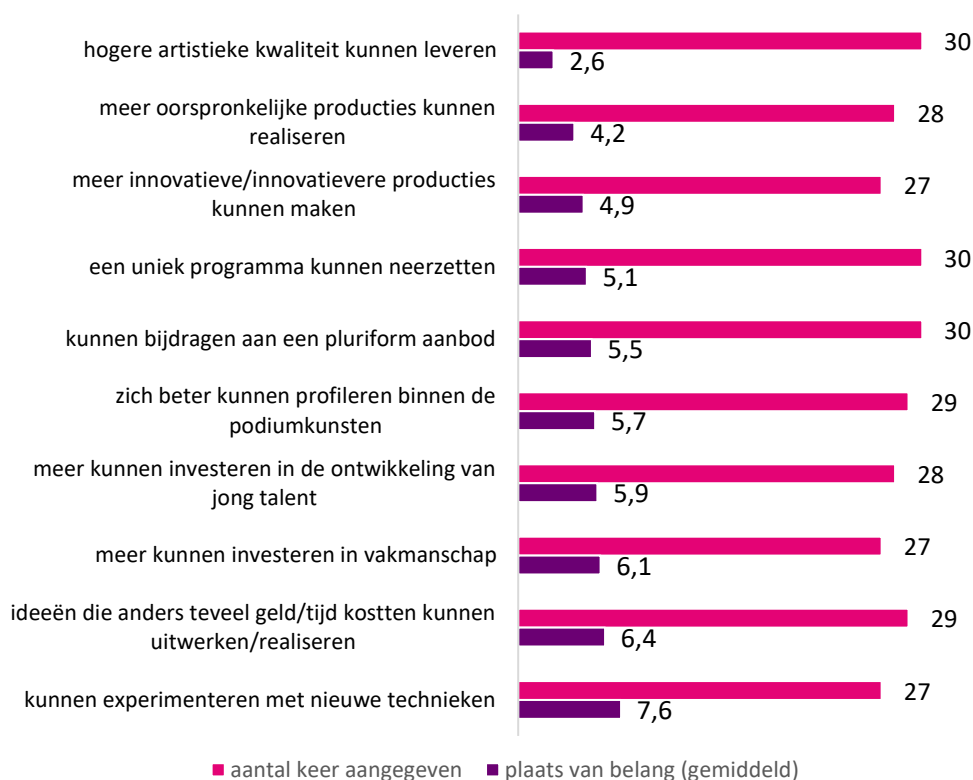

“Zonder de subsidie zou het festival veel kleiner zijn. Het festival wordt voor 40% ondersteund met middelen van het Fonds. Alleen op deze manier is het festival in stand te houden met deze kwaliteit.” (medewerkers culturele instelling)

De meerjarige activiteitensubsidie wordt door de geïnterviewden als noodzakelijk gezien om met tijd en aandacht aan producties te kunnen werken. Het bood hen ruimte om deze producties te ontwikkelen, de juiste mensen hierbij te betrekken en te innoveren en te experimenteren. De analyse van de jaarverslagen wijst bovendien uit dat zowel gezelschappen als festivals in toenemende mate aandacht zijn gaan besteden aan zaken als innovatie en experiment.

Daarnaast stimuleerde de subsidie kwaliteit ook doordat het instellingen in staat stelt stelde te investeren in zaken als decor, kleding en licht. Instellingen investeerden hier eerder in dan in bijvoorbeeld honoraria of bedrijfsvoering. Als we kijken naar de enquêteresultaten (Figuur 5-1) wordt dit beeld bevestigd. De figuur laat zien hoeveel instellingen aangeven dat deze effecten zijn bereikt (roze balk) en een rangordening wat de belangrijkste effecten van de meerjarige activiteitensubsidie zijn (paarse balk). Instellingen geven aan dat de meerjarige activiteitensubsidie met name heeft geholpen: 1) hoge artistieke kwaliteit te leveren, 2) meer oorspronkelijke producties te kunnen realiseren, 3) meer innovatieve producties te realiseren, 4) een uniek programma neer te zetten en 5) te kunnen bijdragen aan een pluriform aanbod.

Mede dankzij de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten heeft mijn instelling (in vergelijking met voorgaande jaren) gedurende de subsidieperiode 2013-2016:

Figuur 5-1 De rangordening van effecten gedurende de subsidieperiode 2013-2016 (n=30)¹⁸. Bron: enquête

Hierboven is vooral aandacht besteed aan de positieve effecten op de oorspronkelijkheid en zeggingskracht van het aanbod. De meerjarige activiteitensubsidie droeg ook op het gebied van vakmanschap bij aan een gezonde en kwalitatief hoogwaardige podiumkunstensector. De subsidie bood instellingen namelijk de ruimte te kunnen investeren in hun mensen. Ten tijde van de bezuinigingen in de sector (2013-2016 en de jaren daaraan voorafgaand), geven veel van de geïnterviewde instellingen en andere betrokken actoren aan dat podiumkunstinstanties hebben bezuinigd op de bedrijfsvoering, publieksbenadering, marketing, communicatie en salarissen van zowel staf als artiesten. Medewerkers werden ontslagen of kwamen

¹⁸ Instellingen is gevraagd om de inhoudelijke effecten van de meerjarige activiteitensubsidie voor de periode 2013-2016 naar belangrijkheid te rang ordenen. De vraag is als volgt geformuleerd: 'Mede dankzij de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten heeft mijn instelling (in vergelijking met voorgaande jaren) gedurende de subsidieperiode 2013-2016.'

als ZZP'er in dienst, de omvang van contracten werd aangepast en/of salarissen werden gekort. De druk om dezelfde kwaliteit te halen met steeds minder middelen heeft een substantiële wissel getrokken op de sector. Verschillende geïnterviewden geven aan dat het door onderbetaling lastig was om talent vast te houden. De meerjarige subsidie van het Fonds gaf instellingen echter de garantie van vier jaar financiering. Deze garantie bood hen een basis te werken aan een gezonde bedrijfsvoering en ook te werken aan de kwaliteit van de producties. Een geïnterviewde stelt:

“Dankzij de subsidie is de rooibouw eruit gegaan en de artistieke impuls erin gekomen. Het is echter niet zo dat het na 4 of 8 jaar mogelijk is om zelfstandig verder te gaan. Het is echt heel moeilijk om iedereen genoeg te betalen.” (medewerker culturele instelling)

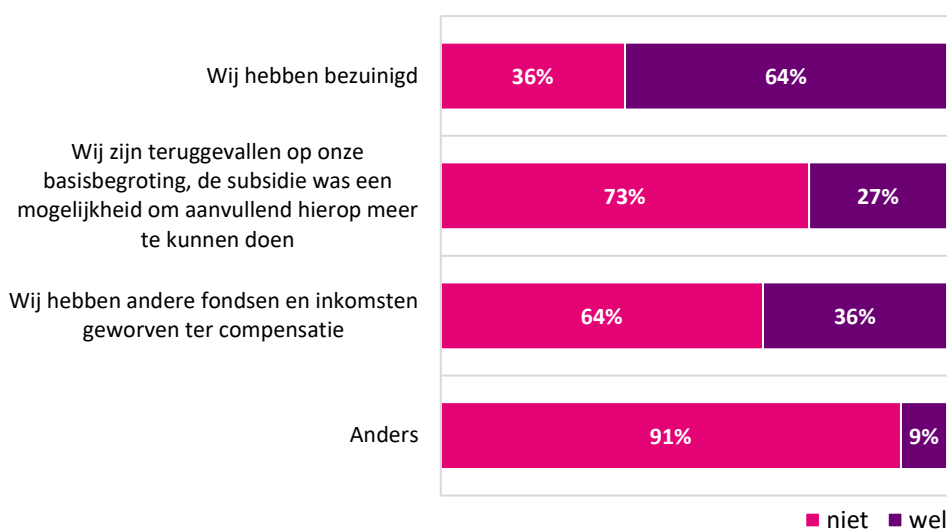

De relatie tussen financiën en kwaliteit

De mate waarin de subsidie bijdroeg aan 'de kwaliteit' van gezelschappen en festivals was deels afhankelijk van het relatieve aandeel van de subsidie in de begroting van festivals en gezelschappen. Een van de geïnterviewde festivals werd bijvoorbeeld voor 40 procent gesubsidieerd, voor een ander festival vormde de meerjarige activiteitensubsidie slechts 5 procent van de begroting. De invloed van het Fonds op de activiteiten van het tweede festival was minder groot. Ook zonder subsidie zou dit festival de beoogde kwaliteit kunnen neerzetten.

Instellingen die hun aanvraag niet gehonoreerd zagen, hebben we gevraagd naar de consequenties hiervan, onder andere voor de kwaliteit van de producties of programmering. De onderstaande figuur laat zien dat 64 procent van de instellingen heeft moeten bezuinigen, 36 procent heeft (ook) aan andere fondsen en inkomsten geworven ter compensatie en/of te zijn teruggevallen op de basisbegroting (27%). Eén instelling geeft aan de organisatie te hebben ontmanteld en teruggebracht naar een de minimale vorm.

Wat heeft u gedaan toen de aanvraag niet gehonoreerd werd?

Figuur 5-2 Acties bij afwijzing aanvraag (n=11). Bron: enquête

We hebben ook gekeken welke keuzes instellingen hebben gemaakt afhankelijk van veranderingen in hun financiële situatie. Tabel 5-1 zet vier situaties tegen elkaar af: de instellingen ontvangen geen subsidie meer, de instellingen ontvangen minder subsidie, de instellingen ontvangen evenveel subsidie en de instellingen ontvangen een hogere subsidie. De tabel laat zien dat wanneer instellingen de subsidie verliezen alle instellingen aangeven de salarissen aan te passen, terwijl slechts 40 procent van de instellingen die een hogere subsidie krijgen aangeven hierin investeren. Van de instellingen die geen subsidie meer ontvangen, geeft 71 procent aan te bezuinigen op bedrijfsvoering en marketing. Op inhoudelijk vlak geven instellingen aan met name te bezuinigen op het aantal producties en de bezetting (omvang producties). Het gaat hierbij om 57 procent van de instellingen. Voor de instellingen die meer subsidie krijgen, zien we dat instellingen aangeven dat het meest wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van de producties (65 procent), het aantal voorstellingen (50 procent), marketing (50 procent) en samenwerkingen of coproducties (50 procent).

Tabel 5-1 Vergelijking van bezuiniging en investering van de instellingen die geen, minder, evenveel en meer subsidie hebben ontvangen in de periode 2013-2016. Bron: enquête

Subsidie:	Geen (n=7) Heeft be- zuinigd	Minder (n=4) Heeft be- zuinigd	Evenveel (n=6) Zou bezui- nigen	Meer (n=20) Geïnves- teerd
Experiment en innovatie	43%	25%	17%	35%
Talentontwikkeling	29%	50%	33%	40%
Repetities en training	43%	50%	33%	35%
(Voor)onderzoek	29%	50%	33%	10%
Kwaliteit van producties	14%	0%	17%	65%
Kostuums/decor	14%	25%	33%	15%
Aantal voorstellingen	43%	50%	67%	50%
Aantal producties	57%	50%	50%	45%
Aantal speellocaties	29%	25%	17%	15%
Samenwerkingen of coproducties	43%	0%	0%	50%
Inkomstenwerving/het genereren van eigen inkomsten	14%	25%	0%	40%
Bedrijfsvoering	71%	75%	50%	35%
Marketing en publiciteit	71%	25%	67%	50%
Publieksopbouw	14%	0%	17%	45%
Bezetting (omvang producties)	57%	100%	50%	35%
Salaris(sen)	100%	50%	67%	40%
Er is niet bezuinigd, we hebben andere middelen kunnen inzetten	0%	0%	n.v.t.	n.v.t.

De cijfers in Tabel 5-1 laten zien dat subsidiëring vooral een impuls geeft aan de kwaliteit van producties, het aantal voorstellingen, samenwerking en publieksbenadering (marketing en publiciteit), maar dat wanneer de subsidie wegvalt hetzelfde kwaliteitsniveau wordt nagestreefd met minder overhead, minder goed betaalde mensen en minder middelen voor publieksbenadering. Een meerderheid van de instellingen die moesten bezuinigen heeft bovendien het aantal voorstellingen en producties en de omvang daarvan naar beneden bijgesteld.

De meerjarige activiteitensubsidie als kwaliteitskeurmerk

Toekenning van de meerjarige activiteitensubsidie wordt door de gesubsidieerde instellingen en andere betrokken actoren beschouwd als het hoogst haalbare en daarmee ook als keurmerk voor kwaliteit. 'Je wilt erbij horen', want toekenning betekent dat je aan de standaarden van het Fonds voldoet en dus kwaliteit levert. Dat de meerjarige activiteitensubsidie deze status heeft binnen de sector is mede te danken aan de legitimiteit die het toekenningsproces onder de verschillende

stakeholders in de sector geniet. Zoals we in het vorige hoofdstuk bespraken komt dit door de gedegen, duidelijk onderbouwde, transparante beoordelings- en beslissingsprocedure door het Fonds.

Reden dat instellingen 'erbij wilden horen' is meervoudig. In de eerste plaats waren ze gegarandeerd van meerjarige financiële ondersteuning. Dit stelde hen in staat om zich als kwalitatief hoogstaande en professionele organisatie te ontwikkelen. In de tweede plaats was honorering van de aanvraag voor de meerjarige subsidie bevorderlijk voor het aantrekken van externe financiering. Verschillende geïnterviewden geven aan dat het hebben van dit 'kwaliteitskeurmerk' als belangrijk neveneffect had dat instellingen en festivals makkelijker extern geld konden aantrekken, zowel bij publieke subsidiënten als private fondsen. We komen hier later in de paragraaf over ondernemerschap op terug.

Potentiële belemmeringen voor kwaliteit en innovatie

We zien dat instellingen zich ontwikkelden door nieuwe dingen uit te proberen en binnen het eigen, of tussen verschillende genres innovatief wilden zijn. Enerzijds stelde de subsidie instellingen in staat om innovatief bezig te zijn. Ze wisten zich verzekerd van vier jaar subsidiëring. Anderzijds laat onderstaande uitspraak zien dat, en dat geldt voor alle geïnterviewden, men zich bewust was van de (risico's van de) verantwoording achteraf en dat dit een rol speelt in de uitvoering.

“Een maker moet ‘het bestel wat kunnen opschudden’. Hierbij is het goed om te bedenken dat dit soms ook moet kunnen mislukken. Als iets niet goed genoeg is, moet dit teruggetrokken kunnen worden zonder dat iemand hier gelijk op wordt afgestraft.” (medewerker culturele instelling)

De nadruk op het behalen van het overeengekomen aantal voorstellingen (de prestatie) was hierbij een belangrijke factor voor de gezelschappen. Dit speelde geen rol bij de festivals. Doordat gezelschappen gebonden waren aan een aantal voorstellingen in een bepaalde zaalomvang observeren makers en podia dat soms bepaalde voorstellingen langer op de planken stonden dan eigenlijk goed is. In sommige gevallen kon het beter zijn om een bepaalde voorstelling eerder van de planken te halen of in een kleinere zaal te spelen. Ook ervoeren makers stress en druk om te de voorstellingen geprogrammeerd te krijgen. De overeengekomen prestaties met het Fonds waren hier debet aan. Als de prestaties niet gehaald zouden worden zou de subsidie ten dele terug betaald moeten worden. We zien hierdoor een zekere mate van 'prestatiedruk' bij de instellingen.

Bovendien was het zo dat aanvragers gesubsidieerd werden op basis van hun meerjarenplannen. Dit gold voor zowel de gezelschappen als festivals. Veranderende artistieke inzichten of nieuwe mogelijkheden kunnen het echter wenselijk maken om bepaalde activiteiten op een manier uit te voeren die afwijkt van het gehonoreerde plan. De ervaringen van instellingen over hoe het Fonds hiermee omging verschillen. Hoewel sommigen aangeven dat het Fonds openstond voor aanpassing van het plan, mits goed onderbouwd, ervoeren lang niet alle instellingen deze ruimte. Zij hadden het gevoel de plannen uit te moeten voeren zoals ze deze in de aanvraag hadden voorgesteld. Wij signaleren dat dit een potentiële belemmering is voor kwaliteit, ontwikkeling en innovatie.

5.2.2 Pluriformiteit

Naast kwaliteit, is ook pluriformiteit een doelstelling van het Fonds. Pluriformiteit is een doelstelling op sectorniveau en is gedefinieerd langs verschillende lijnen: pluriformiteit in verschijningsvorm, genre en specialisatie. Het Fonds heeft hierbij als uitgangspunt dat een pluriform podiumkunstenaanbod een breder publiek trekt waardoor naast pluriformiteit ook publieksbereik, zowel wat betreft aantallen als sociale spreiding, vergroot wordt. Om pluriformiteit op sectorniveau te stimuleren werden aanvragen tijdens de toekenningsprocedure beoordeeld op de mate waarin zij bijdragen aan de pluriformiteit van de sector. Uit de interviews met festivals, instellingen en podia blijkt dat de podiumkunstensector het belang van pluriformiteit onderschrijft. De geïnterviewden geven duidelijk aan dat zonder het Fonds het aanbod podiumkunsten veel minder rijk en divers zou zijn. Ook de enquêteresultaten laten dit zien.

Binnen de meerjarige activiteitensubsidie waren twaalf festivals gehonoreerd. De geïnterviewden geven aan dat het lastig is om op basis van zo'n klein aantal iets over de pluriformiteit in de breedte van de sector te zeggen. Wel wordt geconstateerd dat festivals over het algemeen ambitieuzer zijn geworden en ook steeds meer confronterende thema's centraal stellen. Bij festivals zien we dat de programmering sterk samenhangt met de criteria die door het Fonds worden gebruikt. Zo wordt er veel aanbod uit het buitenland ingekocht, soms in samenwerking met andere festivals omdat het anders kostentechnisch niet haalbaar is. Bovendien willen festivals graag primeurs of makers die niet op andere festivals te zien zijn. Dit bevordert de oorspronkelijkheid van het festival.

Een kritische kanttekening bij de bijdrage van de regeling aan de pluriformiteit van het podiumkunstenaanbod is dat juist de toekennings- en verantwoordingscriteria kunnen zorgen voor een bepaalde mate van homogenisering binnen de sector. Geïnterviewden geven aan dat bij de verstrekking van de subsidie voornamelijk nog vanuit de traditionele disciplines naar aanvragen werd gekeken. Dit houdt in dat aanvragen werden beoordeeld op kwaliteitscriteria gerelateerd aan een van deze

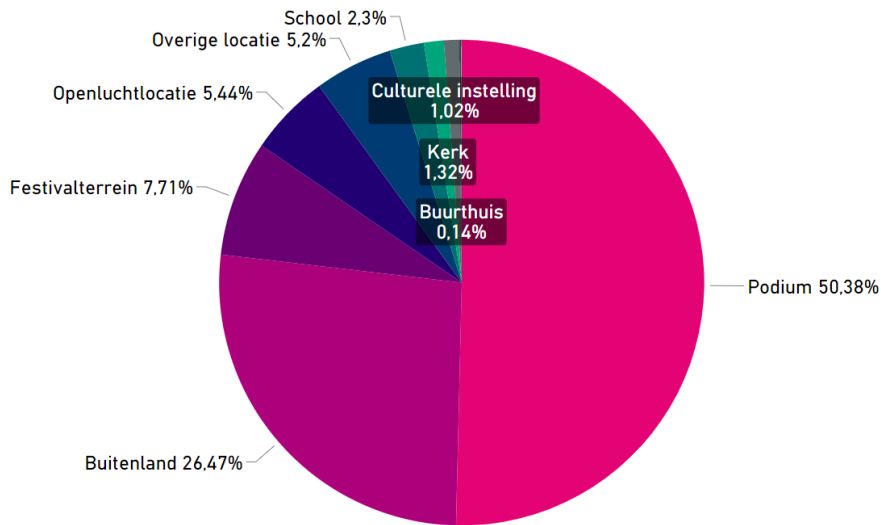
disciplines. Nieuwe initiatieven en crossovers moesten hierdoor worden gecategoriseerd in een van de bekende disciplines. Dit betekent dat crossovers werden beoordeeld op basis van criteria die niet volledig op dit type productie van toepassing zijn. Het kon hierdoor lastig zijn voor (nieuwe) makers die bijvoorbeeld crossoverproducties of (zeer) experimentele producties maken om toegelaten te worden tot de regeling. Toch geeft een maker aan dat het Fonds Podiumkunsten het enige Fonds was dat zijn meer avontuurlijke crossoverwerk wilde subsidiëren.

5.2.3 Publieksbereik

Een derde doelstelling van het Fonds, die sterk samenhangt met de hierboven beschreven doelstelling van pluriformiteit, is de doelstelling om het publieksbereik te stimuleren. Het Fonds maakte de koppeling tussen aanbod, publiek en ondernemerschap. Zo werden makers gestimuleerd om na te denken wat ze maken en voor wie en hoe ze deze publieksgroep bereiken en binden. Deze samenhang komt in meerdere interviews expliciet ter sprake. Ook cosubsidiënten vinden publieksbereik belangrijk. Een van de geïnterviewde gemeenten geeft bijvoorbeeld aan dat zij instellingen, als onderdeel van de verantwoording, vragen om publieksbereik te meten.

Nieuw publiek

In de interviews komt naar voren dat verschillende stakeholders het idee hebben dat dankzij de regeling meer publiek is bereikt. Gezelschappen treden ook steeds vaker op in een niet traditionele setting bijvoorbeeld op scholen, kerken of in de publieke ruimte. In Figuur 5-3 zien we de verdeling van de uitvoeringen per speellocatie voor de periode 2013-2016.

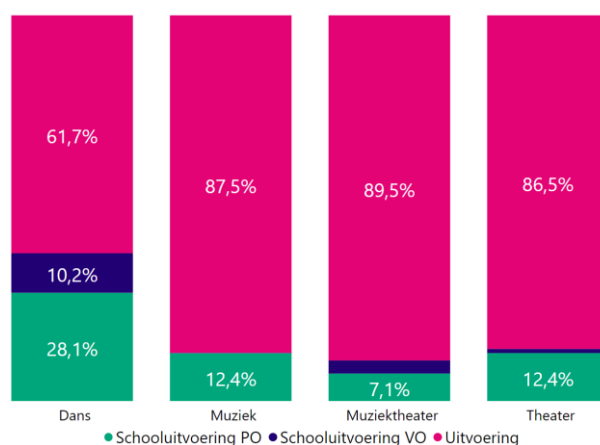

Figuur 5-3 Verdeling van uitvoeringen naar speellocatie tijdens de subsidieperiode 2013-2016 (n=69). Bron: verantwoordingscijfers

Zowel instellingen als podia geven aan dat er steeds meer nieuwe groepen worden bereikt. Het spelen op niet-traditionele podia, zoals openlucht locaties, scholen of specifieke andere locaties, kan hier aan bij dragen.

Het meerjarige karakter van de regeling gaf makers de ruimte om innovatieve producties te ontwikkelen en hierbij een publiek te zoeken en te binden. Daarnaast hielp het dat makers in de aanvraag al heel goed hebben moeten nadenken wat ze voor wie maken.

Vanuit het perspectief van publieksbereik is het belangrijk dat kinderen al op jonge leeftijd in aanraking komen met de podiumkunsten. In Figuur 5-4 is per discipline het percentage schooluitvoeringen weergegeven.

Figuur 5-4 Schooluitvoeringen per sector (dans n=14, muziek n=17, muziektheater n=7, theater n=31). Bron: verantwoordingscijfers

Instellingen in alle disciplines speelden een substantieel aandeel van hun uitvoeringen op scholen. Opvallend hierbij is het hoge percentage schooluitvoeringen in de discipline ‘dans’ (38,3%). Dit komt door het relatief grote aandeel van jeugdgezelschappen in deze discipline (circa 35%). Als we de jeugdgezelschappen buiten beschouwing laten zien we dat muziek (4,7%) en muziektheater (5,4%) het grootste aandeel schooluitvoeringen hadden (niet in figuur).

Schooluitvoeringen zijn activiteiten die bij het Fonds voor subsidie in aanmerking komen. Cultuureducatie is dit niet. Dit is een verschil met de instellingen in de BIS waarbij deze kosten in de exploitatiesom zitten en dus wel voor subsidie in aanmerking komen. Vooral voor de door het Fonds gesubsidieerde jeugdgezelschappen wordt dit als onrechtvaardig ervaren. Mogelijk heeft het niet voor subsidie in aanmerking komen van cultuureducatie een negatief effect op de activiteiten die instellingen, in het bijzonder jeugdgezelschappen, op dit vlak ondernemen.

Spreiding speelbeurten van gezelschappen

Een belangrijk onderdeel van publieksbereik is de spreiding van de uitvoeringen van gezelschappen. Deze indicator speelde ook een belangrijke rol bij het toekenningsproces. In Tabel 5-2 is de verdeling van de speelbeurten in Nederland en het buitenland gedurende de subsidieperiode weergegeven voor de gezelschappen. In de periode 2013-2016 vond 83 procent van de speelbeurten van gesubsidieerde gezelschappen plaats in Nederland. Muziekgezelschappen speelden met 21 procent van hun uitvoeringen relatief het meest in het buitenland en muziektheatergezelschappen met 13 procent het minst.

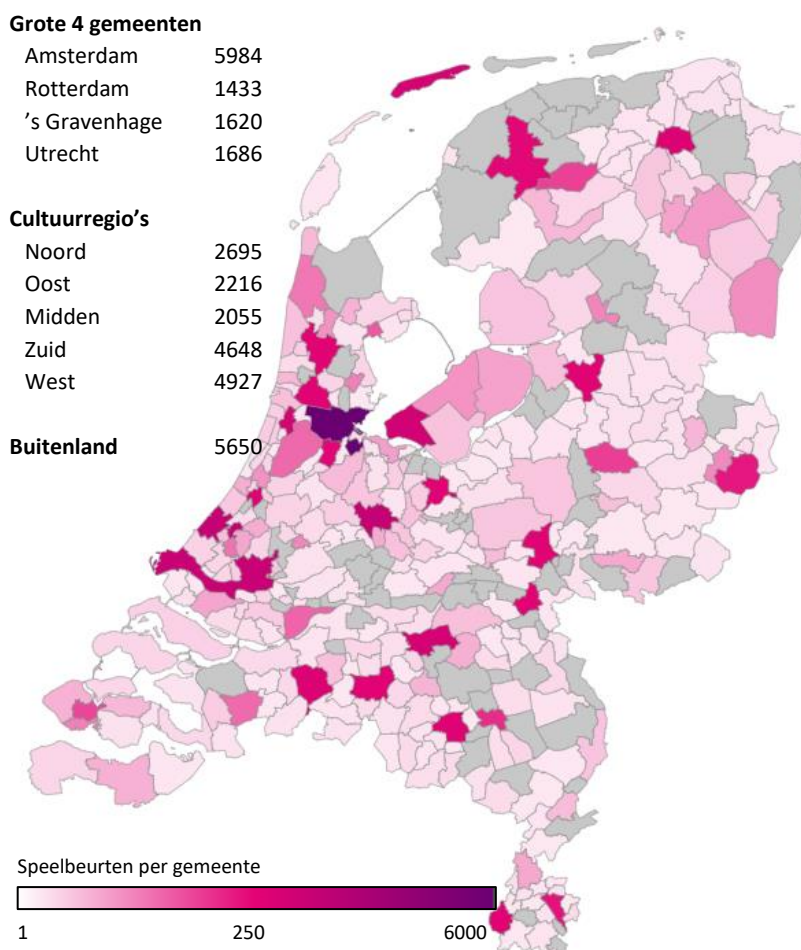
Tabel 5-2 Verdeling van het aantal speelbeurten per sector in de periode 2013-2016. Bron: verantwoordingscijfers

	Speelbeurten Nederland		Gemeenten	Speelbeurten buitenland	
Dans (n=14)	7.597	83%	218	1.599	17%
Muziek (n=17)	4.733	79%	204	1.278	21%
Muziektheater (n=7)	1.835	87%	91	282	13%
Theater (n=31)	13.099	84%	239	2.491	16%
Totaal (n=69)	27.264	83%	312	5.650	17%

In Figuur 5-5 hieronder is weergegeven hoe de spreiding van de speelbeurten was over de Nederlandse gemeenten. In totaal zijn er gedurende de subsidieperiode door de gezelschappen 27.264 uitvoeringen gerealiseerd in 312 verschillende gemeenten. We zien dat in Amsterdam verreweg de meeste uitvoeringen werden gespeeld, namelijk 5.984 (22 procent van alle uitvoeringen). Ter vergelijking, regio's Noord, Midden en Oost samen vonden 6.966 speelbeurten plaats.

In de interviews is aangegeven dat steeds meer gezelschappen uit de randstad worden geprogrammeerd in 'de regio' (niet-G4). Uit de verantwoordingscijfers blijkt ook dat het aandeel van de speelbeurten van gezelschappen uit de G4 in de cultuurregio's 47 procent was. Het blijkt echter lastiger om aanbod uit de regio geprogrammeerd te krijgen in de randstad. Dit komt zowel door een beperktere omvang van cofinanciering en faciliteiten in de regio alsmede doordat het potentiële bereik minder groot is.

Het aandeel van de speelbeurten van instellingen buiten de G4 in de G4 blijkt dan ook slechts 15 procent te zijn. Dit doet vermoeden dat het publieksbereik van gezelschappen uit de G4 geografisch gezien groter is dan van instellingen buiten de G4. Bovendien lijkt het er op dat gezelschappen uit de G4 grotere kans hebben op het bereiken van nieuw publiek buiten de standplaats of regio. Een mogelijke reden hiervoor is dat bijdrage aan de spreiding van speelbeurten door het land vanuit de G4 specifiek vraagt om speelbeurten in de regio. Zo geeft een van de podia uit de cultuurregio's aan dat gezelschappen uit de G4 vanwege de afspraken specifiek op zoek gingen naar speelplekken in de regio.

Figuur 5-5 Spreiding van uitvoeringen gesubsidieerde gezelschappen (n=69)¹⁹ (grijs is geen uitvoering). Bron: verantwoordingscijfers

Bij het vergroten van het publieksbereik gaat het verschillen van de geïnterviewde gezelschappen niet alleen om de aantallen en spreiding van hun speelbeurten over het land, maar ook om het bereiken van nieuwe doelgroepen en het aanboren van nieuw publiek. Daarvoor is het noodzakelijk zeggen zij, om vaker om eenzelfde locatie te spelen. Op die manier kunnen ze (nieuwe) publieksgroepen aan zich binden. Bij de beoordeling van het Fonds werd echter vooral naar de spreiding van speelbeurten gekeken. Dit kon wringen met het streven van deze gezelschappen om niet alleen op verschillende locaties te spelen, maar daar ook frequent te spelen. Zij vonden het lastig om een (nieuw) publiek op te bouwen buiten de eigen standplaats omdat, door de druk om verspreid te spelen, de lokale speelfrequentie beperkt was.

¹⁹ De aantallen per cultuurregio zijn exclusief de G4 in de regio's. De speelbeurten in de G4 worden apart geteld.

Spreiding festivals

Voor gezelschappen zien we een concentratie van speelbeurten in de vier grote steden en het Westen en Zuiden van het land. Voor de festivals gold dit niet. Zes van de dertien festivals vonden plaats in één van de vier grote steden. De overige zeven festivals vonden buiten deze steden plaats.

Ondersteunende rol van podia

Publieksbereik staat ook bij de podia op de agenda. Verschillende podia geven aan dat zij graag in samenwerking met de gezelschappen willen werken aan promotie om een groter en nieuw publiek te bereiken. Podia constateren echter dat, zeker bij kleinere gezelschappen, het aan middelen en mankracht ontbrak om dit op een goede manier te doen. Een van de podia geeft hierover aan:

“De schouwburg zou graag vaker in gezamenlijkheid aan promotie willen doen. Echter is dit voor gezelschappen vaak een stap te ver, zij kunnen met hun organisatie niet met een publiciteitsplan komen. Materiaal is soms ondermaats.” (medewerker podium)

Uit de interviews met de gezelschappen komt naar voren dat, hoewel belangrijk, zij marketing en promotie niet altijd zagen als onderdeel van hun *core business*. Verschillende geïnterviewden, zowel podia als de gezelschappen zelf, geven aan dat op dit gebied nog een professionaliseringslag te maken is. Een factor die professionalisering belemmerde zijn de lage lonen binnen de sector. Gezelschappen geven aan niet staat te zijn om communicatie- en marketingspecialisten marktconform te betalen. Deels kwam dit ook door de wijze waarop instellingen hun prioriteiten stelden. Zoals we al zagen (zie Tabel 5-1 hierboven) is het niet altijd zo dat de subsidie-middelen van het Fonds (ook) voor deze zaken werden aangewend. Anderzijds geven gezelschappen aan dat het bedrag per voorstelling niet altijd toereikend was om én hoge kwaliteit én zaken als goede marketing en promotie te realiseren. Dit terwijl het wel zo is dat in de omvang van de subsidie door het Fonds rekening is gehouden met bij een productie horende kosten voor promotie en marketing.

5.2.4 Ondernemerschap

Ondernemerschap omvatte drie aspecten: inkomstenwerving, bedrijfsvoering en publieksbenadering. In de voorgaande paragraaf over publieksbereik hebben we de promotie- en marketing al besproken. In deze paragraaf richten wij ons daarom met name op de doelrealisatie wat betreft inkomstenwerving en bedrijfsvoering. Verder besteden wij aandacht aan de verschillende samenwerkingen die binnen sector zijn ontstaan met als doel het publieksbereik te vergroten, inkomsten te genereren of te innoveren.

Inkomstenwerving

Voor de inkomsten van gezelschappen is het belangrijk onderscheid te maken tussen andere inkomsten (alle inkomsten exclusief subsidie van het Fonds) en eigen inkomsten (alle inkomsten exclusief alle publieke middelen). De twee belangrijkste *eigen inkomstenbronnen* (dus niet zijnde subsidies) zijn private financiering en publieksinkomsten. Voor de andere inkomsten moeten hieraan de inkomsten uit regionale cofinanciering worden toegevoegd (dit is al eerder in hoofdstuk 4 besproken).

Voor de meerjarige activiteitensubsidie bestaat een eigeninkomstenquote van minimaal 20 procent. Dit betekent eigen inkomsten minimaal 20 procent van de totale begroting vormen. Over het algemeen delen de geïnterviewden het beeld dat gezelschappen en festivals steeds beter in staat zijn geworden om eigen inkomsten te genereren. Als we kijken naar de verantwoordingscijfers voor de periode 2013-2016 in vergelijking met de periode 2009-2012 lijkt dit bevestigd te worden. Waar in de periode 2009-2012 instellingen nog 40 procent eigen inkomsten genereerde, was dit in de periode 2013-2016 46 procent. In de interviews worden hiervoor een aantal mogelijke verklaringen aangedragen. De eerste is dat de tekorten en bezuinigingen ertoe hebben geleid dat instellingen zich minder afhankelijk wilden maken van subsidie. Hierdoor zijn de instellingen inventiever geworden in het vinden van nieuwe inkomstenbronnen. Een andere verklaring is dat door de criteria die in de meerjarige activiteitensubsidie (en andere subsidies) gesteld worden (de eigeninkomstenquote van 20%) instellingen zich steeds bewuster zijn geworden van het belang eigen inkomsten te werven. De brancheorganisatie merkt hierover op dat men niet per se anders is gaan werken maar dat er wel veel meer aandacht is voor ondernemerschap, ook bij subsidiëring.

De geïnterviewde instellingen onderkennen het belang van ondernemerschap en het genereren van eigen inkomsten in aanvulling op subsidie-inkomsten. Tegelijkertijd geven zij aan dat het verwerven van eigen inkomsten en het vergroten daarvan, lastig is. De druk op de beschikbare middelen bij private fondsen voor kunst en cultuur is groot. Daarnaast geven verschillende van de geïnterviewde instellingen aan dat het genereren van sponsorinkomsten niet altijd past bij het karakter van de eigen organisatie. Met name de kleinere instellingen, met experimenteel aanbod geven aan het moeilijk te vinden sponsoren aan zich te binden.

Bedrijfsvoering

In de interviews gaven verschillende gezelschappen en festivals aan dat er een interne spanningen bestaat tussen de artistieke werkzaamheden enerzijds en de zakelijke verplichtingen anderzijds. De subsidie van het Fonds lijkt een belangrijke impuls te hebben gegeven aan deze zakelijke kant. Festivals en gezelschappen zijn zich

bewust van het belang van een goede bedrijfsvoering, promotie en marketing. De gezelschappen en festivals die we hebben gesproken geven aan dat hun bedrijfsvoering als effect van de meerjarige activiteitensubsidie is geprofessionaliseerd en uitgebreid.

Samenwerking

We zien ondernemerschap ook terug in de verschillende samenwerkingsverbanden die instellingen onderling zijn aangegaan. Verschillende respondenten constateren dat de samenwerking binnen de sector op allerlei verschillende niveaus is toegenomen. Zo zien zij bijvoorbeeld dat Nederlandse festivals samenwerken met internationale festivals om internationale gezelschappen binnen te halen, iets wat anders kostentechnisch niet mogelijk is. Ook de analyse van de jaarverslagen wijst uit dat instellingen in toenemende mate zijn gaan samenwerken en/of coproduceren. Dit geldt voor zowel gezelschappen als festivals.

Verder zien zij ook dat podia steeds intensiever samenwerken met gezelschappen om te zorgen dat het publieksbereik verder wordt vergroot. Ook aan de aanbodzijde wordt samengewerkt, bijvoorbeeld bij het maken van crossoverproducties. Dit heeft niet alleen voordelen met het oog op publieksbereik. Het zorgt ook voor efficiency-winsten, bijvoorbeeld door het delen van overheadkosten.

5.3 Conclusie

De meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten is volgens de stakeholders van cruciaal belang voor de podiumkunstensector. Als we kijken naar de doelrealisatie zien we dat de meerjarige activiteitensubsidie bijdraagt aan het behalen van de verschillende doelstellingen van het Fonds, namelijk het stimuleren van kwaliteit, pluriformiteit, publieksbereik en ondernemerschap. Op welke wijze dit gebeurt vatten we hieronder per doelstelling kort samen:

Kwaliteit

We zien dat de subsidie een belangrijk positief effect had op de oorspronkelijkheid en zeggingskracht van instellingen. De subsidie dwong instellingen goed na te denken over het *wat* en *voor wie*. Ook bood het meerjarige karakter van de regeling instellingen de rust en de ruimte om hun producties te ontwikkelen, de juiste mensen aan te trekken en te innoveren. We zien tegelijkertijd dat instellingen in de regeling uit zichzelf veel aandacht hadden voor zeggingskracht, oorspronkelijkheid en vakmanschap. Subsidiëring maakte het mogelijk het gewenste niveau voort te zetten of te investeren in kwaliteit. Investeringszinnen zien we met name in de kwaliteit van producties. In het kader van vakmanschap zien we dat de subsidie instellingen de mogelijkheid gaf te investeren in hun mensen. Dit heeft een positieve werking gehad op kwaliteit omdat het hierdoor gemakkelijker werd talent vast te houden. We

zien echter ook dat wanneer instellingen meer geld zouden krijgen dit geïnvesteerd zou worden in de kwaliteit van producties en minder snel in loonsverhogingen en bedrijfsvoering.

Een belangrijk potentieel knelpunt met betrekking tot kwaliteit (en ook de andere Fondsdoelen) is de ervaren prestatiedruk. Gezelschappen vroegen subsidie aan voor een bepaald aantal voorstelling in zalen van een bepaalde omvang. De 'prestaties' waren de basis voor de omvang van de subsidie. Het niet halen van de prestatie kon leiden tot een korting op de subsidie. Het onderzoek laat zien dat gezelschappen hierdoor druk ervoeren om de prestaties te realiseren. Dit heeft mogelijk nadelige gevolgen gehad voor de realisatie Fondsdoelen. Gesprekspartners geven aan dat in voorkomende gevallen producties bijvoorbeeld te vroeg gepresenteerd of te lang uitgevoerd te zijn en dat de prestaties invloed hebben gehad op de artistieke overwegingen van gezelschappen met betrekking tot inhoud en vorm van de producties. Ook is het zo dat het vierjarige karakter van de regeling mogelijk nadelige gevolgen heeft voor realisatie van de Fondsdoelen wanneer instellingen niet de vrijheid voelen van hun vierjarenplan af te wijken. Dit geldt voor zowel de gezelschappen als festivals. In voorkomende gevallen bleek dit zo te zijn. Instellingen hadden het gevoel de plannen uit te moeten voeren zoals ze deze in de aanvraag hadden voorgesteld. Anderen geven aan in gesprek te zijn gegaan met het Fonds over voorgenomen wijzigingen. Zij geven aan dat het Fonds openstond voor aanpassing van het plan, mits goed onderbouwd.

Pluriformiteit

Pluriformiteit is een doelstelling op sectorniveau. We zien dat instellingen de pluriformiteitsdoelstelling van het Fonds onderschrijven. Een belangrijke kanttekening die hier in de interviews bij wordt geplaatst is dat beoordeling van de aanvragen plaatsvond vanuit het meer traditionele kader van de verschillende disciplines. Dit maakte het lastiger voor bijvoorbeeld crossoverproducties of andere innovatieve aanvragen om gehonoreerd te worden.

Publieksbereik

Instellingen speelden een kwart van hun voorstellingen op een niet-traditioneel podium. In potentie droeg dit bij aan het vergroten van het publieksbereik. Instellingen en podia geven aan dat hiermee nieuwe doelgroepen kunnen worden bereikt. De geografische spreiding van standplaatsen en speelbeurten is echter beperkt en verschilt ook sterk per discipline. Voor de gezelschappen zien we een concentratie van speelbeurten in de vier grote steden en in het Westen en Zuiden van het land. Voor festivals zien we dit niet. Ongeveer de helft van de festivals vond plaats in één van de vier grote steden. De andere helft vond plaats buiten deze steden.

Ondernemerschap

In de periode 2013-2016 hadden instellingen meer eigen inkomsten ten opzichte van de periode 2009-2012. Bedrijfsvoering en publieksbenadering zijn bovendien prominenter op de agenda van instellingen komen te staan. Ondernemerschap in de vorm van samenwerking heeft ook meer vorm gekregen. Het gaat dan over samenwerking op verschillende niveaus en zowel voor artistieke als zakelijke doeleinden.

De omvang van de regeling

De omvang van de regeling is beperkt waardoor een gelimiteerd aantal instellingen gefinancierd konden worden. Voor de regeling zijn 203 aanvragen ingediend. Het totaal aangevraagde bedrag door de gezelschappen en festivals samen was 52,5 miljoen euro op een totaal budget van 24,2 miljoen. Daarmee was het aangevraagde bedrag 214 procent hoger dan het daadwerkelijke budget. Per discipline gold een subsidieplafond. Daardoor was de druk op het budget per discipline verschillende. De druk op het budget was bij de festivals het hoogst. Daar was het aangevraagde budget 305 procent hoger dan het beschikbare budget en zijn 13 van de 25 aanvragen gehonoreerd. Duidelijk is dat in de beleving van gehonoreerden en niet-gehonoreerden de omvang van de subsidieregeling te beperkt was.

Verschillende geïnterviewden merken op dat de meerjarige activiteitensubsidie het eindstation is voor veel instellingen. Na het verkrijgen van de meerjarige activiteitensubsidie zien zij geen doorgroeimogelijkheden meer. Dit zorgt voor een situatie waarin nieuwe makers die bijvoorbeeld zouden kunnen bijdragen aan het vergroten van de pluriformiteit, moeilijk instromen in de meerjarige activiteitensubsidie. Zeker ook omdat geïnterviewden aangeven dat er een gat is tussen de beschikbare regelingen voor nieuwe makers en de meerjarige activiteitensubsidie. De professionaliseringsslag die gemaakt moet worden om van het werken op projectbasis te komen tot een aanvraag voor de meerjarige activiteitensubsidie is voor veel nieuwe makers te groot.

Bovendien blijkt de financiële bijdrage van het Fonds niet in alle gevallen voldoende om de activiteiten conform plan uit te voeren. Het bedrag per voorstelling was niet altijd toereikend. Bij sommige gezelschappen heeft dit er onder andere toe geleid dat men mensen niet volgens de CAO-norm zijn betaald. Bovendien is het zo dat door de ontoereikendheid van het bedrag per voorstelling, middelen die bedoeld waren voor bedrijfsvoering uitgegeven zijn aan producties. Hierdoor kunnen doelen als publieksbereik en vakmanschap in het nauw zijn gekomen.

6 Verantwoording

In dit hoofdstuk bespreken we achtereenvolgens de cijfers uit de financiële verantwoording en de realisatie van de subsidieprestaties, waarbij we daar waar mogelijk onderscheid maken tussen de gezelschappen en de festivals.

In de regeling is opgenomen dat instellingen over deze subsidieprestaties en de financiën verantwoording aflegden bij het Fonds. Subsidieontvangers dienden jaarlijks voor 1 april de verantwoording over de in het voorgaande jaar uitgevoerde activiteiten in te dienen. Deze omvatte een inhoudelijke verantwoording bestaande uit een verslag over de verrichte activiteiten en een financiële verantwoording in de vorm van een jaarrekening die aansloot op de ingediende begroting. Naast deze schriftelijke verantwoording vonden ook jaarlijks monitoringsgesprekken plaats tussen het Fonds instellingen over de voortgang, ontwikkelingen en plannen.

In dit hoofdstuk gaan we allereerst in op de financiële verantwoording. Vervolgens bespreken we de realisatie van de subsidieprestaties (aantal uitvoeringen, zaalomvang en spreiding).²⁰ We doen ook verslag van de ervaringen van de interviewrespondenten met het verantwoordingsproces.

6.1 Financiële verantwoording

6.1.1 Financieringsmix

In onderstaande tabel geven we de ‘financieringsmix’ van de gehonoreerde aanvragers weer. We kijken daarbij naar inkomsten van de instellingen vanuit verschillende publieke en niet-publieke bronnen, inclusief de eigen inkomsten van instellingen.

²⁰ Voor de gepresenteerde cijfers in dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van twee verschillende bronnen:

Bron 2009-2012 gerealiseerd en 2013-2016 begroot: Fonds Podiumkunsten (2012). Meerjarige activiteitensubsidies 2013 – 2016 in cijfers.

Bron 2013-2016 gerealiseerd: Fonds Podiumkunsten, verantwoordingscijfers gesubsidieerde instellingen. Bewerking: APE Public Economics (2018).

Tabel 6-1 *Financieringsmix instellingen met gehonoreerde subsidieaanvraag*

	2009-2012 (gerealiseerd) n=118	2013-2016 (begroot) n=80	2013-2016 (gerealiseerd) n=82
Fonds Podiumkunsten	44,9%	31,2%	31,8%
Gemeente	11,9%	16,8%	14,2%
Provincie	2,8%	3,9%	3,4%
Overige structurele bijdragen ²¹	-	-	4,7%
Overige inkomsten en eigen inkomsten	40,4%	48,1%	
Totaal eigen inkomsten	-	-	45,9%

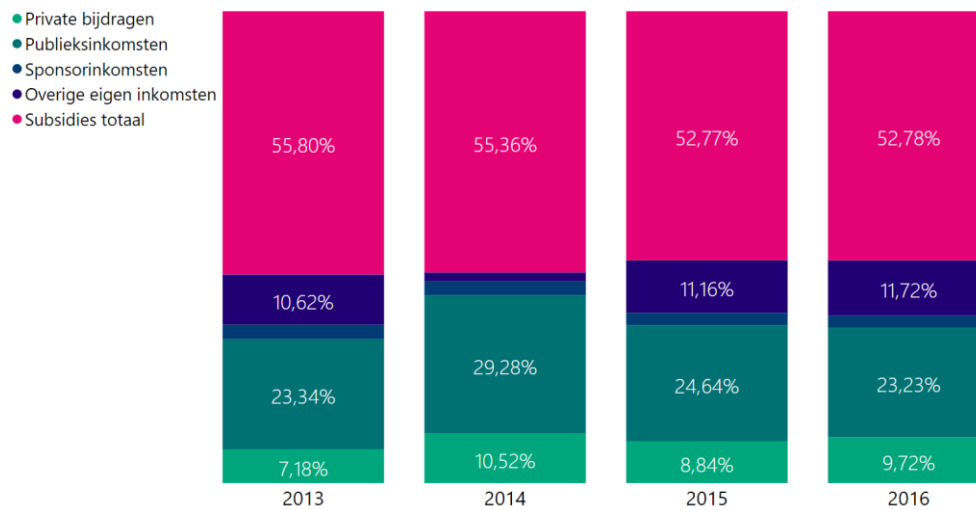
Uit de verantwoordingscijfers voor de periode 2013-2016 blijkt dat het aandeel van de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds in de financieringsmix van instellingen gemiddeld 31,8 procent was. Dat is 13,1 procentpunt lager dan in de periode 2009-2012. Dit betekent dat de subsidieafhankelijkheid van de instellingen in de periode 2013-2016 is afgenomen in vergelijking tot de periode 2009-2012. Het aandeel van de totale eigen inkomsten in de totale baten is ruim vijf procentpunt toegenomen.

In Figuur 6-1 is op basis van de verantwoordingscijfers de financieringsmix van de gesubsidieerde instellingen per jaar weergegeven voor de subsidieperiode 2013-2016. Hierin hebben we de bijdragen van het Fonds, de gemeente, provincie en andere subsidieverstrekkingen samengevoegd en de totale eigen inkomsten uitgesplitst naar private bijdragen, publieksinkomsten, sponsorinkomsten en overige eigen inkomsten.²²

²¹ De overige structurele bijdragen waren in de realisatiecijfers van 2009-2012 en begrotingcijfers van 2013-2016 opgenomen in de overige (o.a. eigen) inkomsten. In onze berekening van de realisatiecijfers 2013-2016 hebben wij deze gesplitst van de eigen inkomsten omdat het subsidiemiddelen betreft.

²² Het aandeel eigen inkomsten in de financieringsmix is berekend door alle eigen inkomsten van de instellingen bij elkaar op te tellen en te delen door de totaal inkomsten van deze instellingen samen. Het aandeel eigen inkomsten in de financieringsmix drukt het aandeel eigen inkomsten uit ten opzichte van de totale inkomsten van alle instellingen samen.

De eigeninkomstenquote die het Fonds berekende en die wij hieronder ook bespreken, betreft het ongewogen gemiddelde van de eigen inkomsten van instellingen. De eigeninkomstenquote is berekend door per instelling het aandeel eigen inkomsten in de totale inkomsten te bepalen. De gemiddelde eigeninkomstenquote is het gemiddelde van al deze individuele quota.

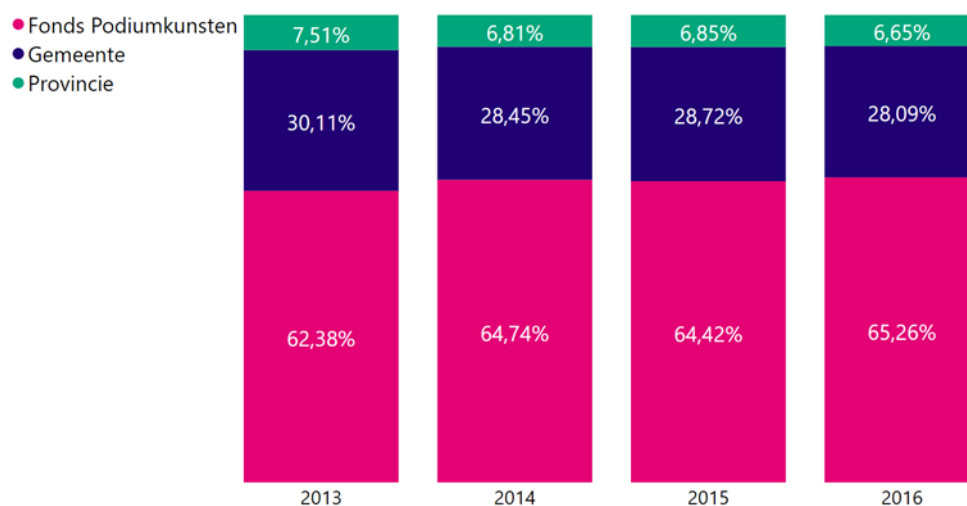
Figuur 6-1 Financieringsmix gesubsidieerde instellingen (n=82)

Een doel van de regeling is het stimuleren van de financiële onafhankelijkheid van instellingen. In vergelijking met de voorgaande subsidieperiode 2009-2012 is de afhankelijkheid van het Fonds afgenomen. Het aandeel van de eigen inkomsten in de totale baten van gesubsidieerde instellingen is toegenomen. Gedurende de periode 2013-2016 is bovendien het aandeel van subsidie-inkomsten enkele procentpunten afgenomen van gemiddeld 56 procent in 2013 naar net geen 53 procent in 2016. De eigen inkomsten zijn navenant toegenomen.

Bovenstaand hebben we de financiering van alle instellingen samen genomen. Onderstaand behandelen we de gezelschappen en festivals afzonderlijk.

Financieringsmix gezelschappen

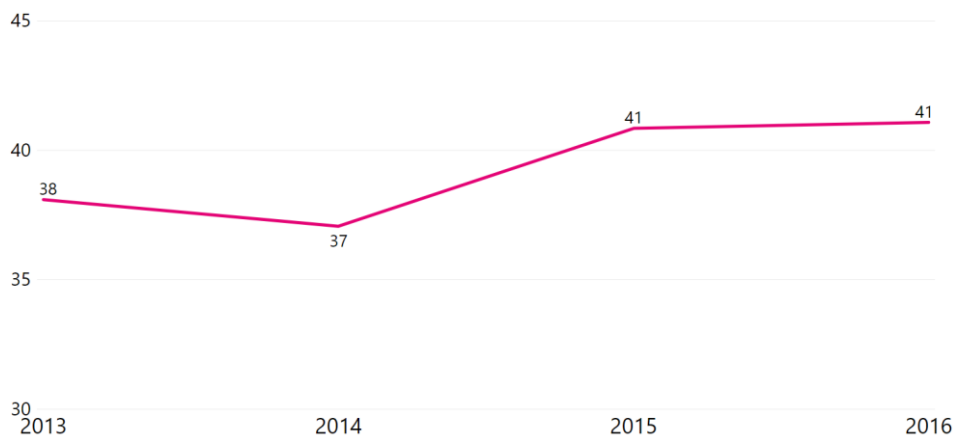
In de subsidieperiode is het aandeel van de totale subsidie-inkomsten van gezelschappen gemiddeld 57,8 procent. De overige 42,2 procent van de totale baten worden gevormd door eigen inkomsten. De verdeling van de subsidie-inkomsten van het Fonds, provincie en gemeente is weergegeven in *Figuur 6-2*. Hierin is te zien dat de subsidie van het Fonds gemiddeld ruim twee derde van de totale subsidie-inkomsten van gezelschappen vormde in de periode 2013-2016. Het subsidie-aandeel van het Fonds is gedurende de jaren ook licht toegenomen ten opzichte van de aandelen van subsidie van gemeente en provincie. Deze aandelen zijn in 2016 gemiddeld enkele procentpunten lager dan in 2013.

Figuur 6-2 Verdeling subsidie-inkomsten van gezelschappen (n=69)

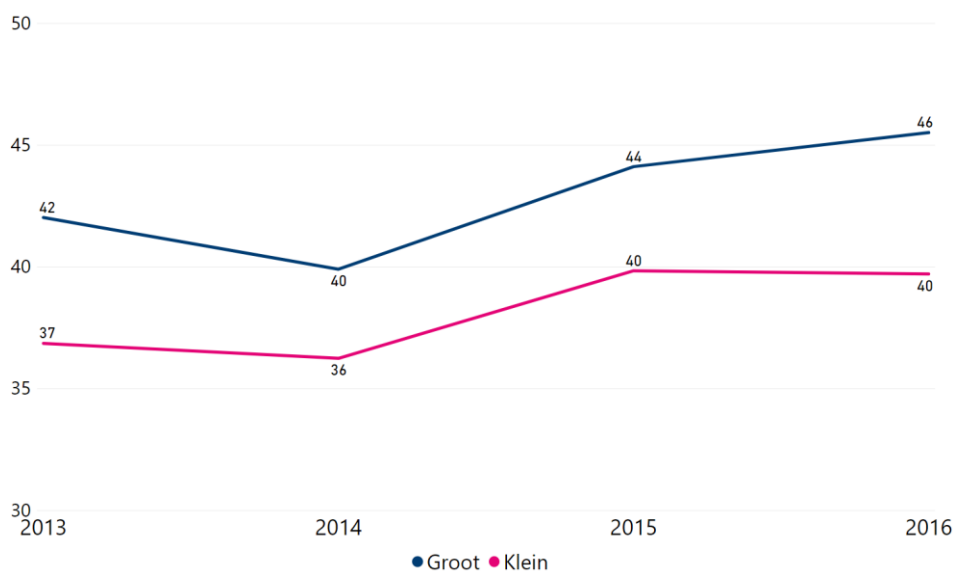
In de subsidieperiode 2013-2016 was het aandeel eigen inkomsten in de totale baten van gezelschappen 42,2 procent. De minimumeis van 20 procent eigen inkomsten werd door de gezelschappen gezamenlijk ruimschoots gehaald. In de figuur hieronder is de ontwikkeling van de eigen inkomsten als aandeel van de totale baten (de eigeninkomstenquote) van de individuele gezelschappen weergegeven²³. Gedurende de subsidieperiode is deze licht toegenomen, van 38 procent in 2013 naar 41 procent in 2016. Het verschil tussen instellingen was groot en varieerde van een instelling met een eigeninkomstenquote van 12 procent in 2014 tot een instelling met een eigeninkomstenquote van 84 procent in datzelfde jaar.

²³ De ontwikkeling van de gemiddelde eigeninkomstenquote van instellingen betreft de ongewogen gemiddelden. Hierbij telt elke instelling even zwaar mee, ongeacht de omvang van de omzet.

Figuur 6-3 Ontwikkeling eigeninkomsten als aandeel van de totale baten (n=69)

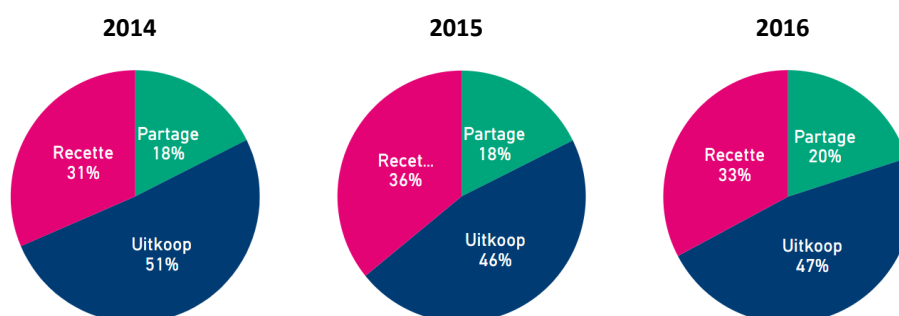
We hebben ook de eigeninkomstenquota voor grote en kleine gezelschappen apart bekeken.²⁴ We zien dat kleine gezelschappen, met gemiddeld lagere totale baten per gezelschap, gemiddeld een iets lagere eigeninkomstenquote hadden.

Figuur 6-4 Gemiddelde eigen inkomsten voor grote (n=16) en kleine (n=53) gezelschappen

²⁴ De indeling groot en klein is gemaakt op basis van de totale baten in 2016. Tot de grote gezelschappen zijn de instellingen met de hoogste baten gerekend die samen goed zijn voor 50% van de totale baten van de gesubsidieerde gezelschappen. Tot de kleine instellingen zijn de instellingen met de laagste baten gerekend die samen goed zijn voor de overige 50% van de totale baten.

Publieksinkomsten hadden een groot aandeel in de eigen inkomsten van instellingen (zie Figuur 6-1 hierboven). Voor gezelschappen gold dat 25 procent van hun inkomsten publieksinkomsten waren. In Figuur 6-5 zijn de aandelen van recette, partage en uitkoop van de totale binnenlandse publieksinkomsten in de jaren 2014, 2015 en 2016 weergegeven²⁵. Hieruit blijkt dat de ongeveer de helft van de totale publieksinkomsten van gezelschappen afkomstig was van de uitkoop van voorstellingen door podia. De andere helft kwam uit de kaartverkoop via recette en partage-overeenkomsten.

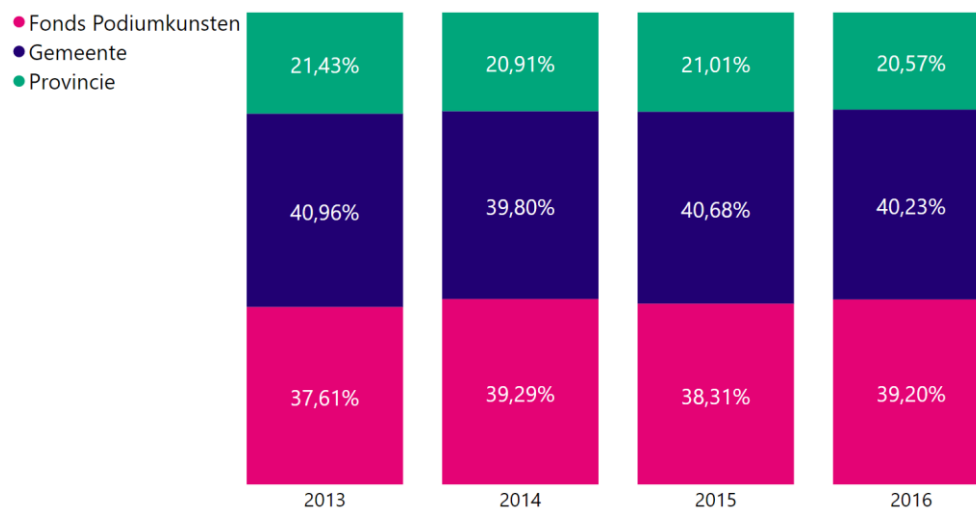

Figuur 6-5 Aandelen van recette, partage en uitkoop in de binnenlandse publieksinkomsten (n=69)

Financieringsmix festivals

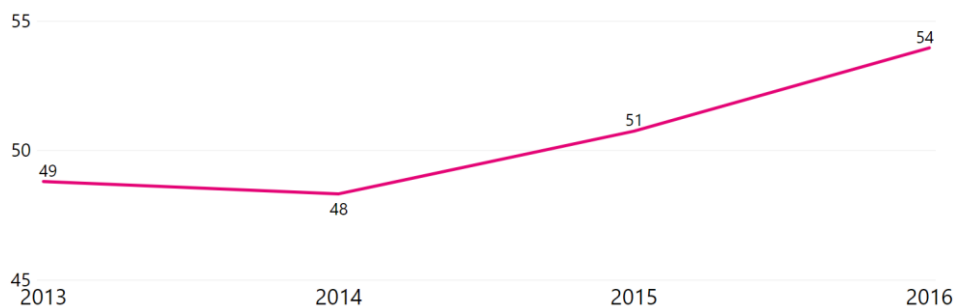
In de subsidieperiode 2013-2016 was het aandeel van subsidie-inkomsten van festivals gemiddeld 40,2 procent. Festivals zijn daarmee minder afhankelijk van subsidie-inkomsten dan gezelschappen. Bij gezelschappen bestond gemiddeld 57,8 procent van de totale inkomsten uit subsidie-inkomsten. De verdeling van de subsidie-inkomsten van het Fonds, de provincie en gemeente bij festivals is weergegeven in Figuur 6-6. Hieruit blijkt dat de aandelen van de subsidie van het Fonds en de gemeenten aan festivals ongeveer gelijk waren, namelijk zo'n 40 procent. Subsidies van provincies zijn goed voor circa 20 procent. De verdeling van de subsidie-inkomsten van festivals is gedurende de gehele subsidieperiode ongeveer gelijk gebleven.

²⁵ Over 2013 hebben we geen cijfers van binnenlandse publieksinkomsten uitgesplitst naar recette, partage en uitkoop.

Figuur 6-6 Verdeling subsidie-inkomsten van de festivals (n=13)

De gemiddelde eigeninkomstenquote van de festivals in de regeling was 52,2 procent²⁶. In de figuur hieronder is de ontwikkeling van de (ongewogen) eigeninkomstenquote van festivals weergegeven voor de periode 2013-2016. Aan het einde van de subsidieperiode ligt het gemiddelde met 54 procent, hoger dan de 49 procent in 2013. Het verschil tussen instellingen was groot, maar alleen in 2015 was er sprake van een instelling met een eigeninkomstenquote onder de gestelde 20 procent norm.

Figuur 6-7 Ontwikkeling eigeninkomsten als aandeel van de totale baten (n=13)

Reflectie

De financieringsmix, de gemiddelde subsidie-inkomsten en de gemiddelde eigeninkomstenquote van gesubsidieerde instellingen was gedurende de subsidieperiode stabiel. Zowel bij gezelschappen als bij festivals was er een lichte afname in het aandeel van subsidie-inkomsten en een lichte toename in de gemiddelde eigeninkomsten waar te nemen tijdens de subsidieperiode. De verschillen tussen

²⁶ Dit betreft het ongewogen gemiddelde van de eigeninkomstenquota van de festivals. Hiervoor is alleen gekeken naar de eigeninkomstenquote zonder de omvang van de omzet ten opzichte van andere festivals mee te nemen in de berekening.

gezelschappen en festivals zijn groot gezien de verschillen in subsidieafhankelijkheid en het eigen-inkomstenniveau.

Ten opzichte van de voorgaande subsidieperiode is de gemiddelde financiële afhankelijkheid van instellingen van het Fonds afgenomen. Het is door de kleine veranderingen gedurende de periode en het ontbreken van vergelijkingsmateriaal uit de voorgaande periode echter lastig te zeggen of de waargenomen ontwikkelingen het gevolg zijn van de regeling, of mede tot stand zijn gekomen door de bezuinigingen en daarmee de beperkte mogelijkheid subsidie-inkomsten te verwerven.

6.1.2 Financiële gezondheid

De financiële gezondheid van de gesubsidieerde instellingen bekijken we aan de hand van de liquiditeit, solvabiliteit en het weerstandsvermogen. Dit zijn drie indicatoren die inzicht geven in het vermogen van de instellingen om bij tegenvallende resultaten aan financiële verplichtingen te voldoen en de activiteiten te kunnen voortzetten (zie ook Box 6-1).

Box 6-1 *Liquiditeit, weerstandsvermogen, solvabiliteit*

Liquiditeit = vlottende activa/ kortlopende schulden

De liquiditeit geeft inzicht in het vermogen van instellingen om aan financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

0 tot 1	hoog risico;
1 tot 1,3	middelmatig risico;
> 1,3	laag risico.

Weerstandvermogen (haringmaat) = eigen vermogen/baten

Het weerstandsvermogen (haringmaat) geeft inzicht in de mogelijkheid van instellingen om bij tegenvallende inkomsten de activiteiten te kunnen voortzetten.

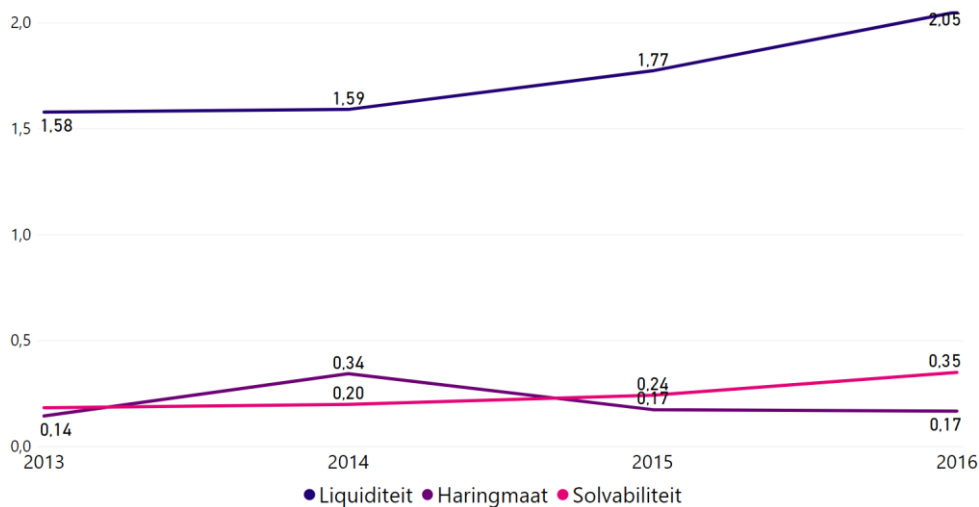
< 0	hoog risico;
0 tot 0,1	middelmatig risico;
> 0,1	laag risico.

Solvabiliteit = eigen vermogen/passiva

De solvabiliteit geeft inzicht in de mogelijkheid van instellingen om bij een faillissement aan de financiële verplichtingen aan kredietverstrekkers te voldoen.

< 0	hoog risico;
0 tot 0,1	middelmatig risico;
> 0,1	laag risico.

In Figuur 6-8 is de ontwikkeling van de gemiddelde liquiditeit, het weerstandsvermogen en de solvabiliteit van de gesubsidieerde instellingen weergegeven. De gemiddelden van alle drie zijn hoog (boven de gestelde grenzen) en wijzen niet op een risico.

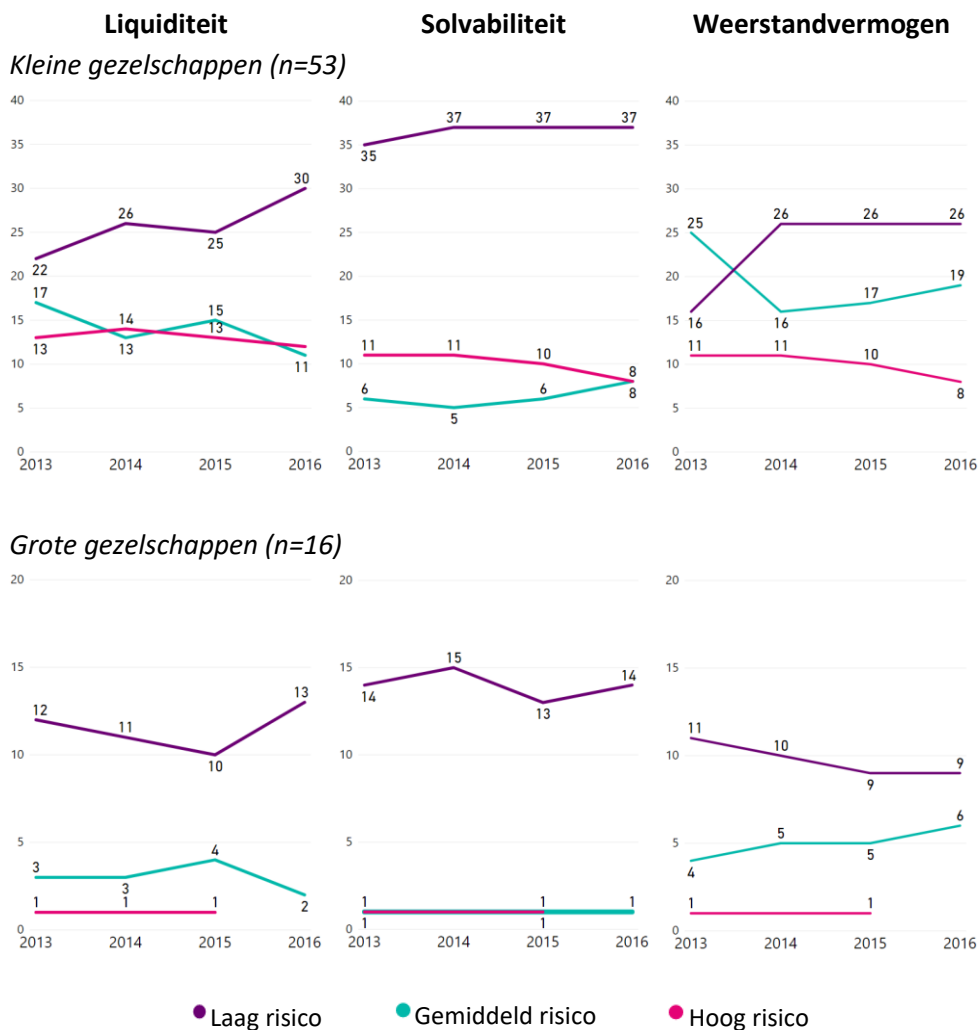
Figuur 6-8 Ontwikkeling van de gemiddelde liquiditeit, haringmaat en solvabiliteit van alle instellingen in de regeling (n=82)

Gemiddeld zijn de waarden op alle drie de indicatoren toegenomen tussen 2013 en 2016. Bovendien waren de waarden in 2013 reeds op het minst risicovolle niveau.

Onderstaand gaan we achtereenvolgens in op de financiële gezondheid van gezelschappen en festivals. Hierbij is in lijn met de voorgaande paragraaf een vergelijking gemaakt tussen kleine en grote gezelschappen. Voor festivals is dit onderscheid niet gemaakt, omdat de omvang van de groepen te klein zijn (n<5).

Financiële gezondheid gezelschappen

In Figuur 6-9 is de ontwikkeling van het aantal gezelschappen met een hoog, gemiddeld en laag financieel risico weergegeven. We zien dat gedurende de subsidieperiode het aantal kleine gezelschappen dat hoge risico's loopt is afgenomen en het aantal dat lage risico's loopt is toegenomen. Tevens zien we dat er in 2016 geen grote gezelschappen waren die hoge risico's liepen als het gaat om financiële verplichtingen of het voortzetten van activiteiten. Aan het eind van de subsidieperiode 2013-2016 behoorden alle gezelschappen die hoge financiële risico's lopen tot de groep kleine gezelschappen.

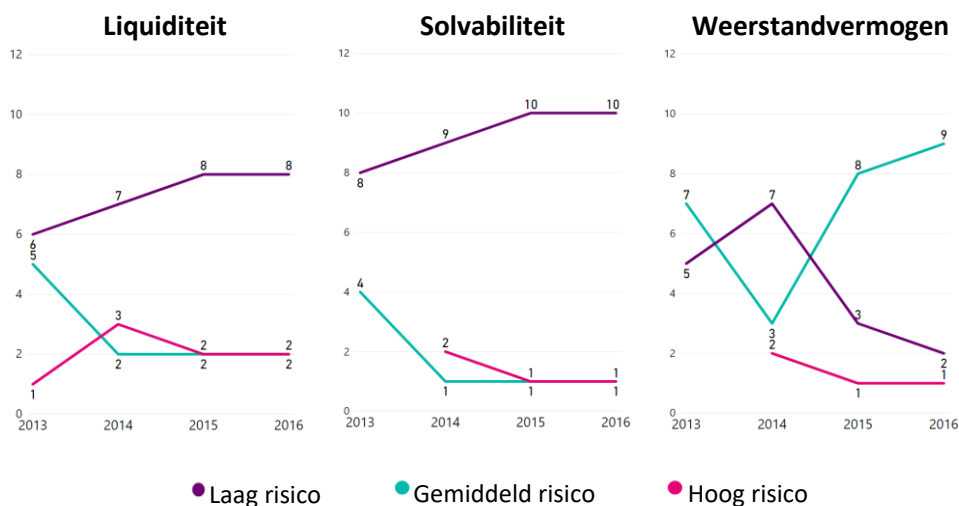
Figuur 6-9 Ontwikkeling van het aantal gezelschappen naar mate van risico met betrekking tot liquiditeit, solvabiliteit en weerstandvermogen

Financiële gezondheid festivals²⁷

In Figuur 6-10 is de ontwikkeling van het aantal festivals met een hoog, gemiddeld en laag financieel risico weergegeven. Opvallend is de negatieve ontwikkeling van het aantal festivals met een laag risico wat betreft het weerstandvermogen. Dit aantal is gedurende de subsidieperiode afgenomen en het aantal met een gemiddeld risico is toegenomen. In de financiën van de festivals zien we hiervoor een verklaring in de afname van het eigen vermogen en een toename van de totale baten. Het aantal festivals dat een gemiddeld risico liep bij tegenvallende baten de activiteiten niet te kunnen voortzetten nam dus toe en het aantal met een laag

²⁷ Voor de festivals is er geen onderscheid gemaakt tussen grote en kleine festivals omdat het aantal grote festivals daarmee te laag zou zijn (n<5).

risico nam af. Dit betreft met name de kleinere festivals, die in sterkere mate hebben ingeteerd op het eigen vermogen dan de grote festivals. De cijfers impliceren dat de extra baten uit inkomsten zijn uitgegeven en niet zijn aangewend om eigen vermogen op te bouwen.

Figuur 6-10 Ontwikkeling van het aantal festivals naar mate van risico met betrekking tot liquiditeit, solvabiliteit en weerstandvermogen (n=13)

Reflectie

De financiële gezondheid van de groep gesubsidieerde instellingen in de regeling was goed. Gedurende de periode 2013-2016 is het weerstandsvermogen en de solvabiliteit stabiel en is de liquiditeit sterk toegenomen door de afname van kortlopende schulden. Op alle drie de gebieden was sprake van een laag financieel risico. We zien bij de gezelschappen dat het aantal instellingen met een hoog financieel risico is afgenomen. Onder de grote gezelschappen zien we bij het weerstandsvermogen ook dat het aantal gezelschappen met een laag risico licht is afgenomen en het aantal met een gemiddeld risico is toegenomen. Dit zien we ook bij de festivals, waar het is toe te schrijven aan een afname van het eigen vermogen en een toename van de totale baten. Dit doet vermoeden dat deze instellingen gedurende de subsidieperiode hebben ingeteerd op het eigen vermogen.

6.2 Subsidieprestaties

De subsidieprestaties betreffen de ‘prestaties’ van gezelschappen: aanvragers geven aan wat voor soort activiteiten ze wilden uitvoeren en in welke zalen. De voorgenomen activiteiten waren de basis voor het subsidiebedrag. Onder de subsidieprestaties rekenen wij ook de spreiding van de speelbeurten. Deze hadden echter geen invloed op de omvang van de subsidie. Voor festivals gold een vast

subsidiebedrag per editie. De hoogte van de subsidie was niet afhankelijk van prestaties, in termen van gerealiseerde activiteiten. Reeds in hoofdstuk vijf hebben wij opgemerkt dat ook festivals enige mate van prestatiedruk ervoeren. Verschillende van hen hadden het gevoel de plannen uit te moeten voeren zoals ze deze in de aanvraag hadden voorgesteld. Omdat voor festivals de hoogte van de subsidie niet afhankelijk was van prestaties met betrekking tot aantal uitvoeringen of spreiding van uitvoeringen, bespreken we in dit hoofdstuk over de verantwoording enkel de subsidieprestaties van de gezelschappen.

6.2.1 Aantal uitvoeringen

In Tabel 6-2 zijn cijfers over het aantal voorgenomen en gerealiseerde uitvoeringen opgenomen. Het Fonds maakte afspraken met gezelschappen over het aantal uitvoeringen. Dergelijk afspraken werden logischerwijs niet gemaakt met festivals. Uit de tabel valt op de maken dat het totaal aantal uitvoeringen van de gesubsidieerde gezelschappen 64 procent hoger ligt dan het aantal voorgenomen uitvoering. Het is natuurlijk zo instellingen ook buiten de Fonds-subsidie de mogelijkheid hadden producties te maken en te spelen. Ten dele verklaart dit het verschil tussen de voorgenomen en gerealiseerde voorstellingen.

Tabel 6-2 Totaal en gemiddeld aantal uitvoeringen per jaar, voorgenomen en gerealiseerd²⁸

	Gerealiseerd 2009-2012 (n=93)	Voorgenomen* 2013-2014 (n=67)	Gerealiseerd 2013-2016 (n=69)
Gemiddeld aantal uitvoeringen per jaar	7140	5009	8229
Gemiddeld aantal uitvoeringen per instelling per jaar	76,8	74,8	119,3

* In de aanvragen zijn alleen de voorgenomen uitvoeringen voor 2013-2014 opgenomen.

In vergelijking met de subsidieperiode 2009-2012 was er minder geld te verdelen en zitten er minder instellingen in de regeling. Op basis van de toegekende aanvragen was de verwachting dat het totaal aantal uitvoeringen per jaar zou afnemen (zie Tabel 6-2). Desondanks zien we dat het totaal aantal uitvoeringen per jaar is toegenomen.

²⁸ Initieel had het Fonds 67 subsidieaanvragen van gezelschappen gehonoreerd. Twee aanvragers zijn gedurende de subsidieperiode uit de regeling vertrokken. Vier anderen zijn toegevoegd. Uiteindelijk zijn 69 aanvragen van gezelschappen gehonoreerd.

Het gemiddelde gerealiseerd aantal uitvoeringen per instelling is eveneens fors toegenomen en hoger dan in de voorgaande subsidieperiode: van gemiddeld 77 voorstellingen per gezelschap per jaar naar bijna 120 voorstellingen per gezelschap per jaar.²⁹ Wij zien op basis van de evaluatie twee mogelijke verklaringen voor deze toename. In de eerste plaats kan de ervaren prestatiedruk hebben geleid tot overpresteren. Om het risico op korting op de subsidie te beperken hebben gezelschappen meer voorstellingen gespeeld dan noodzakelijk voor verantwoording van de Fondssubsidie. Een andere mogelijke verklaring zien wij in het feit dat gezelschappen ook ondersteund werden door andere (publieke en private) fondsen en lokale overheden. Deze subsidiënten vroegen op hun beurt prestaties voor subsidiëring. Gezelschappen waren in de subsidieperiode 2013-2016 door de toegenomen druk op het subsidiebudget, in hogere mate afhankelijk van andere subsidiënten dan in de periode 2009-2012.

In Tabel 6-3 zijn per discipline het gemiddelde aantal gerealiseerde speelbeurten weergegeven. Het gemiddelde voor alle gezelschappen is 119 speelbeurten per jaar. We zien dat het gemiddelde bij Dans met 166 het hoogst is; dit komt mede door het hoge aandeel schooluitvoeringen (3%, zie ook Figuur 5-6). Binnen alle disciplines is voldaan aan de eis gemiddeld minimaal 40 speelbeurten per jaar te realiseren.

Tabel 6-3 Gemiddeld aantal uitvoeringen per instelling per jaar

	Minimaal behaald	Gemiddeld per instelling
Dans (n=14)	48	166
Muziek (n=17)	41	90
Muziektheater (n=7)	41	77
Theater (n=31)	57	127
Totaal (n=69)	41	119

6.2.2 Zaalgrootte

Instellingen hebben op basis van hun plannen met betrekking tot de zaalgrootte subsidie toegekend gekregen. Dit geldt wederom niet voor de festivals. De voorgenomen speelbeurten per circuit zijn opgenomen in Tabel 6-4. Hierin zijn ook het gerealiseerde aantal speelbeurten per zaalgrootte opgenomen. We zien in de vergelijking tussen het aantal voorgenomen met het aantal gerealiseerde speelbeurten dat het aandeel van kleine zalen groter is dan voorgenomen. Desalniettemin

²⁹ Hierbij moet wel bedacht worden dat we twee verschillende groepen gezelschappen vergelijken. De cijfers zijn door dit samenstellingseffect niet geheel vergelijkbaar, maar het is wel een indicatie dat het gemiddeld aantal speelbeurten per jaar is toegenomen. De groep 2009-2012 overlapt voor 60% met de groep 2013-2016.

overstijgen de gerealiseerde aantallen voor elke zaalgrootte de voorgenomen aantallen.

Tabel 6-4 Uitvoeringen gemiddeld per jaar voorgenomen en gerealiseerd²⁸

	Voorgenomen* (n=67)		Gerealiseerd** (n=69)		2015		2016	
	2013-2014		2014					
Groot	1.201	24%	2.070	26%	2.044	24%	2.033	24%
Middel	1.758	35%	2.057	25%	2.139	25%	1.947	23%
Klein	2.050	41%	3.965	49%	4.304	51%	4.481	53%
Totaal	5.009	100%	8.092	100%	8.487	100%	8.461	100%

* In de aanvragen zijn alleen de voorgenomen uitvoeringen voor 2013-2014 opgenomen.

** Realisatiecijfers naar zaalgrootte ontbreken voor 2013.

We zien dat gedurende de subsidieperiode ongeveer de helft van de speelbeurten van gezelschappen in een kleine zaal plaatsvonden. Op de vraag of er in vergelijking met de periode 2009-2012 in 2013-2016 vaker in kleine zalen is gespeeld, geeft 27 procent van de enquêterespondenten aan dat dit inderdaad het geval was. Een even groot aandeel geeft echter aan dat dit voor hen niet het geval is. Nog eens ongeveer een derde is onbeslist.

6.2.3 Spreiding van speelbeurten

Een vereiste van de regeling is dat dat minimaal 50 procent van de uitvoeringen waarvoor subsidie is aangevraagd in Nederland wordt uitgevoerd. Wederom geldt dit niet voor de festivals. In Tabel 6-5 is de verdeling van de speelbeurten in Nederland versus het buitenland weergegeven. Gedurende de jaren 2013-2016 vond 83 procent van de speelbeurten van gesubsidieerde instellingen plaats in Nederland.

Tabel 6-5 Verdeling van de speelbeurten in Nederland en het buitenland (n=69)

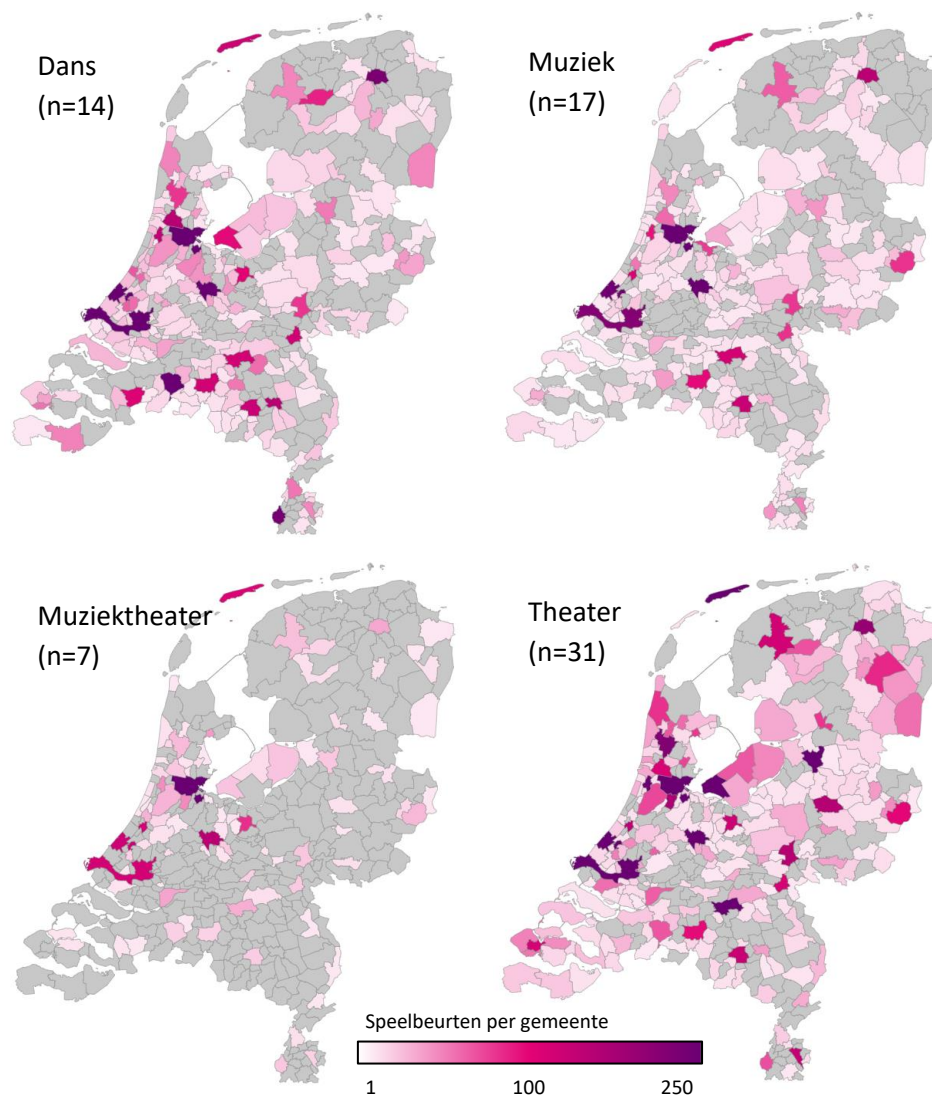
	2013	2014	2015	2016	2013-2016
Nederland	84%	82%	83%	83%	83%
Buitenland	16%	18%	17%	17%	17%

In totaal zijn er gedurende de subsidieperiode door de gezelschappen 27.264 uitvoeringen gerealiseerd in Nederland. De spreiding hiervan is reeds besproken in hoofdstuk 5 en weergegeven in Figuur 5-7. In Tabel 6-6 zijn ze nogmaals opgenomen en afgezet tegen het aantal voorgenomen speelbeurten in de G4 en de verschillende regio's. We zien hier dat het aantal speelbeurten in het buitenland ruim 150 procent hoger lag dan voorgenomen. Rotterdam, Utrecht en de regio Midden hebben het minst geprofiteerd van de extra speelbeurten.

Tabel 6-6 Voorgenomen en gerealiseerde voorstellingen uitgesplits naar de G4, cultuurregio's en buitenland (n=69)

	Voorgenomen	Gerealiseerd	Verschil
Grote 4 gemeenten			
Amsterdam	2606	5984	+129,6%
Rotterdam	1134	1433	+26,4%
's-Gravenhage	715	1620	+126,6%
Utrecht	908	1686	+85,7%
Cultuurregio's			
Noord	1216	2695	+121,6%
Oost	1063	2216	+108,4%
Midden	1282	2055	+60,3%
Zuid	2207	4648	+110,6%
West	2217	4927	+122,2%
Buitenland	2198	5650	+157,1%
TOTAAL	15546	32914	+111,7%

In Figuur 6-11 is de spreiding van de speelbeurten per discipline weergegeven. We zien een grote spreiding van de speelbeurten door het land (zie ook Figuur 5-7 voor het algemene beeld van de spreiding). Binnen elke discipline concentreerden de speelbeurten zich in de G4.

Figuur 6-11 Spreiding van speelbeurten per discipline (grijs is geen speelbeurt)

Reflectie

De bovenbeschreven bevindingen met betrekking tot het nakomen van de subsidieprestaties laten een positief beeld zien. Het aantal toegezegde uitvoeringen is ruimschoots gehaald, zowel het aantal als de zaalgroottes waarvoor de aanvraag was gedaan. Dit geldt voor de gehele groep van instellingen als ook voor de individuele instellingen. Met betrekking tot de realisatie van de doelen van de regeling lijkt hiermee het beoogde publieksbereik ruimschoots te zijn gehaald. Specifieker lijkt door de mate van spreiding ook de mogelijkheid nieuw publiek te bereiken en de lokale publieksbinding te zijn versterkt en vergroot. Dit is meer dan verwacht mocht worden op basis van de plannen. De speelbeurten in 312 gemeenten in Nederland dekken 80 procent van alle gemeenten. Wel is het zo dat in het noorden,

oosten en midden van het land relatief minder gesubsidieerde voorstelling te zien zijn.

6.3 Reflectie interview respondenten

Onder de verantwoordingsplicht van gesubsidieerde instellingen vallen zowel de financiële verantwoording als de verantwoording van de subsidieprestaties. Daarover leggen de instellingen verantwoording af in het jaarverslag en via de jaarrekening. Jaarlijks vindt ook een monitorgesprek plaats tussen de instellingen en een medewerker van het Fonds. Uit de interviews met de instellingen die wij in het kader van dit onderzoek hebben afgenomen blijkt in de eerste plaats dat het Fonds als subsidiënt als zeer benaderbaar en redelijk werd ervaren, met veel kennis van zaken. De jaarlijkse monitorgesprekken vonden vrijwel alle interviewrespondenten prettig en constructief. In deze gesprekken werd op inhoudelijk niveau gesproken over de voortgang van de door de instellingen ingediende plannen. De gesprekken werden als vriendelijk en inhoudelijk professioneel ervaren. Er was mogelijkheid tot het stellen van vragen en het uitwisselen van voortschrijdende inzichten. Hierin was ruimte voor zowel de financiële als inhoudelijk zaken.

“Ik heb jaarlijks een gesprek met 2 mensen, over de inhoudelijke en financiële zaken. Dat is heel prettig. Ze zijn heel professioneel en slim en we kunnen er ook met vragen terecht.” (medewerker culturele instelling)

Verschillende van de geïnterviewde gezelschappen en festivals gaven tevens aan dat men bij het Fonds een willig oor vond als men wilde afwijken van de plannen. Dit gebeurde overigens ook buiten de jaarlijkse monitorcyclus. Als de plannen niet meer haalbaar bleken, konden afspraken gemaakt worden over hoe hier op een andere manier invulling aan gegeven kon worden. Zoals in de voorgaande hoofdstukken al is opgemerkt gold dit niet voor iedereen. Er waren ook instellingen die niet de vrijheid voelde af te wijken van de plannen.

Toch blijkt uit de interviews ook dat vooral de schriftelijke verantwoording in de ogen van verschillende gezelschappen en festivals veel tijd en moeite kostte. Enerzijds snapten ze dat het nodig is om verantwoording af te leggen over de besteding van de subsidiemiddelen. Anderzijds stelden ze vraagtekens bij de nut en noodzaak van delen van de verantwoording en vooral het detailniveau daarvan. Onder *Administratieve lasten* gaan we hier nader op in.

Wijzigingen in plannen en subsidieprestaties

Aanvragers werden gehonoreerd op basis van hun vierjarenplannen. Verschillende instellingen geven aan dat koerswijzigingen of besluiten met betrekking tot het wijzigingen in de plannen en subsidieprestaties konden met het Fonds besproken en afgestemd worden. Het gaf hen de mogelijkheid om de actualiteit te volgen en plannen bij te stellen. Dit was belangrijk voor hen:

“Als maker wil je ‘kort op de bal spelen’, werk maken dat urgentie heeft en wordt geïnspireerd door ontwikkelingen in de maatschappij en het culturele veld” (medewerkers culturele instelling)

Zoals in de voorgaande hoofdstukken al is opgemerkt, waren er anderen die het gevoel hadden de plannen uit te moeten voeren zoals ze deze in de aanvraag hadden voorgesteld.

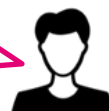
Ook festivals dienden koerswijzigingen te delen met het Fonds. In die gesprekken werd gekeken wat deze wijzigingen betekenden voor de plannen en de afspraken die met het Fonds waren gemaakt. Uit een interview blijkt dat het in de gesprekken dan niet alleen gaat over de cijfers en prestatieafspraken, maar ook over ‘de weg ernaar toe’.

“Het FPK weet heel goed dat de prestatieafspraken soms moeilijk te handhaven zijn. Dat wil niet zeggen dat ze flexibel zijn maar je moet duidelijk aangeven wat verandert en waarom.” (medewerker culturele instelling)

Toch blijkt ook dat afspraken over koerswijzigingen niet altijd soepel verliep. Zo is in een interview aangegeven dat onduidelijkheid van het Fonds over de mogelijkheid van het wisselen van een bepaald aantal voorstellingen in het ene circuit (zaalgrootte) voor een aantal voorstellingen in het andere tot financiële onzekerheid leidde.

“Er werd echter geen uitspraak gedaan of dit kon tot afronding van de subsidieperiode. Dan blijf je als instelling lange tijd in een limbo hangen. De raad van toezicht [...] wilde dan ook niet dat de subsidie in de jaarrekening opgenomen zou worden. [We zaten] daardoor dus met een tekort. Uiteindelijk is dit wel rechtgetrokken, maar het zorgde voor onzekerheid.” (medewerkers culturele instelling)

Administratieve lasten

Zowel gezelschappen als festivals geven aan dat zij de administratieve lasten die de verantwoordingsplicht met zich meebracht als hoog ervoeren. Zo werd aangegeven dat de verantwoording veel tijd kostte en de eisen voor de accountantsverklaring streng waren. Bovendien was het inhuren van een accountant voor sommige instellingen een hoge extra financiële last. Een van de geïnterviewden typeerde dit als 'scheef' in verhouding tot wat er wordt geproduceerd met zo weinig middelen.

Verschillende van de geïnterviewde festivals merkten op dat er veel onnodige zaken worden gevraagd in de verantwoording. Zo werd er gevraagd naar aantallen bezoekers per optreden/voorstelling, maar dit is voor hen onmogelijk om bij te houden. Zij hebben de indruk dat de verantwoording niet was afgestemd op festivals, maar lijkt te zijn gemaakt voor gezelschappen.

Naast de verantwoordingsprocedure bij het Fonds horen we ook van veel geïnterviewden dat de administratieve lasten hoog zijn doordat verschillende subsidiënten hun eigen verantwoordingseisen stellen. Dit wordt aangekaart door zowel gesubsidieerde instellingen als door subsidiërende gemeenten en provincies. De laatstgenoemden proberen als cosubsidiënten in veel gevallen de verantwoordingseisen en -procedures gelijk te trekken met die van het Fonds. Gemeenten en provincies geven aan dat zij aan de voorkant van de subsidieprocedure hierover met het Fonds in gesprek zijn of willen komen.

6.4 Conclusie

De verantwoording van de financiën en de subsidieprestaties waren belangrijke onderdelen van de meerjarige activiteitensubsidie. De financiële verantwoording was van belang om te zien of de regeling bijdroeg aan een vitale podiumkunstensector en ter controle van de subsidieprestaties. Verantwoording van de prestaties was ook van belang omdat de subsidiehoogte was bepaald aan de hand van de voorgestelde speelbeurten, van een bepaalde omvang. Hieronder reflecteren wij op de besproken resultaten en de geluiden uit het veld over de manier van verantwoorden in het licht van de doelstellingen van de regeling.

Financieringsmix

De subsidieafhankelijkheid van de groep gesubsidieerde instellingen is in de periode 2013-2016 met ruim 5 procentpunt afgenomen in vergelijking met 2009-2012. Tussen gezelschappen en festivals binnen de regeling verschilde de mate van subsidie-afhankelijkheid sterk. Bij de gezelschappen was 42 procent van de totale baten eigen inkomsten en 58 procent subsidie-inkomsten. Bij festivals lagen de eigen

inkomsten met 52 procent van de totale baten 10 procentpunt hoger dan bij de gezelschappen.

Financiële gezondheid

Gedurende de subsidieperiode 2013-2016 is de financiële gezondheid van instellingen verbeterd. Met name de liquiditeit en de solvabiliteit van instellingen zijn toegenomen waardoor het risico dat niet aan financiële verplichtingen kan worden voldaan over de groep als geheel is afgenomen. Het weerstandvermogen is aan het eind van de subsidieperiode iets hoger dan aan het begin. Ook hier geldt dat er voor de groep in zijn geheel gemiddeld genomen sprake is van een laag risico. Op instellingsniveau zien we hier echter wel dat aan het eind van de regeling het aantal instellingen met een laag risico is afgenomen. Het aantal instellingen dat een gemiddeld risico liep is toegenomen, dit betekent dat het risico om activiteiten te moeten staken bij tegenvallende inkomsten enigszins was toegenomen.

Over het algemeen genomen is de financiële gezondheid van instellingen verbeterd, wat hen in staat stelt ook in de toekomst als gezonde organisatie te kunnen opereren. Hiermee leveren zij een bijdrage aan de vitaliteit van de podiumkunsten in Nederland.

Subsidieprestaties

Aan de overeengekomen subsidieprestaties hebben de producerende instellingen ruimschoots voldaan. Zowel de toegezegde uitvoeringen en uitvoeringen naar zaalomvang zijn gehaald en ook is er sprake van spreiding door het land. Bovendien zien we dat de speelbeurten die buiten de afspraken vallen niet alleen in de G4, de randstad of standplaats hebben plaatsgevonden, maar zijn verdeeld over de verschillende cultuurregio's. Wel is het zo dat in het noorden, oosten en midden van het land relatief minder gesubsidieerde voorstellingen te zien waren.

Verantwoording

Vanuit de instellingen is er begrip voor het feit dat er over de gesubsidieerde activiteiten verantwoording moest worden afgelegd. Het gaat immers over publieke middelen. Bovendien wordt het Fonds een expertpositie toegeschreven. Naast het bieden van subsidie, boden de medewerkers van het Fonds hulp en dachten zij mee. De verantwoording werd echter door verschillende respondenten ook als te zwaar ervaren in verhouding tot het geld en de middelen beschikbaar voor het uitvoeren van de verantwoording. Zo wordt door instellingen aangegeven dat de administratieve en financiële lasten hoog waren en dat er ook naar onnodige zaken werd gevraagd. Dit laatste gold met name voor de festivals.

Tot slot

Op basis van de verantwoordingscijfers en de gevoerde gesprekken kunnen we zeggen dat de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds een bijdrage heeft geleverd aan een betere financiële situatie en verminderde subsidieafhankelijkheid van veel instellingen in de regeling. Binnen de groep instellingen zijn echter wel verschillen zichtbaar. Zo is het risico om de eigen activiteiten te kunnen voortzetten bij tegenvallende inkomsten licht toegenomen en waren kleine gezelschappen in grotere mate subsidieafhankelijk. De verantwoording van de financiën en prestaties maakt het voor het Fonds mogelijk een vinger aan de pols te houden als het gaat om de doelrealisatie van de regeling. Vanuit de instellingen wordt hierover duidelijk aangegeven dat wijzigingen en ontwikkelingen inherent zijn aan de sector en plannen dus vaak niet vast staan. De interactie hierover met betrekking tot de verantwoording wordt als zeer waardevol en essentieel gezien. Echter laat het onderzoek zien dat niet alle instellingen in gelijke mate de mogelijkheid ervoeren om met het Fonds hierover in gesprek te gaan. Waar de een dit wel ervoer en deed, was er volgens de ander geen ruimte. Dit heeft, zoals we al in de voorgaande hoofdstukken bespraken, in potentie een nadelig effect voor de realisatie van de Fondsdoelen.

7

Samenvatting en conclusie

Het Fonds Podiumkunsten is hét Rijkscultuurfonds voor muziek, muziektheater, dans en theater in Nederland. De algemene doelstelling van het Fonds is *het stimuleren van een kwalitatief zo goed en veelzijdig mogelijk podiumkunstenaanbod met een zo groot mogelijk maatschappelijk bereik*. Het Fonds heeft hiervoor meerdere subsidieregelingen die zich richten op producties, programma's en projecten. Het Fonds evalueert periodiek haar instrumentarium, met als doel hiervan te leren en het instrumentarium te verbeteren.

Het Fonds heeft APE gevraagd de regeling meerjarige activiteitensubsidie 2013-2016 te evalueren. Deze regeling nam in deze periode 60 procent van alle subsidie-middelen van het Fonds voor haar rekening en was qua financiële omvang het belangrijkste instrument van het Fonds. De regeling had als doel *de kwaliteit en pluri-formiteit in de podiumkunsten te stimuleren, het publieksbereik te vergroten* en te bevorderen dat instellingen *ook andere inkomstenbronnen aanboren om de eigen activiteiten te financieren*. Binnen deze regeling konden gezelschappen, ensembles, producenten en festivals subsidie aanvragen. Als hun aanvraag werd gehonoreerd, ontvingen zij subsidie voor een periode van vier jaar.

7.1 Doel en aanpak van het onderzoek

Het Fonds is geïnteresseerd in de *werking en effecten* van de subsidieregeling. Het gaat daarbij om de mate waarin en de manier waarop de subsidieregeling (als kader en de wijze waarop het Fonds deze uitvoerde) een bijdrage heeft geleverd aan de beoogde doelen. In dit onderzoek richten wij ons op de volgende vraag:

In welke mate en op welke wijze worden de doelen van de regeling bereikt, zowel bij de individuele, door het Fonds gesubsidieerde instellingen, als, mede als gevolg daarvan, bij de sector?

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Wat is de beoogde werking van de regeling?
- In welke mate worden de beoogde doelen van de regeling bereikt?
- In welke mate is het bereiken van de doelen het gevolg van de regeling?

- Indien doelen bereikt zijn: hoe heeft de regeling bijgedragen aan het bereiken van de doelen?
- Indien doelen niet bereikt zijn: wat heeft het bereiken van de doelen in de weg gestaan?

Voor de evaluatie van de effecten en werking van de subsidieregeling is een conceptueel model ontwikkeld, waarmee de samenhang tussen wat het Fonds doet (de regeling uitvoeren) en de effecten hiervan beschreven worden. Dit model leverde het kader voor de evaluatie. Voor de evaluatie is vervolgens gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

- (data uit) de plannen van aanvragers en de jaarverslagen;
- de verantwoordingscijfers die instellingen indienen bij het Fonds ter verantwoording van de subsidie;
- een enquête, uitgezet onder alle gesubsidieerde aanvragers en onder een deel van de aanvragers die voldeden aan de geldende subsidie-eisen, maar waarvoor niet voldoende budget was om de aanvraag te honoreren (de B-categorie); en
- interviews bij twaalf gesubsidieerde gezelschappen, vier gesubsidieerde festivals, zes podia/schouwburgen, zeven gemeenten, vier provincies, zes branche-organisaties en het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap.

7.2 Context

De meerjarige activiteitensubsidie in 2013-2016: een periode van bezuinigingen

In 2011 kondigde de toenmalige staatssecretaris van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een forse bezuinig aan in de kunst- en cultuursector. Dit had grote gevolgen voor de sector en voor het Fonds. Ten opzichte van de voorgaande periode werd het budget van het Fonds voor de periode 2013-2016 met 40 procent gereduceerd. Deze korting hing samen met een nieuwe beleidsvisie op de cultuurfondsen waarin een lichtere en minder institutionele vorm van meerjarige ondersteuning centraal stond. Bovendien kwam in deze beleidsvisie ondernemerschap centraal te staan: instellingen werden uitgedaagd om hun banden met de markt en samenleving te verstevigen en eigen inkomsten te verwerven.

Doordat de culturele basisinfrastructuur (BIS), een vergelijkbare meerjarige subsidieregeling die door OCW wordt gefinancierd, evenzeer getroffen werd door bezuinigingen, ontstond extra druk op de meerjarige regeling van het Fonds. Het Fonds is aanvullend op de BIS en richt zich op de instellingen die om verschillende redenen niet tot de basisinfrastructuur behoren. Instellingen die voor de periode 2013-2016 niet meer in aanmerking kwamen voor meerjarige subsidie uit de BIS wendden zich als vanzelfsprekend tot de meerjarige regeling van het Fonds.

Van instellings- naar activiteitensubsidie

Een andere belangrijke verandering ten opzichte van de voorgaande periode was de verschuiving van een meerjarige instellingssubsidie naar een meerjarige activiteitensubsidie. De meerjarige instellingssubsidie voor de periode 2009-2012 werd onder druk van de staatsecretaris in de daarop volgende periode omgezet in een meerjarige activiteitensubsidie. De activiteitensubsidie koppelde de hoogte van het subsidiebedrag direct aan de voorgenomen activiteiten van een instelling. Het Fonds keek hierbij niet alleen naar de omvang en het aantal activiteiten waarvoor subsidie werd aangevraagd, maar ook naar het ondernemerschap van een instelling. Deze nieuwe regeling kende ook een knip waarbij na twee jaar op basis van de resultaten werd besloten of de activiteitensubsidie met nog eens twee jaar verlengd zou worden.

7.3 De beoogde werking van de regeling

De regeling maakte onderscheid tussen twee doelgroepen. De eerste doelgroep zijn de instellingen die zich richten op het produceren en uitvoeren van podiumkunsten. Deze doelgroep duiden we aan als *gezelschappen*, maar ook ensembles en producenten vallen in dit onderzoek hieronder. Festivals en concoursen zijn de tweede doelgroep die voor de regeling in aanmerking kwamen. In de geëvalueerde subsidieperiode is één concours gesubsidieerd, we spreken daarom in dit onderzoek kortweg over *festivals* als we het over deze tweede doelgroep hebben.

De doelstellingen van het Fonds richten zich zowel op de podiumkunstensector als op de individuele gesubsidieerde instellingen. Op sectorniveau had de regeling als doel een bijdrage te leveren aan de kwaliteit, de pluriformiteit en het publieksbereik van het professionele podiumkunstenaanbod in Nederland. Op instellingsniveau beoogde het Fonds een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van producties of festivals, de publieksopbouw en het ondernemerschap van de gesubsidieerde instellingen.

De werking van de regeling in de periode 2013-2016 kreeg in de eerste plaats vorm door de wijze van selectie van subsidieaanvragen van instellingen en de inhoud van hun plannen. Het Fonds beoogde via een *selectieproces* instellingen te selecteren waarvan het de verwachting had dat subsidiëring van deze instellingen zou bijdragen aan het realiseren van de doelen. Daarom werden in het verlengde van de doelen *toetsingscriteria* opgesteld die moesten garanderen dat gehonoreerde aanvragen een bijdrage zouden leveren aan de doelen van het Fonds. Voor de periode 2013-2016 gaat het om de volgende criteria:

- Artistieke kwaliteit (vakmanschap, oorspronkelijkheid en zeggingskracht);

- Ondernemerschap (bedrijfsvoering, inkomstenwerving en publieksbenadering);
- Bijdrage aan de pluriformiteit van het podiumkunstenaanbod in Nederland;
- Bijdrage aan de geografische spreiding in Nederland (standplaats en aanbod);
- Financiële bijdrage van provincie of gemeente (het aangevraagde subsidiebedrag bij decentrale overheden); en
- Bijdrage aan de ontwikkeling van podiumkunsten in Nederland (alleen voor festivals en betreft programmering, state-of-the-art en vernieuwing).

Gedurende de uitvoering van de subsidieperiode werden de resultaten van de instellingen gemonitord via jaarlijkse verantwoording. De criteria werden ook gebruikt tijdens deze *verantwoording*. Daarnaast is het zo dat de subsidieregeling voor gezelschappen een koppeling legde tussen ‘prestaties’ en subsidiehoogte: aanvragers gaven aan wat voor soort activiteiten ze wilden uitvoeren en in welke zalen. De voorgenomen activiteiten waren dus direct de basis voor het subsidiebedrag. Dit is een verschil met de systematiek die daarvoor gold, waarbij het subsidiebedrag was gebaseerd op een door de instelling zelf opgegeven exploitatietekort. De prestaties over aantal en omvang van activiteiten waarvoor subsidie was aangevraagd werden dan ook gemonitord. Voor de festivals gold een vast subsidiebedrag per editie. Voor festivals was er dus geen sprake van een koppeling tussen prestaties en subsidiehoogte.

De uiteindelijke realisatie van de doelen was alleen indirect beïnvloedbaar door het Fonds. De uiteindelijke realisatie van de doelen was namelijk primair afhankelijk van de wijze waarop gesubsidieerde instellingen vorm gaven aan hun activiteiten en de mate waarin die vormgeving bijdroeg aan het bereiken van de doelen van de regeling. Dit *uitvoeringsproces* was alleen indirect beïnvloedbaar door het Fonds via de processen van toekenning (selectie) en verantwoording waarin de toetsingscriteria en de subsidieprestaties centraal stonden.

Hieronder gaan we eerst in op de uitkomsten van de regeling – de selectie van instellingen en hun ‘prestaties’. Vervolgens gaan we in op de mate waarin deze hebben bijgedragen aan de realisatie van de fondsdoelen (doelrealisatie).

7.4 Uitkomsten van de regeling

Selectie van instellingen

Voor de subsidieperiode 2013-2016 zijn 203 subsidieaanvragen ingediend bij het Fonds. 153 aanvragen kwamen op basis van hun plannen in aanmerking voor subsidiëring. Uiteindelijk zijn 82 aanvragen gehonoreerd. Voor 71 aanvragen was er onvoldoende budget om de aanvraag te honoreren. Van de 82 gehonoreerde aanvragen zijn 55 subsidies toegekend aan instellingen met een standplaats in een van

de vier grote gemeenten van Nederland (67%). 27 gehonoreerde aanvragers zijn gevestigd buiten de vier grote steden (33%). Deze verdeling is exact gelijk aan die in de daaraan voorafgaande subsidieperiode.

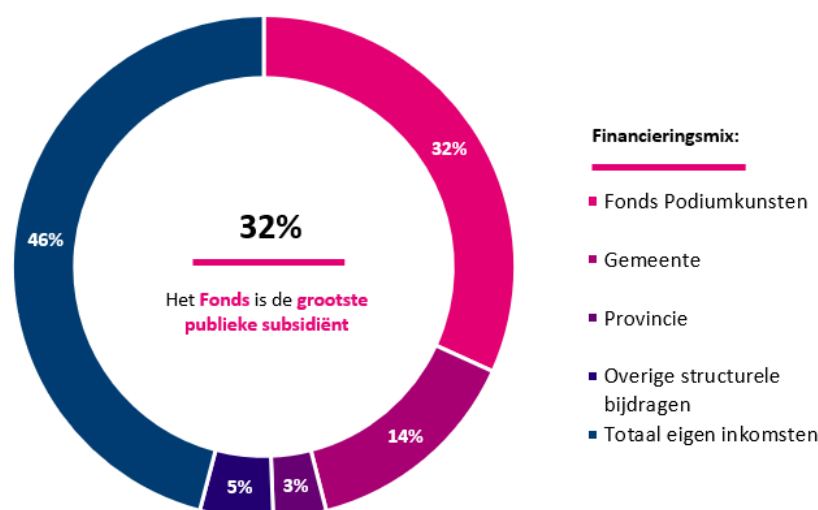
Een minderheid van de instellingen was 'nieuw' in de subsidieregeling (9%). Dat wil zeggen dat zij niet eerder een meerjarige subsidie ontvingen van het Fonds of vanuit de BIS. De overige instellingen ontvingen in de voorgaande subsidieperiode ook meerjarige ondersteuning, ofwel van het Fonds, ofwel vanuit de BIS. Dit betekent dat continuïteit tussen de subsidieperiodes voor het overgrote deel van de instellingen is gerealiseerd. Keerzijde is dat de mogelijkheid voor nieuwe instellingen om voor de meerjarige regeling in aanmerking te kunnen komen, beperkt was.

De omvang van de regeling

De omvang van de regeling was beperkt waardoor een gelimiteerd aantal instellingen gefinancierd konden worden. Voor de regeling zijn 203 aanvragen ingediend. Het totaal aangevraagde bedrag door de instellingen was 52,5 miljoen euro op een totaal budget van 24,2 miljoen euro. Daarmee was het aangevraagde bedrag 214 procent hoger dan het daadwerkelijke budget. De druk op de regeling voor festivals was nog hoger. Daar was het aangevraagde budget 305 procent hoger dan het beschikbare budget en zijn 13 van de 25 aanvragen gehonoreerd. Duidelijk is dat in de beleving van gehonoreerden en niet-gehonoreerden de omvang van de subsidieregeling te beperkt was.

Financiële uitkomsten

In onderstaande figuur zijn voor de periode 2013-2016 de inkomsten van de instellingen weergegeven uitgesplitst naar bron. De eigen inkomsten van instellingen zijn daarbij samengenomen. Deze post omvat private bijdragen, publieksinkomsten en sponsorinkomsten.

Figuur 7-1 Financieringsmix instellingen 2013-2016

Het aandeel van de meerjarige activiteitsubsidie van het Fonds in de totale inkomsten van instellingen is gemiddeld 32%. Dat is 13 procentpunt lager dan in de periode 2009-2012. De subsidieafhankelijkheid van de instellingen van het Fonds, en van publieke middelen in het algemeen, is in de periode 2013-2016 afgenomen vergeleken met de periode 2009-2012. Het aandeel van de totale eigen inkomsten in de totale baten is gemiddeld ruim zes procentpunt toegenomen: van 40 procent in de periode 2009-2012 naar 46 procent in de periode 2013-2016. Deze toename van de eigen inkomsten en afname van subsidie-inkomsten ten opzichte van de vorige subsidieperiode zien we zowel bij de gezelschappen als bij festivals. We zien ook dat de financiële gezondheid – gemeten aan een drietal indicatoren – van de instellingen in de subsidieperiode is verbeterd.

Realisatie subsidieprestaties

Zoals al is aangegeven legt de subsidieregeling een koppeling tussen prestaties en de hoogte van de subsidie. In het geval van de gezelschappen gaven aanvragers aan wat voor soort activiteiten ze wilden uitvoeren en in welke zalen van een bepaalde omvang. De voorgenomen activiteiten waren dus direct de basis voor het subsidiebedrag. De voorgenomen prestaties hadden daarmee ook een belangrijke rol bij de monitoring en verantwoording. Voor festivals gold een vast subsidiebedrag per editie, afhankelijk van de omvang van het festival. De hoogte van de subsidie was niet afhankelijk van prestaties in termen van gerealiseerde activiteiten. Wel vroeg het Fonds festivals verantwoording af te leggen over zaken als aantal bezoekers en aantal voorstellingen of concerten. Omdat voor festivals de hoogte van de subsidie niet afhankelijk was van prestaties, bespreken we hieronder enkel de subsidieprestaties van de gezelschappen.

In vergelijking met de subsidieperiode 2009-2012 was er minder geld te verdelen en zaten er minder instellingen in de regeling. Desondanks zien we dat het totaal aantal uitvoeringen per jaar is toegenomen en dat het gemiddeld aantal uitvoeringen per instelling eveneens fors is toegenomen. Gezelschappen realiseerden in de periode 2013-2016 gemiddeld 55 procent meer uitvoeringen per jaar dan in de periode 2009-2012. Het gemiddeld aantal uitvoeringen per gezelschap per jaar is toegenomen van 77 naar 119. Op basis van deze evaluatie zien wij twee mogelijke verklaringen voor deze toename. In de eerste plaats kan de ervaren prestatiedruk (zie ook hieronder) hebben geleid tot over-presteren: om het risico op korting op de subsidie te beperken hebben gezelschappen meer voorstellingen gespeeld dan noodzakelijk voor verantwoording van de Fondssubsidie. Een andere mogelijke verklaring zien wij in het feit dat gezelschappen ook ondersteund werden door andere (publieke en private) fondsen en lokale overheden. Op hun beurt vroegen deze subsidiënten ook bepaalde prestaties voor subsidiëring. Gezelschappen waren in de subsidieperiode 2013-2016 door de toegenomen druk op het subsidiebudget van het Fonds, in hogere mate afhankelijk van andere subsidiënten dan in de periode 2009-2012.

Gedurende de jaren 2013-2016 vond gemiddeld 83 procent van de speelbeurten van gesubsidieerde gezelschappen plaats in Nederland. Dit is ruim boven de minimumeis van 50 procent die het Fonds stelt.

7.5 Doelrealisatie

Voor een overgrote meerderheid van de instellingen vormt de subsidie van het Fonds een substantieel deel van de totale begroting (gemiddeld 32%). Het wegvalLEN van de subsidie zou voor veel instellingen dus een grote impact hebben. Het onderzoek laat ook zien dat subsidiëring en de wijze waarop instellingen vorm gaven aan de activiteiten, de doelen van het Fonds positief beïnvloed hebben. Op welke onderdelen en hoe, bespreken we hieronder.

Kwaliteit

Artistieke kwaliteit is zowel voor de gesubsidieerde instellingen als voor het Fonds een belangrijke doelstelling. Via het toekenningsproces selecteerde het Fonds de instellingen die ten opzichte van de anderen hoog 'scoorden' op (onder andere) artistieke kwaliteit.

De evaluatie laat zien dat subsidiëring door het Fonds instellingen in staat stelde om een hoog artistiek niveau te bereiken, of vast te houden. De meerjarige activiteitsubsidie bood instellingen rust en tijd om aan producties en programma's van hoog niveau te werken. Daarnaast gaf de subsidie de instellingen de financiële

ruimte om te investeren in onder andere talent, decors, video, soundscapes en technische en artistieke innovaties. Dit alles draagt bij aan de oorspronkelijkheid, vakmanschap en zeggingskracht van producties en programma's van de gesubsidiëerde gezelschappen en festivals. Uit het onderzoek blijkt dat de subsidiemiddelen met voorrang voor de inhoudelijke kwaliteit van producties en programma werden aangewend. De meerjarige activiteitensubsidie had daarmee dus een groot effect op de kwaliteit van producties en programmering, zowel wat betreft de borging als de stimulering van kwaliteit. Anderzijds laat het onderzoek zien dat instellingen die niet (meer) meerjarig ondersteund werden door het Fonds wel bezuinigden op de honoraria van medewerkers, het aantal en de omvang van producties en bijvoorbeeld ook op de promotie en marketing, maar zo min mogelijk concessies deden aan de artistieke inhoud en kwaliteit.

Pluriformiteit

Het Fonds definieert pluriformiteit langs verschillende lijnen. Het gaat om pluriformiteit in verschijningsvormen, genres, specialisaties en diversiteit van makers en publiek. Het uitgangspunt is dat een breder aanbod een breder publiek trekt en daarmee bijdraagt aan het vergroten van publieksbereik. Het idee dat pluriformiteit van het aanbod belangrijk is, wordt ook door de sector en de gesubsidiëerde instellingen onderschreven en zij leveren hier actief een bijdrage aan. Het Fonds selecteerde die plannen die ten opzichte van de anderen in hoge mate bijdroegen aan de pluriformiteit van de podiumkunstensector.

Op basis van de evaluatie signaleren wij dat de toekennings- en verantwoordingscriteria mogelijk kunnen zorgen voor een bepaalde mate van homogenisering. Geïnterviewden geven aan dat bij de beoordeling van de subsidieaanvragen voornamelijk vanuit de 'traditionele' disciplines naar aanvragen werd gekeken. Aanvragen werden beoordeeld op kwaliteitscriteria gerelateerd aan een van deze disciplines. Nieuwe multidisciplinaire initiatieven moesten hierdoor worden gecategoriseerd in een van deze traditionele disciplines. Dit betekende dat deze multidisciplinaire initiatieven werden beoordeeld op basis van criteria die niet volledig op dit type producties of programma's van toepassing zijn. Het kon hierdoor lastig zijn voor (nieuwe) makers om toegelaten te worden tot de regeling. Toch blijkt uit de evaluatie ook dat het Fonds openstaat voor en experiment en nieuwe kunstvormen stimuleert.

Publieksbereik

Bij het vergroten van het publieksbereik gaat het niet alleen om de aantallen en spreiding maar ook om het bereiken van nieuwe doelgroepen. De geografische spreiding van speelbeurten van gezelschappen, en daarmee het aanbod van podiumkunsten, blijkt niet evenredig over het land verdeeld te zijn. We zien een concentratie in de vier grote steden en het Westen en Zuiden van Nederland. Dit geldt

niet voor de festivals. Zes van de dertien festivals vonden plaats in één van de vier grote steden. De overige zeven festivals vonden plaats buiten deze steden. Verder is er veel verschil in spreiding tussen de verschillende kunstdisciplines en komen verreweg de meeste gehonoreerde instellingen, circa 50 procent, uit Amsterdam.

We constateren dat de concurrentiepositie van instellingen in de regio minder gunstig is dan die van instellingen uit de Randstad. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn een beperktere omvang van cofinanciering en faciliteiten alsmede een minder groot potentieel bereik. Daarnaast geven verschillende gezelschappen aan dat het lastig is om een publiek op te bouwen buiten de eigen standplaats of regio (dit geldt ook voor gezelschappen uit de Randstad) omdat, door de druk om verspreid te spelen, de lokale speelfrequentie beperkt is. Naast de locatie is namelijk ook de frequentie van het aantal speelbeurten op die locatie belangrijk voor het publieksbinding. Bij de toekenning (beoordeling van aanvragen) had (de kwaliteit van) duurzame publieksopbouw een kleiner gewicht ten opzichte van de spreiding van voorstellingen over het land. In de ogen van verschillende gezelschappen is dit niet bevorderlijk voor publieksopbouw.

Ondernemerschap

Ondernemerschap wordt door het Fonds gedefinieerd aan de hand van drie aspecten, te weten: inkomstenwerving, bedrijfsvoering en publieksbenadering. Onder druk van de bezuinigingen enerzijds en de prioriteit die in het subsidiebeleid sinds 2013 aan ondernemerschap wordt gegeven anderzijds, is het aandeel van eigen inkomsten toegenomen ten opzichte van de subsidieperiode 2009-2012 (zie ook Uitkomsten). De eigen inkomsten zijn gemiddeld de omvangrijkste bronnen van inkomsten. De twee belangrijkste bronnen van eigen inkomsten zijn private financiering en publieksinkomsten. Instellingen onderkennen het belang van ondernemerschap, maar geven aan dat het verwerven van eigen inkomsten en het vergroten daarvan, lastig is. Zeker wanneer het om minder toegankelijke vormen van podiumkunsten gaat zoals bijvoorbeeld hedendaagse muziek- of theaterproducties.

Het onderzoek laat zien dat instellingen een spanning ervaren tussen hun artistieke werkzaamheden en hun zakelijke verplichtingen. Hoewel instellingen zich steeds meer bewust zijn van het belang van gezonde bedrijfsvoering, gaven zij prioriteit aan hun artistieke werkzaamheden (zie ook *Kwaliteit*). Ook zien we dat instellingen door onderlinge samenwerking en door samenwerking met podia tegen zo laag mogelijke kosten kwalitatief hoogwaardige producties (proberen te) brengen.

7.6 Knelpunten en verbetermogelijkheden

Zowel in artistieke zin als voor het publieksbereik van de instellingen is de meerjarige activiteitensubsidie essentieel. Veel instellingen kunnen zonder de subsidie niet bestaan of zouden hun activiteiten substantieel moeten terugschroeven. De bovenstaande uiteenzetting laat zien dat de regeling en de wijze waarop het Fonds deze uitvoerde een stimulerende werking had op de kwaliteit, pluriformiteit, publieksbereik en ondernemerschap van de instellingen. Het onderzoek laat zien dat de beoogde werking van de regeling door de daadwerkelijke werking bereikt werd. Het toekennings- en verantwoordingsproces, met de daarbij horende toetsingscriteria en subsidieprestaties, hadden de gewenste werking. Selectie op basis van toetsingscriteria en controle op de uitvoering via monitoring en verantwoording droegen bij aan de realisatie van de doelen van de regeling. Toch kunnen we ook een aantal knelpunten (ook ongewenste effecten) en verbetermogelijkheden aanwijzen. In het onderstaande gaan we hier op in.

Beperkte nieuwe instroom mogelijk risico voor innovatie en pluriformiteit

De druk op de regeling is door de beperkte omvang van het budget groot. In de periode 2013-2016 nam deze druk toe door de inkrimping van het budget en door de druk vanuit de BIS. De instroom van instellingen die niet eerder meerjarig door het Fonds of vanuit de BIS ondersteund werden, was beperkt. Minder dan 10 procent van de gehonoreerde aanvragen was van een instelling die hiervoor geen meerjarige subsidie ontving.

De beperkte nieuwe instroom lijkt een gevolg van een combinatie van factoren, namelijk: de doelstelling van de regeling (continuïteit bieden) en een afschrikkende effect. Het afschrikkende effect ontstaat door de belasting van het doen van een aanvraag gecombineerd met de beperkte kans op honorering, zelfs als de beoordeling positief is. Voldoende capaciteit en een bepaalde mate van professionaliteit is vereist om een kansrijke aanvraag te doen voor de meerjarige regeling. Anderzijds is deze uitkomst het min of meer onvermijdelijke resultaat van de doelstelling van de regeling en de daaruit voortvloeiende selectiecriteria.

Nieuwe instroom is belangrijk, maar het is niet de enige voorwaarde voor innovatie en pluriformiteit in de sector. Ook gevestigde instellingen experimenteren en innoveren. Deze *establishment bias* kan echter in de weg staan van vernieuwing en verbreding van de pluriformiteit van het podiumkunstenlandschap.

Het Fonds kan dit potentiële risico voorkomen door bijvoorbeeld ondersteuning te bieden bij een aanvraag of een voortraject te introduceren dat nieuwe instellingen helpt de professionaliseringsslag te maken die nodig is voor een succesvolle aanvraag van de meerjarige activiteitensubsidie – dit in aanvulling op de andere

subsidiereregelingen van het Fonds die professionalisering ook ondersteunen. Op die manier staan de deuren open voor de ‘nieuwe ontwikkelaars’ en worden de ‘gevestigden’ gestimuleerd zich te blijven ontwikkelen. Er zijn echter wel grenzen aan de mate waarin het Fonds ondersteuning kan bieden. Het Fonds moet er voor waken dat het bepaalde groepen aanvragers niet bevoor- of benadeelt ten opzichte van anderen. Het Fonds kan ook nadenken hoe het, samen met lokale en andere publieke financiers van podiumkunsten, de toegankelijkheid van en instroommogelijkheid tot de meerjarige regeling kan vergroten. De regionale culturele infrastructuur kan hier een rol spelen als lokale incubator voor de professionaliseringsslag die gemaakt moet worden.

Strategisch aanvraagdgedrag en prestatiedruk kunnen leiden tot behoudendheid

De meerjarige regeling van het Fonds is een activiteitensubsidie. Dit betekende dat voor gezelschappen voorgenomen en gerealiseerde activiteiten direct van invloed waren op de hoogte van de subsidie. Zij legden zich daarom vast op subsidieprestaties: het aantal uitvoeringen van een bepaalde omvang. Voor festivals geldt dit niet. Voor festivals gold een vast subsidiebedrag per editie. Voor hen was deze koppeling tussen subsidieprestatie en de hoogte van de subsidie er niet. Wel stelde festivals een plan op. Op basis van dit plan werd de subsidieaanvraag al dan niet gehonoreerd.

De evaluatie laat zien dat de koppeling tussen subsidiehoogte en prestaties tot strategisch aanvraagdgedrag leidde bij gezelschappen. Omdat de subsidie afhankelijk was van vooraf vastgelegde prestaties, waren gezelschappen geneigd te kiezen voor meer toegankelijke, beter programmeerbare producties of vroegen zij subsidie aan voor minder uitvoeringen dan achteraf gezien gerealiseerd hadden kunnen worden. Dit kan de artistieke kwaliteit, vernieuwing, maar ook het pluriformiteit en publieksbereik belemmeren. Daarnaast signaleren we dat gezelschappen een zekere mate van prestatiedruk ervoeren om de afgesproken aantallen uitvoeringen te realiseren.

Ook betekende de eis om een gedetailleerd productieplan voor vier jaar vast te leggen dat de ruimte om ervan af te wijken beperkt was. Dit gold voor zowel gezelschappen als festivals. Het risico op het niet realiseren van de plannen en subsidieprestaties en, als gevolg daarvan, het niet volledig gehonoreerd zien van de aangevraagde subsidie, had invloed op de uitvoering van de plannen. Het leidde ertoe dat een deel van de instellingen het gevoel had niet (voldoende) in staat te zijn om in te spelen op de actualiteit en de ontwikkelingen in de sector en de samenleving. Veranderende artistieke inzichten of nieuwe mogelijkheden konden het namelijk wenselijk maken om bepaalde activiteiten op een manier uit te voeren die afweek van het gehonoreerde plan. Hoewel sommige instellingen aangeven dat het Fonds openstond voor aanpassing van het plan, mits goed onderbouwd, ervoeren lang

niet alle instellingen deze ruimte. Zij hadden het gevoel de plannen uit te moeten voeren zoals ze deze in de aanvraag hadden voorgesteld. Wij signaleren hier een potentiële belemmering voor realisatie de fondsdoelstellingen met betrekking tot kwaliteit, vernieuwing en pluriformiteit.

Het Fonds moet een balans zien te vinden tussen de verantwoording van de verstrekte subsidies op basis van gerealiseerde prestaties en de behoefte artistieke ontwikkeling te stimuleren. Het stellen van eisen aan de toekenning en verantwoording van de subsidie kunnen de subsidieontvanger in zijn wendbaarheid en ontwikkeling beperken. De mate waarin instellingen aangeven hiervan hinder te ondervinden verschilt sterk. Het Fonds biedt de ruimte om af te wijken van de initiële aanvraag. Niet alle respondenten geven aan deze ruimte te hebben ervaren.

Afhankelijkheid bij subsidiëring

Regionale cofinanciering is van wezenlijk belang voor de instellingen. De subsidie van het Fonds is, gemiddeld genomen, goed voor circa een derde van de totale inkomsten van de instellingen. Daarnaast is gemiddeld 20 procent van de inkomsten afkomstig van lokale overheden (provincies en gemeenten). We constateren bovendien dat er een bepaalde mate van wederzijdse afhankelijkheid van de subsidiestromen is: het Fonds vindt regionale cofinanciering van belang, regionale subsidiënten vinden ondersteuning door het Fonds een pré. De aansluiting en afstemming tussen het Fonds en de regionale subsidiënten was echter niet optimaal, waardoor instellingen in geval van niet-honoreren van de aanvraag door het Fonds ofwel een lokale subsidiënt, in de problemen konden komen.

Omvang van de regeling beperkt

De omvang van de regeling is beperkt waardoor een gelimiteerd aantal instellingen gefinancierd konden worden. Het aangevraagde bedrag was 214 procent hoger dan het daadwerkelijke budget. Daarnaast laat de evaluatie zien dat zelfs bij de gehonoreerde instellingen de financiële bijdrage van het Fonds niet in alle gevallen voldoende was om de activiteiten conform plan uit te voeren. Het bedrag per voorstelling was niet altijd toereikend. Hierdoor zijn middelen die bedoeld waren voor bedrijfsvoering uitgegeven aan producties en programma's. Wij signaleren dat hierdoor fondsdoelen als publieksbereik en vakmanschap in het nauw kunnen zijn gekomen.

Bijlage 1 Beschrijving onderzoeksplan

In het onderzoek is aan de hand van het in Hoofdstuk 1 beschreven conceptuele model onderzocht wat de effecten en werking waren van de subsidieregeling en van de wijze waarop het Fonds deze uitvoerde. Daarbij is gebruik gemaakt van een mix van kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethoden:

- Analyse verantwoordingscijfers
- *Tekst mining* van jaarverslagen
- Enquête onderzoek
- Interviews

Deze worden hieronder kort uitgewerkt.

Analyse verantwoordingscijfers

Aan de hand van de verantwoordingscijfers van instellingen zijn we nagegaan hoe de prestaties van de instellingen zich verhouden tot de drempelnormen opgenomen in de regeling en de overeengekomen subsidieprestaties op basis van de subsidieaanvraag en -verstrekking. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van de cijfers van het Fonds over de aanvragen en toekenningen en de financiële en inhoudelijke verantwoordingscijfers van instellingen. Dit hebben wij gedaan op geaggregeerd niveau en uitgesplitst naar jaar en discipline, om zowel inzicht te krijgen in het algemene beeld als in ontwikkelingen gedurende de subsidieperiode.

Text mining van de jaarverslagen

Omdat de aandacht van instellingen voor de doelen van de regeling moeilijk te kwantificeren is, hebben wij ervoor gekozen om hier op basis van analyse de jaarverslagen een beeld van te krijgen. Om niet alle jaarverslagen handmatig voor de jaren 2013 t/m 2016 van de 82 instellingen binnen de Regeling door te hoeven nemen is gebruik gemaakt van *text mining*. Hierbij hebben wij ons gericht op de mate waarin instellingen aandacht hadden voor onderwerpen die aansluiten bij de doelen die het Fonds Podiumkunsten voor ogen had met de regeling:

- Artistieke kwaliteit
- Ondernemerschap
- Pluriformiteit
- Spreiding
- Bestuur
- Inbedding

Voor de tekstmining zijn de volgende stappen doorlopen. Allereerst is er een lijst met zoekwoorden gerelateerd aan de doelen in de regeling opgesteld en geclusterd

in de hierboven genoemde onderwerpen. Vervolgens zijn de gekozen zoekwoorden met behulp van een programma automatisch opgezocht in de jaarverslagen. Tot slot zijn de resultaten, bestaande uit het aandeel van instellingen dat per jaar bepaalde zoekwoorden gebruikt in hun jaarverslagen, geanalyseerd en in beeld gebracht om te kijken naar de ontwikkeling in de periode 2013 t/m 2016.

Webenquête

Om inzicht te krijgen in het belang, de werking en het effect van de regeling meerjarige activiteitensubsidie 2013-2016 is een webenquête opgesteld. Deze is uitgezet onder twee populaties, te weten:

1. Alle gesubsidieerde aanvragers
2. Een selectie van aanvragers die wel voldeden aan de geldende subsidie-eisen, maar buiten de regeling zijn gevallen door ontoereikend budget (de B-categorie).

Een analyse van de respons en non-respons is opgenomen in Bijlage 2 .

De webenquête bevatte stellingen over de doelstelling van het Fonds en de regeling; vragen over het toekenningsproces van het Fonds voor de Regeling en de meerwaarde van de subsidie in 2013-2016 voor het functioneren van instellingen; en stellingen over het belang en de werking van de regeling. Voor aanvragers die wel voldeden aan de aanvraag maar uiteindelijk door ontoereikend budget niet in de regeling zaten was de enquête ingekort. Een deel van de vragen over de meerwaarde van de regeling en de stellingen over het belang en de werking waren hierin weggelaten. De vragen en stellingen zoals voorgelegd in de webenquête zijn opgenomen in Bijlage 3.

Interviews

In aanvulling op de data-analyse en enquête zijn achtergrondgesprekken gevoerd met instellingen, podia, brancheorganisaties, gemeenten, provincies en het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. In deze gesprekken is stilgesproken over:

- Het belang van de regeling/subsidie voor de podiumkunstensector in Nederland
- De meerwaarde van de regeling
- De doelen van de regeling: het stimuleren van artistieke kwaliteit, pluriformiteit, het publieksbereik en ondernemerschap
- De gestelde drempelnormen en beoordelingscriteria die in de regeling zijn opgenomen om de gestelde doelen te bereiken
- Het toekenningsproces
- De resultaten van de regeling
- Verschillen tussen FPK en niet FPK-instellingen
- Regionale cofinanciering

- Knelpunten van en verbeterpunten

Een overzicht van de mensen en organisaties met wie is gesproken is opgenomen in Bijlage 4.

Bijlage 2 Respons en non-respons

In deze bijlage rapporteren we over de respons en non-respons.

Respons

De enquête is uitgezet onder alle instellingen die in de periode 2013-2016 meerjarige subsidie ontvingen van het Fonds. Tevens is de enquête uitgezet onder een deel van de instellingen wiens score hen wel kwalificeerde voor subsidie, maar waarvoor ontoereikend budget was. Dit zijn instellingen die onder de zaaglijn in de B-categorie vielen. In totaal zijn er 131 instellingen aangeschreven. Hiervan hebben er 58 de enquête (deels) ingevuld (44%). 41 instellingen hebben de enquête compleet ingevuld. Dit is een netto respons van 31% (zie Tabel 7).

Tabel 7 Responsverantwoording webenquête

Aangeschreven	N	%
Totaal	131	100%
Instellingen in de regeling	82	63%
Instellingen uit de B-categorie	49	37%

Respons	N	%
Totaal	58	44%
Instellingen in de regeling	43	52%
Instellingen uit de B-categorie	15	31%

Waarvan compleet ingevuld	N	%
Totaal	41	31%
Instellingen in de regeling	30	37%
Instellingen uit de B-categorie	11	22%

Non-respons

Om na te gaan of er sprake is van selectieve respons (onder- of oververtegenwoordiging van respondenten met bepaalde kenmerken) hebben we een non-respons-analyse uitgevoerd. De aangeschreven instellingen worden wel (63%) of niet (37%) gesubsidieerd via de Deelregeling Meerjarige Activiteitsubsidie 2013-2016. De instellingen die de enquête volledig hebben ingevuld behoren relatief vaker tot de groep die wel gesubsidieerd wordt vanuit de regeling respectievelijk 73 procent en 27 procent.

De aangeschreven gesubsidieerde instellingen kunnen worden onderverdeeld in de disciplines theater (39%), muziek (20%), dans (17%), festivals (16%) en

muziektheater (8%). De instellingen die de enquête hebben ingevuld behoren relatief vaker tot de discipline muziek (30%) en minder vaak tot de discipline festivals (10%). Het aandeel van de andere disciplines in de respons is evenredig aan hun aandeel onder de aangeschreven instellingen.

Uit deze non-responsanalyse kunnen we opmaken dat de respons relatief hoger is voor instellingen die gesubsidieerd zijn in de regeling. Binnen de groep gesubsidieerde instellingen geldt met name voor instellingen binnen de discipline muziek.

Bijlage 3 Vragenlijst enquête

INTRODUCTIE TEKST

Dit is een enquête over het Fonds Podiumkunsten en specifiek over de Deelregeling meerjarige activiteitensubsidies **2013-2016**. Voor deze regeling heeft u een subsidieaanvraag ingediend. Voor enkele vragen geldt dat deze alleen van toepassing zijn voor gezelschappen of festivals en niet voor beiden. In dat geval kiest u het best passende antwoord.

De enquête bevat vragen over de volgende onderwerpen:

- de doelstelling van het Fonds Podiumkunsten en de Regeling meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016;
- het toekenningsproces;
- de meerwaarde van de subsidie in 2013-2016 voor uw instelling;
- het belang en de werking van de regeling.

Als laatste vragen we u naar suggesties ter verbetering van de Regeling meerjarige activiteitensubsidies.

INTRODUCTIE BIJ VRAGEN 1 EN 2

De volgende vragen gaan over de doelstelling van het Fonds Podiumkunsten en de Regeling meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016.

Doelen van het Fonds en de Regeling

Voor de periode 2013-2016 heeft u een aanvraag ingediend in het kader van de Deelregeling meerjarige activiteitensubsidies (hierna: de regeling) van het Fonds Podiumkunsten.

1. Hieronder volgt een aantal stellingen/vragen over de **visie, missie en doelstellingen van het** Fonds Podiumkunsten. Kunt u voor de volgende uitspraken aangeven of u het er zeer mee oneens, mee oneens, niet mee oneens/niet mee eens, mee eens of zeer mee eens bent?
 - a. De doelen van het fonds zijn bij mij bekend.
 - b. De doelen van het fonds sluiten aan bij de doelen/plannen/visie van mijn instelling.
 - c. Het fonds draagt bij aan de vitaliteit en pluriformiteit in het podiumkunstenlandschap.

- d. Het fonds draagt bij aan vergroting van de publieke toegankelijkheid van het podiumkunstenlandschap.
2. Hieronder volgen een aantal stellingen/vragen over de **deelregeling meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016** van het Fonds Podiumkunsten. Kunt u voor de volgende uitspraken aangeven of u het er zeer mee oneens, mee oneens, niet mee oneens/niet mee eens, mee eens of zeer mee eens bent?
- a. Het doel van de regeling is bij mij bekend.
 - b. Het doel van de regeling sluit aan bij de doelen/plannen/visie van mijn instelling.
 - c. De regeling van het fonds draagt bij aan een kwalitatief hoogwaardig en pluriform aanbod van professionele podiumkunsten in Nederland.
 - d. De regeling van het fonds draagt bij aan het opbouwen en bereiken van publiek voor professionele podiumkunsten in Nederland.
 - e. De regeling van het fonds stimuleert het ondernemerschap van professionele podiumkunstinstanties in Nederland.

INTRODUCTIE BIJ VRAGEN 3 TOT EN MET 6

De volgende vragen gaan over het toekenningsproces van het Fonds Podiumkunsten voor de Regeling meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016.

Toekenningsproces

Om in aanmerking te komen voor subsidie moest aan een aantal drempelnormen worden voldaan, te weten:

- A. een minimaal aantal uitvoeringen van gemiddeld 40 per jaar in de periode 2009-2011, of voor festivals en concoursen, het minimaal 3 maal hebben gerealiseerd van het festival of concours, en
 - B. een eigeninkomstenquote van 20 procent.
3. Kunt u bij de volgende stellingen aangeven of u het er zeer mee oneens, mee oneens, niet mee oneens/niet mee eens, mee eens of zeer mee eens bent?
- a. Norm A is een goed selectie criterium voor instellingen die in aanmerking zouden moeten komen voor een meerjarige activiteitensubsidie.
 - b. Norm B is een goed selectie criterium voor instellingen die in aanmerking zouden moeten komen voor een meerjarige activiteitensubsidie.
 - c. De drempelnormen hebben geleid tot twijfel over het indienen van een aanvraag.

Ter beoordeling zijn de aanvragen voor subsidie getoetst op de volgende **criteria**: (1) artistieke kwaliteit, (2) ondernemerschap, (3) pluriformiteit, (4) geografische

spreiding en (5) de aanwezigheid van financiële bijdrage van decentrale/lokale overheden. Aanvragen voor de festivals zijn hiernaast ook beoordeeld op de bijdrage aan de ontwikkeling van de podiumkunsten in Nederland. Deze criteria zijn in de regeling toegelicht.

4. Kunt u van de volgende toetsingscriteria aangeven of u het er zeer mee oneens, niet mee oneens/niet mee eens, mee oneens, mee eens of zeer mee eens bent dat ze relevant zijn voor de ontwikkeling van de podiumkunsten in Nederland?
 - a. Artistieke kwaliteit
 - b. Ondernemerschap
 - c. Pluriformiteit
 - d. Geografische spreiding
 - e. Financiële bijdrage van decentrale/lokale overheden

5. Kunt u aangeven of de toetsingscriteria zeer sterk, sterk, enigszins/matig of niet van invloed zijn geweest op de plannen en/of doelen zoals u die in de aanvraag heeft gesteld, met betrekking tot de volgende punten:
 - a. de inhoud van onze producties/programma's
 - b. het aantal uitvoeringen
 - c. het aantal producties
 - d. het aantal speellocaties
 - e. spreiding van speellocaties
 - f. publieksopbouw
 - g. positionering
 - h. talentontwikkeling
 - i. experiment en innovatie
 - j. bedrijfsvoering
 - k. inkomstenwerving / het genereren van eigen inkomsten
 - l. programmering (alleen voor festivals)

6. Naast de toetsingscriteria zijn de aanvragen voor subsidie ook beoordeeld op innovatie en talentontwikkeling. Dit bood aanvragers de kans op een innovatietoeslag van 20%. Kunt u aangeven of de innovatietoeslag zeer sterk, sterk, enigszins/matig of niet van invloed zijn geweest op de plannen en/of doelen zoals u die in de aanvraag heeft gesteld, met betrekking tot de volgende punten:
 - a. de inhoud van onze producties/programma's
 - b. het aantal uitvoeringen
 - c. het aantal producties
 - d. het aantal speellocaties
 - e. spreiding van speellocaties

- f. publieksopbouw
- g. positionering
- h. talentontwikkeling
- i. experiment en innovatie
- j. bedrijfsvoering
- k. inkomstenwerving / het genereren van eigen inkomsten
- l. programmering (alleen voor festivals)

INTRODUCTIE BIJ VRAGEN 7 TOT EN MET 21

Meerwaarde van de subsidie

De volgende vragen gaan over de meerwaarde van de subsidie in 2013-2016 voor uw instelling.

7. Heeft u in de subsidieperiode 2013-2016 meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten ontvangen?
- 1. Ja → ga naar vraag 10
 - 2. Nee, ik heb niet eerder een meerjarige subsidie van het Fonds Podiumkunsten ontvangen
 - 3. Nee, maar in de periode 2009-2012 heb ik wel een meerjarige subsidie van het Fonds Podiumkunsten ontvangen
8. Wat heeft u gedaan toen de aanvraag niet gehonoreerd werd?
- Meerdere antwoorden mogelijk.*
- a. Wij hebben bezuinigd → ga naar vraag 9
 - b. Wij zijn teruggevallen op onze basisbegroting, de subsidie was een mogelijkheid om aanvullend hierop meer te kunnen doen
 - c. Wij hebben andere fondsen en inkomsten geworven ter compensatie
 - d. Anders namelijk, ...
 - e. Weet ik niet
9. Waarop is bezuinigd toen u in de periode 2013-2016 geen subsidie ontving?
- Meerdere antwoorden mogelijk.*
- a. experiment en innovatie
 - b. talentontwikkeling
 - c. repetities en training
 - d. (voor)onderzoek
 - e. kwaliteit van producties
 - f. kostuums/decor
 - g. het aantal voorstellingen
 - h. het aantal producties

- i. het aantal speellocaties
- j. samenwerkingen of coproducties
- k. inkomstenwerving / het genereren van eigen inkomsten
- l. bedrijfsvoering
- m. marketing en publiciteit
- n. publieksopbouw
- o. bezetting (omvang producties)
- p. salaris(sen)
- q. programmering (alleen voor festivals)
- r. er is niet bezuinigd, we hebben andere middelen kunnen inzetten
- s. anders, namelijk ...

Hier eindigt de enquête voor de subsidieaanvragers uit categorie B (vraag 7 antwoord 2 en 3)

10. Heeft u in de subsidieperiode 2009-2012 ook een meerjarige van het Fonds Podiumkunsten ontvangen? *Kies het best passende antwoord*
- 1. Nee, → ga naar vraag 11
 - 2. Ja, in de periode 2013-2016 heb ik meer subsidie ontvangen dan in de periode 2009-2012 → ga naar vraag 11
 - 3. Ja, in de periode 2013-2016 heb ik ongeveer evenveel subsidie ontvangen als in 2009-2012 → ga naar vraag 12
 - 4. Ja, maar in de periode 2013-2016 heb ik minder subsidie ontvangen dan in de periode 2009-2012 → ga naar vraag 13
11. Dankzij de subsidie in de periode 2013-2016 heb ik meer middelen (tijd/geld) kunnen investeren in:
Meerdere antwoorden mogelijk. → vraag 14
- a. experiment en innovatie
 - b. talentontwikkeling
 - c. repetities en training
 - d. (voor)onderzoek
 - e. kwaliteit van producties
 - f. kostuums/decor
 - g. het aantal voorstellingen
 - h. het aantal producties
 - i. het aantal speellocaties
 - j. samenwerkingen of coproducties
 - k. inkomstenwerving / het genereren van eigen inkomsten
 - l. bedrijfsvoering
 - m. marketing en publiciteit

- n. publieksopbouw
- o. bezetting (omvang producties)
- p. salaris(sen)
- q. programmering (alleen voor festivals)
- r. anders, namelijk ...

12. Waarop zou bezuinigd zijn als de subsidie lager zou zijn geweest?

Meerdere antwoorden mogelijk. → vraag 14

- a. experiment en innovatie
- b. talentontwikkeling
- c. repetities en training
- d. (voor)onderzoek
- e. kwaliteit van producties
- f. kostuums/decor
- g. het aantal voorstellingen
- h. het aantal producties
- i. het aantal speellocaties
- j. samenwerkingen of coproducties
- k. inkomstenwerving / het genereren van eigen inkomsten
- l. bedrijfsvoering
- m. marketing en publiciteit
- n. publieksopbouw
- o. bezetting (omvang producties)
- p. salaris(sen)
- q. programmering (alleen voor festivals)
- r. anders, namelijk ...

13. Waarop is bezuinigd toen de subsidie voor de periode 2013-2016 lager uitviel?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- a. experiment en innovatie
- b. talentontwikkeling
- c. repetities en training
- d. (voor)onderzoek
- e. kwaliteit van producties
- f. kostuums/decor
- g. het aantal voorstellingen
- h. het aantal producties
- i. het aantal speellocaties
- j. samenwerkingen of coproducties
- k. inkomstenwerving / het genereren van eigen inkomsten

- l. bedrijfsvoering
- m. marketing en publiciteit
- n. publieksopbouw
- o. bezetting (omvang producties)
- p. salaris(sen)
- q. programmering (alleen voor festivals)
- r. er is niet bezuinigd, we hebben andere middelen kunnen inzetten
- s. anders, namelijk ...

14. Wat zou u hebben gedaan als de aanvraag niet gehonoreerd was?

Meerdere antwoorden mogelijk.

- a. Bezuinigen, zoals aangegeven in voorgaande vraag
- b. Terugvallen op onze basisbegroting, de subsidie maakt dat we aanvullend hierop meer hebben kunnen doen
- c. Andere fondsen en inkomsten werven ter compensatie
- d. Zonder de subsidie zouden wij niet meer bestaan
- e. Anders namelijk, ...
- f. Weet ik niet

Na vraag 14, respondenten die op vraag 10, 1, hebben geantwoord → ga naar vraag 16; anders ga naar vraag 15

15. Heeft u in de periode 2013-2016 in vergelijking tot de periode 2009-2012 va-
ker in kleine zalen/locaties (capaciteit voor maximaal 200 bezoekers) en mid-
delgrote zalen/locaties (capaciteit voor 201 t/m 400 bezoekers) gespeeld dan
in grote zalen/locaties (capaciteit voor meer dan 401 bezoekers)?

- a. Ja
- b. Nee
- c. Weet ik niet
- d. Niet van toepassing

Kunt u de volgende onderwerpen op volgorde van belangrijkheid zetten? Daarbij is 1 belangrijker dan 2 enzovoort. Indien u een onderwerp in het geheel niet belangrijk vindt, neemt u dit onderwerp niet op in uw rangorde.

16. Mede dankzij de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkun-
sten heeft mijn instelling (in vergelijking met voorgaande jaren) gedurende de
subsidieperiode 2013-2016:

- 1. hogere artistieke kwaliteit kunnen leveren
- 2. meer oorspronkelijke producties kunnen realiseren
- 3. meer innovatieve/innovatievere producties kunnen maken

4. meer kunnen investeren in vakmanschap
5. meer kunnen investeren in de ontwikkeling van jong talent
6. kunnen experimenteren met nieuwe technieken
7. ideeën die anders teveel geld/tijd kosten kunnen uitwerken/realiseren
8. zich beter kunnen profileren binnen de podiumkunsten
9. een uniek programma kunnen neerzetten
10. kunnen bijdragen aan een pluriform aanbod

Kunt u de volgende onderwerpen op volgorde van belangrijkheid zetten? Daarbij is 1 belangrijker dan 2 enzovoort. Indien u een onderwerp in het geheel niet belangrijk vindt, neemt u dit onderwerp niet op in uw rangorde.

17. Mede dankzij de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten heeft mijn instelling (in vergelijking met voorgaande jaren) gedurende de subsidieperiode 2013-2016:

1. meer voorstellingen/uitvoeringen kunnen realiseren
2. vaker op grotere podia kunnen spelen
3. meer speellocaties aan kunnen doen
4. meer publiek kunnen bereiken
5. meerdere doelgroepen kunnen bereiken
6. meer door het land verspreide speelplaatsen gehad
7. hogere publieksinkomsten gegenereerd
8. meer samengewerkt met andere producerende instellingen
9. meer samengewerkt met podia en andere niet-producerende actoren
10. meer coproducties gerealiseerd
11. professioneler geopereerd/ zich ontwikkeld tot een professionelere organisatie
12. grotere financiële onafhankelijkheid gekregen
13. hogere private investeringsinkomsten gerealiseerd
14. meer lokale verankering door subsidies van decentrale overheden gerealiseerd
15. meer lokale verankering door samenwerkingsverbanden aan te gaan gerealiseerd
16. specifiek aanbod kunnen genereren voor specifieke speelplekken

18. De volgende vraag heeft betrekking op neveneffecten en andere effecten van de regeling die niet aan bod zijn gekomen in de voorgaande vragen. Welke neveneffecten of andere effecten heeft de regeling gehad?

1. Geen
2. ... *Open antwoord*

19. Heeft de economische situatie ten tijde van de regeling invloed gehad op de financiële situatie en het publieksbereik van uw instelling?
1. Ja, ons publiek was in deze periode kleiner dan verwacht en dit heeft een negatief effect gehad op onze financiën
 2. Nee, ons publiek en onze publieksinkomsten waren zoals verwacht
 3. Nee, ons publiek en onze publieksinkomsten waren hoger dan verwacht
 4. Weet ik niet
20. Heeft u de in de aanvraag door uw instelling gestelde plannen en doelen gerealiseerd?
1. Ja alle plannen en doelen zijn gerealiseerd
 2. De plannen en doelen zijn grotendeels gerealiseerd
 3. De plannen en doelen zijn overwegend niet gerealiseerd
 4. De plannen en doelen zijn geenszins gerealiseerd
21. Welke factoren zijn van invloed geweest op de realisatie van de in de aanvraag door uw instelling gestelde plannen en doelen? *Open antwoord*

INTRODUCTIE BIJ VRAGEN 22 TOT EN MET 23

Belang en werking van de regeling

De volgende vragen gaan over het belang en de werking van de regeling.

22. Kunt u bij de volgende stellingen aangeven of u het er zeer mee oneens, mee oneens, niet mee oneens/niet mee eens, mee eens of zeer mee eens bent?
- a. De regeling is onmisbaar voor het voortbestaan van mijn instelling.
 - b. De regeling draagt bij aan het stellen en behalen van doelen die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van mijn instelling.
 - c. De regeling is onmisbaar voor een diverse en vitale podiumkunsten-sector in Nederland.
 - d. De regeling draagt door de gestelde drempelnormen en toetsingscriteria bij aan een kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele podiumkunsten in Nederland.
 - e. De regeling draagt door de toetsingscriteria bij aan een kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele podiumkunsten in Nederland.
 - f. De regeling draagt door de gestelde drempelnormen en toetsingscriteria bij aan een pluriform aanbod van professionele podiumkunsten in Nederland.

- g. De regeling draagt door de toetsingscriteria bij aan een pluriform aanbod van professionele podiumkunsten in Nederland.
- h. De regeling helpt instellingen met het opbouwen en bereiken van publiek.
- i. De regeling stimuleert het ondernemerschap van instellingen.

23. Heeft u een suggestie voor verbetering van de meerjarige activiteitensubsidie van het Fonds Podiumkunsten?

- 1. Nee.
- 2. Ja, namelijk: Open antwoord.

EINDE VRAGENLIJST

Mede namens het Fonds Podiumkunsten danken wij u voor de moeite die u genomen hebt om deze vragenlijst in te vullen.

Bijlage 4 Interviewrespondenten

Gezelschappen

Dans

Harmen van der Hoek, Club Guy and Roni

Jan Baanstra, De Stille

Vevi van der Vliet, ISH Dance Collective

Theater

Dries Verhoeven, Stichting Room with a View (Studio Dries Verhoeven)

Nicolet Klein Bleumink, Theater Gnaffel

Henk Schoute, Theater Zeelandia

Muziektheater

Marc van Warmerdam en Nicolien Luttels, Orkater

Paul Koek, De Veenfabriek

Romain Bischoff en Katrien Sitters, Silbersee (voorheen Vocaal Lab)

Muziek

Gijs Levelt, Amsterdam Klezmer Band

Caecilia Thunnissen en Hugo Bijlsma, Oorkaan

Tido Visser, Nederlands Kamerkoor

Festivals

Dago Houben, Eurosonic Noorderslag

Petra Blok, Tweetakt

Sanne Grijsen, Music Meeting

Anita van Dolen, Julidans

Podia

Lucia Claus, Stadsschouwburg Utrecht

Stef Avezaath en Inge Imelman, Schouwburg De Lawei

Maurice Dujardin, De Nieuwe Vorst

Viktorien van Hulst, Theaterfestival Boulevard

Kees Blijleven, De Krakeling

Kim Muller, Zaantheater

Gemeenten

Ad van Niekerk, gemeente 's-Hertogenbosch
Olga Leijten, gemeente Amsterdam
Alice Vlaanderen, gemeente Rotterdam
Maria Blom, gemeente Groningen
Martin van Ginkel, gemeente Tilburg
Renée Heijnen en Liesbeth van Droffelaar, gemeente Utrecht
Marja Molewijk en Anita Zuur, gemeente Den Haag

Provincies

Bert Doedens en Herman van Kessel, provincie Noord-Brabant
Nicolle van Lith-Hermans, provincie Limburg
Lamijne Plat, provincie Friesland
Edwin Küpers, provincie Gelderland

Brancheorganisaties

Yolande Melsert en Iris Daalder, Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK)
Berend Schans, Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF)
Sonja Rinkel, Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)
Mark Hospers, De Verenigde Podiumkunstenfestivals
Jort Vlam, Vereniging Vrije Theaterproducenten (VVTP)
Maurice Dujardin, Landelijk Vlakke Vloer Platform

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Vevita Eichberger-Zandee en Benedine Dassen (OCW)

Bijlage 5 Subsidiehoogtemethodiek

Producterende gezelschappen

	Circuit (zaalgrootte)	Bedrag per uitvoering	Streefnorm EIQ of AIQ	Maximaal basis	+ innovatie- toeslag 20%
Muziek	Klein	€ 1.000	EIQ 20%	€ 80.000	€ 96.000
	t/m 200	€ 1.500	EIQ 25%, AIQ 40%	€ 120.000	€ 144.000
Max aantal subsidiabele uitvoeringen	stoelen	€ 2.000	EIQ 30%, AIQ 60%	€ 180.000	€ 192.000
	Midden	€ 2.500	EIQ 20%	€ 200.000	€ 240.000
80	201 t/m 400	€ 3.500	EIQ 25%, AIQ 40%	€ 280.000	€ 336.000
	stoelen	€ 4.500	EIQ 30%, AIQ 60%	€ 360.000	€ 432.000
	Groot	€ 5.000	EIQ 20%	€ 400.000	€ 480.000
	Meer dan 400	€ 7.500	EIQ 25%, AIQ 40%	€ 600.000	€ 720.000
	stoelen	€ 10.000	EIQ 30%, AIQ 60%	€ 800.000	€ 980.000
Theater	Klein	€ 1.500	EIQ 20%	€ 150.000	€ 180.000
Dans	t/m 200	€ 3.000	EIQ 25%, AIQ 40%	€ 300.000	€ 360.000
Muziektheater	stoelen	€ 4.500	EIQ 30%, AIQ 60%	€ 450.000	€ 540.000
	Midden	€ 3.000	EIQ 20%	€ 300.000	€ 360.000
Max aantal subsidiabele uitvoeringen	201 t/m 400	€ 4.500	EIQ 25%, AIQ 40%	€ 450.000	€ 540.000
	stoelen	€ 6.000	EIQ 30%, AIQ 60%	€ 600.000	€ 720.000
100	Groot	€ 4.500	EIQ 20%	€ 450.000	€ 540.000
	Meer dan 400	€ 6.000	EIQ 25%, AIQ 40%	€ 600.000	€ 720.000
	stoelen	€ 7.500	EIQ 30%, AIQ 60%	€ 750.000	€ 900.000

Festivals

	Streefnorm eigen inkomsten	Basisbedrag per editie	+ innovatietoeslag 20%
Concoursen	EIQ 25%	€ 50.000	n.v.t.
Kleine/middelgrote festivals	EIQ 25%	€ 125.000	€ 150.000
Grote festivals	EIQ 50%	€ 250.000	€ 300.000

Bijlage 6 Waarderingstabel toetsingscriteria

Criterion	Waardering	Toelichting
Artistieke kwaliteit	4 Zeer goed	Er zijn geen kritische kanttekeningen te plaatsen.
Ondernemerschap	3 Goed	Er zijn bijna geen kritische kanttekeningen te plaatsen.
Bijdrage aan ontwikkeling podiumkunsten	2 Ruim voldoende	Positief, maar met een aantal punten van kritiek.
	1 Voldoende	Nog wel positief, maar er is flinke verbetering mogelijk.
	-1 Zwak	Onder de maat; aanvrager presteert op meerdere onderdelen niet goed.
	-2 Onvoldoende	Er zijn (nagenoeg) geen positieve elementen te benoemen.
Pluriformiteit	4 (Zeer) goed	De activiteiten zijn zeer onderscheidend, aanvrager levert een belangrijke bijdrage aan de pluriformiteit van het landschap.
	2 (Ruim)voldoende	De activiteiten zijn onderscheidend, aanvrager levert een aanzienlijke bijdrage aan de pluriformiteit van het landschap, maar is niet uniek.
	0 Neutraal	Geen bijzondere bijdrage aan de pluriformiteit.
Spreiding	4 (Zeer) goed	Veel beter dan gemiddeld: spreiding naar plekken waar zeer weinig vergelijkbaar aanbod is.
	2 (Ruim)voldoende	Beter dan gemiddeld: spreiding naar plekken waar weinig vergelijkbaar aanbod is.
	0 Neutraal	Geen bijzondere bijdrage aan spreiding.
Financiële bijdrage provincie of gemeente	4 (Zeer) goed	Stevige lokale of regionale bijdrage (lokale of regionale bijdrage was structureel en meer dan € 50.000 of hoger dan 30% van de omzet).
	2 (Ruim) voldoende	Bepaalde lokale of regionale bijdrage (lokale of regionale bijdrage was structureel en minimaal € 30.000 of 10% van de omzet).
	0 Neutraal	Geen lokale of regionale bijdrage.